

”DET HANDLER OM AT FÅ EN PLAN TIL AT VIRKE...”

UNDERSØGELSE AF DE DANSKE LOKALE AKTIONSGRUPPER I LEADER+

ANNETTE AAGAARD THUESEN

ARBEJDSPAPIR 7/03
ESBJERG 2003

Center for Forskning og Udvikling i Landdistrikter
Niels Bohrs Vej 9
DK-6700 Esbjerg

Tlf.: 65504146
Fax: 65504197
www.cful.dk

Arbejdspapir 7/03

Annette Aagaard Thuesen

Tryk: Grafisk Trykcenter A/S, Esbjerg, Danmark
November 2003

ISBN: 87-91304-07-5

© Center for Forskning og Udvikling i Landdistrikter

Forord

Når de lokale aktionsgrupper under LEADER+ er blevet kigget i kortene af os ved Center for Forskning og Udvikling i Landdistrikter (CFUL) har det to årsager. Den ene er, at partnerskabsmodellen i landdistriktsudvikling er meget spændende og har vist store resultater i udlandet, hvor det er et godt spørgsmål, om det også vil kunne blive tilfældet i Danmark. Undersøgelsen kan besvare en del af spørgsmålet, nemlig om der er tegn på, at den virker. Den anden grund er, at CFUL driver LEADER+ Danmark, som er et netværkscenter for aktørerne i programmet, hvor undersøgelsen skal bruges i det videre arbejde. Den vil bl.a. blive brugt som input til et seminar med alle medlemmerne af de lokale aktionsgrupper, ligesom den kan fungere som et supplement til den midtvejsevaluering af LEADER+ programmet, der pågår i skrivende stund.

Esbjerg, november 2003

Hanne Tanvig
Centerleder
CFUL

Indholdsfortegnelse

1. Lokale aktionsgrupper – Problemfelt og problemstilling	3
Indledning	3
Baggrunden for LEADER+	3
LEADER+ som en ny måde at landdistriktsudvikle	4
De lokale aktionsgruppers centrale rolle under LEADER+	4
Problemstilling	5
Rapportens opbygning	6
Datakilder	6
2. Lokale aktionsgrupper – krav og idégrundlag	9
Indledning	9
Oppefra kommende krav til sammensætningen og organiseringen af de lokale aktionsgrupper	9
Partnerskaber i EU historisk set	10
Partnerskab som idégrundlag	12
Private, offentlige og frivillige organisationer	13
Ulemper ved partnerskabsorganisering	16
Partnerskab som idegrundlag i en dansk sammenhæng	17
Sammenfatning	17
3. Lokale aktionsgrupper – Udvælgelsesprocedure og sammensætning	19
Indledning	19
Krav og retningslinier for de lokale aktionsgruppers sammensætning	19
Udvælgelsesproceduren for de lokale aktionsgrupper	19
Sammensætningen af de lokale aktionsgrupper	23
Sammenfatning	28
4. Lokale aktionsgrupper – Organisering	30
Indledning	30
Krav og retningslinier for de lokale aktionsgruppers organisering	30
Gruppernes juridiske struktur	30
Placering af sekretariaterne	33
Formanden og de øvrige LAG medlemmers rolle	35
Etableringen af underudvalg	36
Sammenfatning	37
5. Lokale aktionsgrupper - Aktiviteter og aktivitetsniveau	39
Indledning	39
Udøver sin virksomhed i	39
De lokale aktionsgruppers mødeaktivitet	40
Projektaktiviteten i de lokale aktionsgrupper	45
De lokale aktionsgruppers informationsindsats/debatskabende indsats	53
Sammenfatning	55
6. Lokale aktionsgrupper – Styrker og svagheder	57
Indledning	57
Etablering som led i kvalificering til støttemidler	57
Løser ikke større problemer og konflikter	57
Mangler lokal demokratisk ansvarlighed	58
Forværrer koordinationsproblemer	58
Skaber enighed og fremmer opbygningen af lokale strategier	59
Giver adgang til forskellige færdigheder	59
Fremmer fornyelse/indførelse af nye metoder	59

Styrker lokal identitet og konkurrenceevne	60
Manglende fokus på procesprojekter.....	60
LEADER+ som et laboratorium for udvikling og afprøvning af bæredygtige tiltag	61
Partnerskab som idegrundlag i en dansk sammenhæng	61
7. Lokale aktionsgrupper – Opsummerende konklusion og anbefalinger.....	63
Indledning.....	63
Svagheder for gennemførelsen af LEADER+ programmet - Opsummering....	63
Styrker for gennemførelsen af LEADER+ programmet – Opsummering.....	64
Anbefalinger	65
Litteraturliste	66
Spørgeguide.....	67

1. Lokale aktionsgrupper – Problemfelt og problemstilling

Indledning

Denne undersøgelse omhandler de 12 lokale aktionsgrupper under LEADER+ initiativet i Danmark.¹ Særligt fokus er på sammensætningen og organiseringen af aktionsgrupperne samt deres aktiviteter og aktivitetsniveau.

Undersøgelsen skal være med til at tilføre de lokale aktionsgrupper ny viden og inspiration, ligesom den overfor andre landdistriktsaktører skal medvirke til at udbrede kendskabet til de strategier og metoder, der anvendes i lokalt udviklingsarbejde under LEADER+.

Baggrunden for LEADER+

Da EU's landbrugspolitik blev introduceret tilbage i 1957 skete det ud fra en hensigt om at øge produktiviteten i landbruget, stabilisere markederne, sikre selvforsyningen af fødevarer samt sikre fornuftige priser. Det altdominerende middel, der gennem de sidste 30-40 år er blevet brugt for at nå disse mål, har været de såkaldte markedsordninger. Disse ordninger blev suppleret op gennem 1980'erne og 1990'erne gennem forskellige reformer af systemet, blandt andet ved indførelsen af kvote- og præmieordninger begrundet i en række uhensigtsmæssigheder ved det etablerede system.² Man er således gået fra at føre en højprispolitik til at føre en lavprispolitik, som dog kompenseres gennem eksempelvis hektarstøtte.³

Den fælles landbrugspolitik har alt i alt haft en afgørende betydning for den udvikling, de europæiske landdistrikter er gennemløbet siden politikens indførelse. Den generelle samfundsudvikling, her tænkes blandt andet på den teknologiske og den miljømæssige udvikling, har imidlertid betydet, at det har været nødvendigt at flytte landbrugspolitikens fokus til ikke udelukkende at vedrøre landbruget, men derimod også inkludere øvrige aktiviteter, der foregår i de europæiske landdistrikter. Landbrugskommissær Franz Fischler begrundet dette på følgende måde: *"Since a policy focusing on agriculture alone is clearly incapable of addressing problems as wide-ranging as employment, economic growth and environmental conservation, we must tackle these issues more directly through suitably "customised" rural development policies to accompany the changes taking place in rural areas"*.⁴ En egentlig landdistriktspolitik er således med tiden af de årsager, som Franz Fischler beskriver, blevet en stadig mere central del af den europæiske politik, kulminerende med, at landdistriktspolitikken i dag er indføjet som den anden søjle af den fælles europæi-

¹ Organiseringen i lokale aktionsgrupper er et kendetegn ved LEADER+. En lokal aktionsgruppe er kort fortalt en samling af lokale folk med interesse for landdistriktsudvikling fra den offentlige, den private og den frivillige sektor. LEADER+ er en forkortelse af fællesskabsinitiativets franske titel "Liaisons Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale", som på dansk betyder "Sammenkædning mellem handlinger til udvikling af landdistriktsøkonomi". LEADER+ programmet giver tilskud til at fremme en positiv udvikling i de vanskeligst stillede egne af Danmark.

² Af uhensigtsmæssigheder kan blandt andet nævnes produktion til overskudslag, intensivering af produktionen med heraf afledte effekter på miljøet, øgede udgifter til markedsordningerne samt en favorisering af de store gårde.

³ Lidegaard, Mads-Emil: "Fransk dilemma", Weekendavisen Udland, 16.- 24. april 2003, side 9.

⁴ Fischler, Franz: "LEADER and the European model", www.rural-europe.acidl.be/dossier_p/en-/preface.htm.

ske landbrugspolitik.⁵ Et af de mere utraditionelle initiativer til udvikling af de europæiske landdistrikter er LEADER+.⁶

LEADER+ som en ny måde at landdistriktsudvikle

LEADER+ skal, ifølge Kommissionens meddelelse til medlemsstaterne af 14. april 2000, *”...fungere som laboratorium for udvikling og afprøvning af nye integrerede bæredygtige udviklingstiltag, der skal påvirke, supplere og/eller forbedre EF’s politik for udvikling af landdistrikterne”*.⁷ I Kommissionens meddelelse står der desuden mere direkte om formålet med LEADER+, at det er: *”...at tilskynde de interesserede parter i landdistrikterne til at se på, hvilket potentiale deres område har på længere sigt”*.⁸ Der er således med programmet ikke udelukkende fokus på projektaktivitet, men også på den mere procesorienterede debat, der følger før, under og efter gennemførelsen af en projektaktivitet.

LEADER+ programmet bygger videre på de erfaringer, der er skabt gennem de to tidligere LEADER perioder (LEADER I og LEADER II), hvor den såkaldte LEADER metode er blevet grundlagt.⁹ LEADER metoden bygger på følgende 7 nøglebegreber:

- 0. Territoriel synsvinkel
- 0. Integration af sektorerne
- 0. Fornyende tiltag
- 0. Bottom-up tilgang
- 0. Lokalt partnerskab (den såkaldte lokale aktionsgruppe)
- 0. Samarbejde og netværksdannelse
- 0. Lokal finansiering og ledelse

Denne undersøgelse vil hovedsageligt beskæftige sig med et af de helt centrale nøglebegreber, nemlig det under punkt 5 nævnte lokale partnerskab udmøntet i den lokale aktionsgruppe - LAG'en.

De lokale aktionsgruppers centrale rolle under LEADER+

De lokale aktionsgrupper er som tværgående organiseringer på regionalt niveau tiltænkt en central rolle i LEADER+ programmet. Det er således til de lokale aktionsgrupper, at LEADER+ støtten ydes i form af tilskud til videre fordeling, ligesom det er de lokale aktionsgrupper, der fastlægger udviklingsstrategien i en udviklingsplan og har ansvaret for at gennemføre denne.¹⁰ I Danmark er 12 lokale aktionsgrupper blevet godkendt til at modtage støtte fra LEADER+ programmet.¹¹ Det drejer sig om følgende grupper:

⁵ Lidegaard, Mads-Emil: Fransk dilemma, Weekendavisen Udland, 16.- 24. april 2003, side 9.

⁶ LEADER+ er en videreførelse af de tidligere LEADER programmer, LEADER I og LEADER II, som siden starten af 1990'erne har arbejdet for udviklingen af de europæiske landdistrikter.

⁷ Meddelelse fra Kommissionen til medlemsstaterne af 14. april 2000 (2000/C 139/05), afsnit 8.

⁸ Ibid.

⁹ LEADER I og LEADER II har kun i begrænset omfang været i aktion i Danmark.

¹⁰ Som udgangspunkt for at søge om LEADER+ støtte har det været en betingelse for de lokale aktionsgrupper at fastlægge en udviklingsplan.

¹¹ De områder, der i Danmark kan modtage støtte under LEADER+ er: Kommunerne Rødding, Gram, Nr. Rangstrup, Skærbæk, Højer, Tinglev, Løgumkloster, Thyborøn-Harboøre, Thyholm, Lemvig, Ulfborg-Vemb, Tjele, Møldrup, Aalestrup, Sallingsund, Spøttrup, Sundsøre, Morsø, Syd-

- 0. Sønderjylland
- 0. Nordvestjysk Udviklingsnet
- 0. Limfjordsgruppen
- 0. Nordjylland Vest
- 0. Vendsyssel
- 0. Kattegatgruppen
- 0. Vestsjælland
- 0. Falster, Møn og Sydsjælland
- 0. Lolland
- 0. Bornholm
- 0. Ærø, Samsø, Læsø
- 0. De Danske Småøer

En lokal aktionsgruppe er kort fortalt en samling af mennesker med interesse for landdistriktsudvikling fra den offentlige, den private og den frivillige sektor. Der er fra Kommissionens side nedsat nærmere regler for sammensætningen af de lokale aktionsgrupper, idet det hedder sig at: *"Local action groups must consist of a balanced and representative selection of partners drawn from the different socioeconomic sectors in the territory concerned. At the decision-making level the economic and social partners and associations must make up at least 50 % of the local partnership"*.¹² Der skal altså være et betydeligt ikke offentligt præg/ikke myndighedspræg over de lokale aktionsgrupper.

Problemstilling

Allerede i startfasen af LEADER+ i Danmark har vi fra CFUL/LEADER+ Danmarks side kunnet observere forskelle i den måde, hvorpå de lokale aktionsgrupper er blevet sammensat og organiseret.¹³ For både indledende, løbende og efterfølgende at kunne foretage analyser af resultaterne af LEADER+ aktiviteterne i Danmark har vi fundet det relevant at undersøge den udgangssituation, de lokale aktionsgrupper har befundet sig i. Denne kunne tænkes at få indflydelse på, hvordan aktiviteterne i de forskellige lokale aktionsgrupper vil blive gennemført i programperioden. Her tænkes eksempelvis på anvendelsen af LEADER metoden og gennemførelsen af LEADER+ projektaktiviteten. Derfor er hensigten her at undersøge følgende:

thy, Fjerritlev, Brovst, Løgstør, Nibe, Farsø, Aars, Nørager, Hirtshals, Løkken-Vrå, Sindal, Sæby, Arden, Skørping, Hadsund, Sejlflod, Hals, Dronninglund, Gørlev, Hvidebæk, Bjergsted, Dragsholm, Trundholm, Nykøbing-Rørvig, Tornved, Ravnsborg, Rudbjerg, Højreby, Maribo, Holeby, Rødby, Sakskøbing, Nysted, Nr. Aslev, Stubbekøbing, Sydfalster, Møn, Vordingborg, Langebæk og Præstø. Desuden kan de 27 danske småøer modtage støtte, ligesom øerne Ærø, Samsø, Læsø og Bornholm kan få del i LEADER+ midler.

¹² Commission Notice to the Member States of 14 April 2000, (2000/C /139/05), afsnit 12. I den danske oversættelse, som til denne opgave er fundet for upræcis, lyder citatet: "LAG skal udgøre en harmonisk helhed, der er repræsentativ for partnerne i landdistriktets forskellige samfundsgrupper. På beslutningsplanet skal arbejdsmarkedets parter og sammenslutningerne repræsentere mindst 50 % af det lokale partnerskab".

¹³ Center for Forskning og Udvikling i Landdistrikter, CFUL, er vært for LEADER+ Danmark. Læs mere om CFUL på www.cful.dk. LEADER+ Danmark er det nationale netværkscenter for LEADER+ i Danmark. Læs mere om netværkscentret på www.leaderplus.dk.

Hvilke styrker og svagheder for gennemførelsen af LEADER+ programmet kan identificeres i sammensætningen og organiseringen af samt aktiviteterne og aktivitetsniveauet for de 12 danske lokale aktionsgrupper?

Styrker og svagheder ved sammensætningen, organiseringen, aktiviteterne og aktivitetsniveauet vil blive vurderet i forhold til retningslinierne nedsat af Kommissionen og Direktoratet for FødevarerErhverv samt i forhold til idégrundlaget bag LEADER+ partnerskabsorganisering.

Rapportens opbygning

For at svare på undersøgelsesspørgsmålet skal problemfeltet først yderligere uddybes, ligesom der vil blive inddraget empiri. I kapitel 2 bliver undersøgelsens begrebslige fundament således fremlagt gennem en præsentation af det idégrundlag, der ligger bag etableringen af lokale aktionsgrupper. Det samlede begrebsapparat, som etableres i kapitlet, skal virke som ledetråd for indsamlingen af data til undersøgelsen af sammensætningen og organiseringen af aktionsgrupperne. Vægten vil være på partnerskaber og organisationers karakteristika. Indledningsvis vil de rent formelle krav til sammensætningen og organiseringen af de lokale aktionsgrupper dog blive forelagt. Disse kan findes i dokumenter fra henholdsvis Kommissionen og Direktoratet for FødevarerErhverv.

Herefter følger inddragelsen af empiri i undersøgelsens centrale analysekapitler. Kapitel 3 og 4 beskæftiger sig tidsmæssigt med, hvad der er gået forud for den egentlige igangsættelse af LEADER+ projektaktiviteten, nemlig nedsættelsen af de 12 lokale aktionsgrupper, og kaster lys over henholdsvis sammensætningen og organiseringen af aktionsgrupperne. Kapitel 5 behandler tiden efter nedsættelsen af aktionsgrupperne og ser på hvilke aktiviteter, der i denne periode er blevet prioriteret i de enkelte grupper og hvilket aktivitetsniveau, der er blevet lagt for dagen.

Resultaterne af analysekapitlerne vil i kapitel 6 blive samlet i en generel gennemgang af styrker og svagheder ved sammensætningen, organiseringen, aktiviteterne og aktivitetsniveauet. Kapitel 7 vil indeholde en opsummerende konklusion samt anbefalinger til det videre arbejde i de lokale aktionsgrupper.

Datakilder

Datakilderne til indsamling af de empiriske oplysninger, der ligger til grund for ovennævnte undersøgelser, er følgende:

- Telefoninterviews med LEADER+ koordinatore
- Medlemsoversigter
- Projektoversigter
- Udviklingsplaner
- Vedtægter/administrationsaftaler
- Mødereferater

Der er valgt et kvalitativt analyseoplæg med brugen af *telefoninterviews* som primær datakilde. Interviews er velegnede til afdækning af motiver, holdninger, meninger og mindre sammenhænge, og til at komme i dybden med et problemfelt.

Interviewene er gennemført med de 12 lokale LEADER+ koordinatore, som må betegnes som nøglepersoner i gennemførelsen af LEADER+ programmet i Danmark. Det drejer sig om følgende personer:

- Sønderjylland: Karsten Jensen
- Nordvestjysk Udviklingsnet: Peter Donslund
- Limfjordsgruppen: Magnus Jørgensen
- Nordjylland Vest: Søren Christensen
- Vendsyssel: Flemming Trinskjær
- Kattegatgruppen: Lotte Holt Worup
- Vestsjælland: Karsten Lægdsmand
- Falster, Møn og Sydsjælland: Maj-Britt Aslund
- Lolland: Maj-Britt Aslund
- Bornholm: Hans Jørgen Jensen
- Ærø, Samsø, Læsø: Anne Mette Wandsøe
- De Danske Småøer: Charlotte Hansen

At der udelukkende er foretaget interview med koordinatorene, og altså ikke med medlemmer af de lokale aktionsgrupper kan fremhæves som en svaghed. Koordinatorene er imidlertid, som ovenfor nævnt, meget centrale personer i gennemførelsen af LEADER+ programmet i Danmark, hvorfor deres udtalelser må siges at veje tungt. Det ville have været optimalt at supplere med oplysninger indhentet fra medlemmerne af de lokale aktionsgrupper, eftersom de lokale aktionsgrupper er undersøgelsens genstandsområde. Dette var også hensigten fra begyndelsen, men blev fravalgt af tidsmæssige årsager til trods for den åbenlyse svaghed, der ligger i fravalget.

Koordinatorene har, udover at de er blevet interviewet, udfyldt to elektroniske skemaer, som indeholder henholdsvis en *medlemsoversigt* og en *projektoversigt* for de lokale aktionsgrupper. De forskellige dokumenter som medlemsoversigter, projektskemaer, udviklingsplaner, vedtægter/administrationsaftaler og mødereferater har fungeret som supplement til de oplysninger, der er indsamlet gennem telefoninterviewene. De har således medvirket til at minimere det problem, der ligger i udelukkende at have interviewet de 12 koordinatore.

Der har med det kvalitative analyseoplæg ikke været nogen overordnet intention om at komme frem til præcise, talmæssige udtryk for tendenser i materialet, der analyseres. Hvor det har været muligt, eksempelvis i forbindelse med fremstillingen af sammensætningen af de lokale aktionsgrupper, er dataene dog også blevet behandlet talmæssigt.

Der er tale om forholdsvist standardiserede og strukturerede interviews i den forstand, at interviewene er gennemført telefonisk, og spørgsmålenes rækkefølge er fastlagt på forhånd. Interviewene er dog ikke gennemført mere standardiseret/struktureret, end der undervejs har været mulighed for at uddybe henholdsvis spørgsmål og svar. Da der er søgt efter respondenternes helhedsforståelse af de behandlede fænomener, er der hovedsageligt anvendt åbne spørgsmål, det vil sige spørgsmål uden forud bestemte svarkategorier.

Der er forsøgt en nogenlunde snæver sammenhæng mellem opgavens problemstilling og spørgeguiden, og spørgeguiden kredser således omkring de centrale begreber i problemstillingen, nemlig sammensætningen og organiseringen samt aktiviteter og aktivitetsniveau.

Et informationsbrev om undersøgelsen blev udsendt til koordinatorene den 28. februar 2003 sammen med ovennævnte elektroniske medlemsoversigt og projektskema. De to skemaer skulle udfyldes og returneres sammen med vedtægter og mødereferater inden den 14. marts 2003. Der måtte imidlertid rykkes for oplysningerne nogle gange, hvorfor den endelige frist blev noget senere. Telefoninterviewene blev gennemført i perioden fra den 3. marts til den 21. marts 2003. Efter gennemførelsen af interviewene blev de transkriberet i deres fulde længde. Det skal understreges, at informationerne i projektet udelukkende stammer fra oplysninger, som de så ud frem til modtagelsen af svarene fra koordinatorene. Efter dette tidspunkt er der naturligvis ligeledes gennemført aktiviteter i de lokale aktionsgrupper, men de er altså ikke inkluderet i dette projekt.

Til at anskueliggøre det materiale, der er indhentet gennem telefoninterviewene, er en række udvalgte citater gengivet i rapporten, idet dette er den almindeligste måde at præsentere resultaterne af en kvalitativ interviewundersøgelse.¹⁴ Citaterne er blevet udvalgt ud fra et kriterium om, at de er dækkende for undersøgelsens centrale temaer, ligesom de har skullet illustrere variationer i betragtningsmåder.

Det er håbet med den samlede undersøgelse, at den bibringer ny viden om sammensætningen og organiseringen samt aktiviteterne og aktivitetsniveauet i de lokale aktionsgrupper, som vil være relevant for både koordinatorene, medlemmerne af de lokale aktionsgrupper og for udenforstående. En viden, der forhåbentlig både er opstået lokalt undervejs i respondenternes besvarelse af de stillede spørgsmål, men også efterfølgende opstår hos læserne af rapporten.

¹⁴ Kvale, Steinar: "Interview – En introduktion til det kvalitative forskningsinterview", Hans Reitzels Forlag, 2001, side 257.

2. Lokale aktionsgrupper – krav og idégrundlag

Indledning

Der er stillet en række krav til, hvordan lokale aktionsgrupper skal være sammensat og organiseret, samtidig med at selve ideen om lokale aktionsgrupper bygger på et idégrundlag om partnerskaber som organiseringsmetode. I dette kapitel vil disse rent formelle krav til de 12 danske lokale aktionsgrupper blive præsenteret, efterfulgt af en kort gennemgang af udviklingen i partnerskabsorganisering i EU de sidste 10-15 år samt en kort gennemgang af partnerskabsbegrebets styrker og svagheder.

Der er ikke valgt noget tungt teoretisk niveau i rapporten, der vil fremstå som redegørende og til dels diskuterende, men der inddrages enkelte elementer fra organisationsteori i forbindelse med gennemgangen af idégrundlaget bag organiseringsformen partnerskab. Denne del af kapitlet vil således hovedsageligt være inspireret af en tidligere undersøgelse af partnerskabsorganisering foretaget af Westholm m.fl. i forbindelse med det såkaldte PRIDE projekt, som er en undersøgelse af partnerskabsorganisering i 6 europæiske lande.¹⁵ At der inddrages elementer om organisationers karakteristika sker for at redegøre for, hvad der ligger i begrebet partnerskabsorganisering samt for at klarlægge de forskellige interesser, som medlemmerne af de lokale aktionsgrupper repræsenterer i kraft af at komme fra tre forskellige sektorer. Hermed er andre teoretiske vinkler fra valgt, eksempelvis en demokratiteoretisk vinkel. Denne vil dog kort blive berørt i kapitel 6 om styrker og svagheder ved de lokale aktionsgrupper.

Oppefra kommende krav til sammensætningen og organiseringen af de lokale aktionsgrupper

Kravene til sammensætningen og organiseringen af de danske lokale aktionsgrupper er dels blevet beskrevet i dokumenter fra Kommissionen, dels i dokumenter fra Direktoratet for FødevareErhverv. Overordnet set hedder det således som nævnt fra Kommissionens side om sammensætningen, at: *"Local action groups must consist of a balanced and representative selection of partners drawn from the different socio-economic sectors in the territory concerned. At the decision-making level the economic and social partners and associations must make up at least 50 % of the local partnership"*.¹⁶ Dette er i det danske program for fællesskabsinitiativet suppleret, idet det her fastlægges, at: *"De amter og kommuner, på hvis område en lokal udviklingsplan skal gennemføres, skal være medlem af den lokale aktionsgruppe"*.¹⁷ I det danske program skrives der desuden med hensyn til repræsentationen af kvinder og unge, at: *"Gruppen skal være egnet til at fremme ligestilling. Der skal derfor være både mænd og kvinder blandt medlemmerne samt repræsentanter for ungdommen"*.¹⁸ Videre skrives der, at: *"Medlemmerne af LAG skal være lokalt etableret"*.¹⁹

¹⁵ Westholm, Erik, Malcolm Moseley og Niklas Stenlås: "Local Partnerships and Rural Development in Europe", Dalarnas Forskningsråd, 1999.

¹⁶ Commission Notice to the Member States of 14 April 2000, (2000/C /139/05), afsnit 12.

¹⁷ Det danske program for fællesskabsinitiativet LEADER+, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, 2. august 2001, afsnit 7.3.

¹⁸ Ibid.

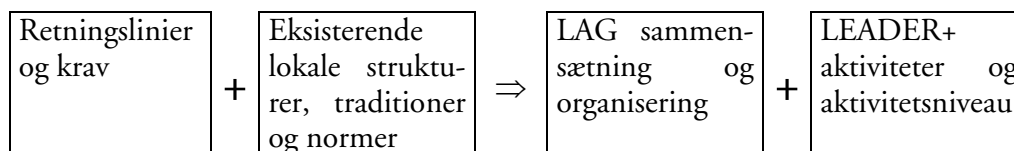
¹⁹ Ibid.

De lokale aktionsgrupper var også et gennemgående træk ved LEADER I og II, hvorimod kravet om, at de økonomiske og sociale partnere på beslutningsplanet skal udgøre mindst 50 % af partnerskabet, er nyt i forhold til tidligere. Man kan således sige, at kravene til de lokale aktionsgruppers sammensætning er blevet strammet op i retning af, at der i partnerskabet skal gøres mere plads til områdets private og frivillige sammenslutninger. Også udnævnelsen af kvinder og unge til ”særlige målgrupper”, hvilket i det danske program er omskrevet til et krav om repræsentation af kvinder og unge i de lokale aktionsgrupper, er en opstramning i forhold til tidligere.

Til selve organiseringen af de lokale aktionsgrupper skrives der i Kommissionens meddelelse til medlemsstaterne, at: *”Partnerskabet skal vurderes for at afgøre, om det er relevant og operationelt, navnlig med hensyn til åbenhed og klarhed i forbindelse med rolle- og ansvarsfordelingen. Der skal være garanti for, at partnerne er i stand til at påtage sig de opgaver, de har fået tildelt, samt at forvaltningen og beslutningstagningen er effektiv”*.²⁰ Ligeledes gælder det for de lokale aktionsgrupper, at de skal: *”...vælge en administrativ og finansiel leder, der er i stand til at forvalte offentlige tilskud, og denne leder skal sørge for, at partnerskabet fungerer, eller være sammensluttet i en retligt anerkendt fælles struktur, hvis vedtægter garanterer, at partnerskabet fungerer og er i stand til at forvalte offentlige tilskud”*.²¹ I det danske program for LEADER+ skrives der desuden om dette: *”De fleste grupper vil sandsynligvis vælge foreningsformen...”*.²²

Det er ud fra ovenstående retningslinier, at de danske lokale aktionsgrupper er blevet dannet. Til trods for de overordnede retningslinier og krav kan der ikke forventes en ensartet gennemførelse af programmet i de udpegede områder i Danmark. Nedenstående figur viser, hvordan der mellem de formelle retningslinier og den endelige sammensætning og organisering af en lokal aktionsgruppe sker påvirkning fra eksisterende lokale strukturer og normer. Der eksisterer således en form for *slør* mellem de overordnede krav og den endelige organisering. Dette slør anses imidlertid i en LEADER+ sammenhæng som en vigtig faktor for initiativerenes bæredygtighed på længere sigt.

Figur 1. Områder af betydning for de lokale aktionsgruppers sammensætning, organisering, aktiviteter og aktivitetsniveau²³

Partnerskaber i EU historisk set

Partnerskabstanken har vundet indpas på en lang række områder i EU siden slutningen af 1980'erne og er således blevet et stadigt væsentligere træk ved EU's for-

²⁰ Meddelelse fra Kommissionen til medlemsstaterne af 14. april 2000 (2000/C 139/05), afsnit 12.

²¹ Ibid.

²² Det danske program for fællesskabsinitiativet LEADER+, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, 2. august 2001, afsnit 7.4.

²³ Egen figur.

skellige politiktiltag. Efter man lang tid politisk hovedsageligt havde gjort brug af *top-down* løsninger på områder, der vedrørte udviklingen i landdistrikterne, blev der åbnet op for, at der var potentiale i at vende udviklingsinitiativerne til i højere grad at foregå *bottom-up* med vægt på udnyttelsen af landdistrikternes *endogene ressourcer*. I samme periode blev det bredt accepteret, at udviklingen af landdistrikterne ikke blot kunne ansues sektorielt med fokus på enkeltstående områder som landbrug, industri eller service, men derimod måtte foregå *integreret*, på tværs af sektorer, for at få en gavnlig og vedvarende effekt. Landdistriksudvikling skulle således omfatte: *"...such concerns as education, environment, individual and public health, housing, public services and facilities, capacity for leadership and governance and cultural heritage as well as sectorial and general economic issues. In effect, this reflects a spatial or territorial as opposed to a sectorial approach to rural development"*.²⁴ Som organiseringsform for landdistriksudvikling blev partnerskabstanken set som et effektivt værktøj.

Partnerskab som organiseringsmetode er blevet introduceret både på det vertikale og det horisontale plan i EU. De vertikale partnerskaber ses blandt andet i forskellige overvågningskomiteer med deltagelse af repræsentanter for Kommissionen, nationale regeringer samt regionale og lokale embedsmænd.²⁵ På det horisontale plan opmuntres der i en række fællesskabsinitiativer til dannelse af ofte mere lokale partnerskaber, med deltagelse af repræsentanter for henholdsvis den offentlige, den private og eventuelt den frivillige sektor. Det er disse horisontale partnerskaber, som kan genfindes i LEADER, URBAN, INTERREG og andre fællesskabsinitiativer, der er genstand for denne opgave.²⁶ LEADER er et eksempel på et initiativ, der indenfor landdistriksudvikling medfører dannelse af horisontale partnerskaber. Om effekten af partnerskaber i landdistriksudvikling skriver OECD: *"While not seen as a panacea for solving rural development problems, partnerships are thought to be effective instruments for improving relationships among public agencies, levels of government and private sector organizations, and for combining human and financial resources from a variety of sources for achieving rural policy objectives"*.²⁷

På grund af EU landenes forskellige historie er der stor forskel på i hvilken udstrækning, der er blevet etableret lokale partnerskaber i landene til trods for, at der som respons på de forskellige politikker på sigt kunne forventes en forholdsvis ensartet udvikling. Lande som Storbritannien og Irland har en forholdsvis lang og veludbygget tradition for partnerskaber, mens flere sydeuropæiske lande, på grund af eksempelvis stærke lokale myndigheder eller korte demokratiske traditioner først nu er ved at få erfaringer med partnerskaber.²⁸ I Finland er stort set hele landet organiseret i partnerskaber/aktionsgrupper, da disse er blevet en forudsætning

²⁴ OECD: "Partnerships for Rural Development", 1990, side 23. Bogen behandler partnerskabstilgangen i en række europæiske lande.

²⁵ Geddes, Michael: "Local partnerships: A Successful Strategy for Social Cohesion?", European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 1998, side 31.

²⁶ Ibid. URBAN er et fællesskabsinitiativ vedrørende økonomisk og social revitalisering af kriseramte byer og bydele for at fremme en bæredygtig udvikling. INTERREG er et fællesskabsinitiativ med det overordnede mål, at landegrænserne i EU ikke må udgøre en hindring for en afbalanceret udvikling og integration inden for EU.

²⁷ OECD: "Partnerships for Rural Development", 1990, side 13.

²⁸ Westholm, Erik, Malcolm Moseley og Niklas Stenlås: "Local Partnerships and Rural Development in Europe", Dalarnas Forskningsråd, 1999, side 16-18.

for modtagelse af midler fra en række støtteordninger, herunder LEADER+. ²⁹ I Danmark er der ligeledes en tradition for decentralisering og lokal organisering på en lang række områder, men partnerskabstanken er, i forbindelse med landdistriktsudvikling, slet ikke vundet frem i samme omfang som i eksempelvis Finland. ³⁰ Netop af denne grund er det relevant at se nærmere på idégrundlaget bag partnerskabstanken.

Partnerskab som idégrundlag

Partnerskab som idégrundlag kan belyses ud fra flere forskellige tilgange, som, når de kobles, kan danne en referenceramme, som kan være med til at belyse styrker og svagheder ved denne form for organisering. Her forsøges først en indkredsning af partnerskabsbegrebet gennem præsentationen af en bred definition. I en europæisk forskningsrapport om lokale partnerskaber skriver Geddes således om partnerskaber:

"Its specific meaning or form is not always clear but it points to an increasing need and demand for authorities and bodies to seek to collaborate with other organisations in order to achieve a mutually agreeable set of policy goals". ³¹

Partnerskabet i form af de lokale aktionsgrupper under LEADER+ skal, som nævnt tidligere under beskrivelsen af de oppefra kommende krav, bestå af repræsentanter for både den frivillige, den private og den offentlige sektor. Disse tre sektorer er underlagt forskellige krav og opererer ud fra forskellige rationaler. En grundtanke med LEADER+ er som nævnt, at der ikke skal tænkes sektorielt, men derimod integreret for at opnå effektive resultater indenfor landdistriktsudvikling. De forskellige partnere i den lokale aktionsgruppe skal således arbejde hen imod en gennemførelse af den overordnede udviklingsplan, som netop er tværsektoriel, mere end de skal arbejde for at få gennemført/tilgodeset deres eget baglands interesser, som de dog er udpeget af.

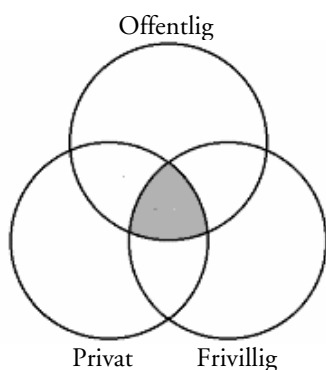
Partnerskaber under LEADER+ opererer altså i sfæren mellem den private, den offentlige og den frivillige sektor, hvilken nedenfor er vist med markeringen i midten af figuren. Den lokale aktionsgruppe har fået overført autoritet til at forvalte offentlige midler og indenfor gældende rammer beslutte udviklingsstrategien for deres område, en autoritet der ellers i udgangspunktet tilfalder det offentlige.

²⁹ Byaverksamhet i Finland: "Den finländska landsbygdens utvecklingsorganisationer (de lokala aktionsgrupperna)", april 2003, side 5.

³⁰ Geddes, Michael: "Local partnerships: A Successful Strategy for Social Cohesion?", European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 1998, side 67.

³¹ Ibid. side 5.

Figur 2. Partnerskab i de lokale aktionsgrupper³²

Westholm, som ligeledes har gennemført en undersøgelse af partnerskabsorganisering i en række europæiske lande, nævner en række fordele ved en sådan organisering i partnerskaber.³³ Partnerskaber skal efter sigende være medvirkende til at:

- Skabe enighed
- Fremme opbygningen af lokale strategier
- Lette koordineret/samordnet handling
- Give adgang til forskellige færdigheder, det vil sige mægtiggøre
- Fremme fornyelse/indførelse af nye metoder
- Styrke lokal identitet og konkurrenceevne.³⁴

Dette skal ses i modsætning til en situation, hvor partnerne uafhængigt af hinanden arbejder ud fra divergerende strategier, uden nogen sammenhæng og uden indførelse af alternative udviklingsmetoder.

At der uden partnerskab ville være en risiko for, at dette ville ske, skyldes, at den offentlige, den private og den frivillige sektor er underlagt forskellige eksistensbetingelser, og således teoretisk set kunne foranlediges til at bruge ressourcer på at arbejde i tre forskellige retninger, mere end på at samarbejde mod et fælles mål/udfra en fælles plan. Nedenfor vil sektorernes traditionelt set basale karakteristika blive beskrevet.

Private, offentlige og frivillige organisationer

Forskellige organisationer bygger deres legitimitet på noget forskelligt. I en sådan sammenhæng fremhæves det om forskellen mellem offentlige og private organisationer at: *"Even the most simplistic interpretations of public-private distinctions readi-*

³² Egen figur.

³³ Det drejer sig om det såkaldte PRIDE projekt. Læs mere om dette i Westholm, Erik, Malcolm Moseley og Niklas Stenlås: "Local Partnerships and Rural Development in Europe", Dalarnas Forskningsråd, 1999.

³⁴ Westholm, Erik: "Exploring the Role of Rural Partnerships", side 14, hentet fra Westholm, Erik, Malcolm Moseley og Niklas Stenlås: "Local Partnerships and Rural Development in Europe", Dalarnas Forskningsråd, 1999.

ly identify one significant factor: presence or absence of a profit motive".³⁵ Private organisationer arbejder således i modsætning til offentlige ud fra et motiv om profit. Og dette er blot et af skellene mellem disse to typer af organisationer. Et andet skel, som er tilstedeværelsen af ejendomsret i organisationen, fremhæves i følgende citat: "...the most important distinction between private and government organizations lies in the inability to transfer the right of ownership in government organizations from one individual or group to another".³⁶ Endvidere gælder det for private organisationer, at de ikke er geografisk fastlåste, idet organisationens værdier, som oftest er kapital i en eller anden form, kan flyttes, hvis rammerne viser sig bedre et andet sted.³⁷

Dette kan en offentlig organisation ikke uden videre gøre. Denne er i højere grad bundet til et geografisk område. Det vil sige, at organisationen er territoriebaseret, og dens handlinger har et bestemt nedfaldsområde.³⁸ Samtidig er det ikke profit og ejendomsret, men derimod demokrati, offentlige organisationer bygger deres legitimitet på. Beslutninger taget i det offentlige er således underlagt demokratisk kontrol, og offentlige organisationer forventes at arbejde ud fra, hvad der regnes som den offentlige interesse.³⁹

I modsætning til offentlige organisationer er frivillige organisationer ikke nødvendigvis bundet til et bestemt territorium, selvom lokale frivillige organisationer dog ofte vil være det. Det er op til folk selv, om de vil være medlem af denne type organisationer, der bygger på selvstyre og medbestemmelse for medlemmerne.⁴⁰ Dette er modsat den offentlige organisation, hvor alle borgere i kraft af deres medborgerskab er medlemmer, men lidt i stil med den private organisation, hvor kun de, der har vist organisationen interesse, det være sig ejerne eller aktionærerne, er medlemmer.

I nedenstående tabel er kendetegnene ved de tre sektorer forsøgt illustreret skematisk.

³⁵ Bozeman, Barry: "All Organizations are Public. Bridging Public and Private Organizational Theories". Jossey-Bass Management Series, 1987, side 48.

³⁶ Ibid. side 52.

³⁷ Friedmann, John: "Empowerment. The Politics of Alternative Development", Blackwell 1992, side 29.

³⁸ Ibid.

³⁹ Stenlås, Niklas: "Organization, Management and Social Networks – Theories of Relevance to Partnerships", side 218, hentet fra Westholm, Erik, Malcolm Moseley og Niklas Stenlås: "Local Partnerships and Rural Development in Europe", Dalarnas Forskningsråd, 1999.

⁴⁰ Torpe, Lars: "Foreninger og demokrati", side 84, hentet fra Andersen, Jørgen Goul: Hvad folket magter. Demokrati, magt og afmagt", Jurist- og økonomforbundets forlag 2000.

Tabel 1. Private, offentlige og frivillige organisationers legitimitet og geografi⁴¹

	<i>Private organisationer</i>	<i>Offentlige organisationer</i>	<i>Frivillige organisationer</i>
<i>Legitimitet</i>	Profit og ejendomsret	Demokrati	Frivillighed, selvstyre og medbestemmelse
<i>Geografi</i>	Ikke territorielt bundet	Territorielt bundet	Delvist bundet af medlemsskarens geografi

Til trods for de ovennævnte karakteristika for de tre sektorer argumenterer Bozeman i bogen "All organizations are public" for, at alle organisationer er offentlige i en eller anden grad.⁴² Han skriver, at: "*Few, if any, complex organisations are purely public or purely private. Instead, there is some mix of public and private authority influencing the behaviour of organizations. The key issue, is to determine the mix of authority for the organization and the impact of particular configurations of authority on organization behaviour*".⁴³ Der er altså ifølge Bozeman i de fleste tilfælde i højere grad tale om et kontinuum af forskellige organisationstyper med forskellige grader af politisk og/eller økonomisk autoritet med de rent private og de rent offentlige organisationer som yderpunkterne, end der er tale om helt og holdent offentlige og private organisationer. Dette ændrer imidlertid ikke ved, at organisationerne opererer under forskellige betingelser, har forskellige bevæggrunde for at deltage i et partnerskab og har forskellige værdier at stræbe efter i deres daglige virke.

Det er netop som et resultat af den fælles underlæggelse af de to former for autoritet, at partnerskabstanken lader sig gennemføre. For offentlige organisationer eller myndigheder kan partnerskabstilgangen være gunstig, idet deltagelse i partnerskaber giver myndighederne adgang til aktuel og detaljeret viden om landdistrikternes udvikling fra de lokale private og frivillige partnere. Desuden er organiseringsformen en måde hvorpå, det offentlige kan få mobiliseret en lang række lokale ressourcer og erfaringer.⁴⁴ For de private partnere kan deltagelse i partnerskabet være fordelagtig, da partnerskaberne ofte overordnet set arbejder ud fra et mål om økonomisk udvikling af det berørte lokalområde. Desuden giver deltagelse i partnerskabet også for de private partnere adgang til relevante informationer, ligesom det udvider den private aktørs politiske og sociale kontakter og minimerer risikoen for den private aktør i at involvere sig i større risikobehæftede investeringsprojekter, hvis de øvrige partnere også deltager.⁴⁵ Men de private organisationer tænker ikke udelukkende økonomisk. Til trods for sektorernes forskellige rationaler, som de forskellige partnere selvfølgelig i et vist omfang forfølger, vil selv private organisationer/virksomheder på lokalt plan have interesse i, at hele området udvikles. I en lokalavis fra den sønderjyske lokale aktionsgruppes område skrives der således i en annonce indrykket af en bank at: "*Vi værner om vores egn og bakker*

⁴¹ Egen tabel.

⁴² Bozeman, Barry: "All Organizations are Public. Bridging Public and Private Organizational Theories". Jossey-Bass Management Series, 1987.

⁴³ Ibid, side 85. Det skal her nævnes, at Bozeman udelukkende opererer med to kategorier af organisationer og at de private og de frivillige således er slået sammen til en kategori.

⁴⁴ OECD: "Partnerships for Rural Development", 1990, side 28.

⁴⁵ Ibid. side 29.

op om lokalsamfundet”.⁴⁶ Dette kan dels begrundes med, at støtte til lokalsamfundet vil føre til bedre økonomi (i sidste ende også for banken), men ifølge Bozeman altså også med, at selv private organisationer er underlagt en vis grad af politisk autoritet.

Ulemper ved partnerskabsorganisering

Forud for beskrivelsen af kendetegnene ved henholdsvis private, offentlige og frivillige organisationer blev en række overordnede fordele ved partnerskabsorganisering fremhævet. Partnerskaber skulle efter sigende fremme enighed, fornyelse og opbygning af lokale strategier, lette koordineret handling, give adgang til forskellige færdigheder samt styrke den lokale identitet og konkurrenceevne. Som afslutning på dette og for at nuancere fremstillingen vil en række ulemper ved organiseringsformen blive fremlagt. Cherrett henviser fra en engelsk og til dels fra en LEADER sammenhæng til følgende uhensigtsmæssigheder ved partnerskaber:

- De etableres hovedsagligt som et led i en kvalificering til støttemidler
- De løser ikke større problemer og konflikter
- De mangler lokal, demokratisk ansvarlighed
- De forværrer koordinationsproblemer.⁴⁷

Med det førstnævnte kritikpunkt understreges det faktum, at det i mange tilfælde er et politiktiltag med vedhæftede støttekroner, der fører til oprettelsen af et partnerskab, mere end det er et dybfølt behov for et samarbejde på tværs af sektorer. Og dermed også risikoen for, at alle partnerskaber sammensættes og organiseres alt efter hvilke krav, der kommer oppe fra og ikke ud fra lokalområdets specielle kendetegn. Ligesom der er en seriøs fare for, at partnerskabet nedlægges ved et eventuelt ophør af tilskud, hvorfor man med god grund kan stille spørgsmålstegn ved partnerskabets overlevelse i en situation med manglende finansiering.

Det andet kritikpunkt er en videreførelse af det første, idet det her godt nok vedkendes, at partnerskaber kan samle de relevante og berørte aktører omkring en fælles nyskabende strategi, men denne strategi løser efter sigende ikke de overordnede lokale konflikter som eksempelvis økonomiske fordelingsspørgsmål, ligesom den valgte strategi sjældent bliver langsigtet.

Et tredje og et af de oftest fremførte argumenter mod partnerskabsorganisering vedrører det ovenfor nævnte spørgsmål om demokratisk ansvarlighed, idet partnerskabsorganisering er et skridt væk fra en repræsentativ organisationsform hen imod en netværksorganisering, der medfører uklare relationer. Ved brug af denne organiseringsform går man fra *government* til *governance*, og herom gælder at: *“Hvor (forestillingen om) government er bundet op på en basal lighed igennem repræsentationen, foregår beslutningsprocesser i netværk ofte under uklare repræsentations- og ikke mindst adgangsformer”*.⁴⁸ Dette har dog den fordel, at det for den enkelte part-

⁴⁶ Skærbæk Avis – By & Land, nr.5 – 12. årgang, tirsdag den 28. januar 2003, side 7.

⁴⁷ Cherrett, Trevor: “A Research Agenda for Partnerships”, side 116-117, hentet fra Westholm, Erik, Malcolm Moseley og Niklas Stenlås: “Local Partnerships and Rural Development in Europe”, Dalarnas Forskningsråd, 1999.

⁴⁸ Bang, Henrik P., Allan Dreyer Hansen og Jens Hoff: “Demokrati fra neden – Casestudier fra en dansk kommune”, side 23, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2000.

ner i netværket kan betyde et skift fra en situation præget af myndiggørelse, hvor man godt nok har eksempelvis stemmeret til en situation, der i højere grad er præget af mægtiggørelse/empowerment og egentlig aktiv politisk handlen. Men for den enkelte borger uden for partnerskabet kan det altså være svært at gennemskue beslutningsprocessen i et partnerskab.

At partnerskaber ikke i alle situationer er den rigtige organisationsform fremhæves således også i den sidstnævnte uhensigtsmæssighed. Hvis der er problemer med koordination i allerede eksisterende partnerskaber, og der samtidig sker en hastig formering/vækst af partnerskaber, er partnerskaber kun den rette organiseringsmulighed, hvis der gøres en aktiv indsats for en god koordinering af partnerskabet selv. Samarbejdet internt i partnerskabet bør således understøttes.

Partnerskab som idegrundlag i en dansk sammenhæng

I og med at partnerskabstanken i hvert fald i en LEADER+ sammenhæng er blevet indført mere eller mindre oppefra, er det relevant at relatere de oppefra kommande krav til organiseringen samt idegrundlaget til en dansk sammenhæng. Der er forskellige administrative strukturer i de europæiske lande, ligesom organiseringen af det civile samfund er forskellig. Danmark kan karakteriseres som en decentraliseret enhedsstat. Dette er også tilfældet for eksempelvis Holland. Lande som Tyskland og Østrig er derimod forbunddstater. At gennemføre det samme program i form af LEADER+ i alle EU lande og på samme måde vil nødvendigvis have nogle konsekvenser. Dette er blandt andet en af konklusionerne i en evaluering af territoriale beskæftigelsespagter, som har været et politiktiltag i EU i stil med LEADER+ blot med generel beskæftigelsesfremme som mål.⁴⁹ I en dansk sammenhæng kunne det kommunale selvstyre og de vide kompetencer, selvstyret tillægger det kommunale område, således tænkes at have betydning for gennemførelsen af LEADER+ programmet. Det samme kunne den stærke organisering på lokalt niveau i blandt andet foreninger, landsbyråd og så videre. Der er så at sige allerede en lang række aktører på det lokale område i Danmark. Konsekvenserne af dette vil blive diskuteret i kapitel 6 om styrker og svagheder ved de lokale aktionsgrupper.

Sammenfatning

I det ovenstående er de formelle krav til sammensætningen og organiseringen af de 12 danske lokale aktionsgrupper gennemgået, efterfulgt af en beskrivelse af partnerskabets indvinding som organiseringsform i forbindelse med landdistriktsudvikling i EU. Dette ledte over i en beskrivelse af karakteristika ved partnerskabsorganisering, herunder fordele ved denne organiseringsform og de forskellige partners (private, offentlige og frivilliges) kendetegn og tilgange til et partnerskab. Afslutningsvist blev en række ulemper ved organiseringsformen fremlagt, fulgt af en påmindelse om nødvendigheden af at relatere idegrundlaget, som er opstået på EU niveau, til en dansk sammenhæng. Efter på denne måde at have kridtet banen op for en udforskning af partnerskab som organiseringsform vil resten af rapporten nu dreje sig om sammensætningen og organiseringen af de danske lokale aktionsgrupper, samt om aktiviteterne og aktivitetsniveauet som de 12 danske lokale aktionsgrupper har involveret sig i og lagt for dagen. Oplysningerne, der ligger til

⁴⁹ ECOTEC Research & Consulting Limited: "Thematic Evaluation of the Territorial Employment Pacts", Priestley House, 2000.

grund for analysekapitlerne, er som tidligere nævnt indhentet gennem telefoninterviews, medlemsskemaer og projektskemaer samt dokumentarisk materiale i form af udviklingsplaner, vedtægter og mødereferater fra de lokale aktionsgrupper. Spørgsmålene, der er stillet i telefoninterviewene, er udarbejdet med udgangspunkt i henholdsvis problemstillingen samt krav og idégrundlag, som områderne er fremstillet i det her afsluttede kapitel.

3. Lokale aktionsgrupper – Udvælgelsesprocedure og sammensætning

Indledning

Dette kapitel er det første af to kapitler, der tidsmæssigt hovedsageligt beskæftiger sig med, hvad der er gået forud for den egentlige LEADER+ projektaktivitet. I kapitlet vil der blive redegjort for udvælgelsesproceduren for og sammensætningen af de 12 danske lokale aktionsgrupper. Som det blev fremstillet i forrige kapitel, er der en række krav og retningslinier for sammensætningen af de lokale aktionsgrupper fra henholdsvis Kommissionen og Direktoratet for FødevareErhverv. Disse krav, som nedenfor indledningsvist bliver opsummeret, vil være retningsgivende for kapitlets opbygning.

Krav og retningslinier for de lokale aktionsgruppers sammensætning

Som allerede fremstillet gælder følgende krav og retningslinier for de lokale aktionsgruppers sammensætning:

- *"Local action groups must consist of a balanced and representative selection of partners drawn from the different socioeconomic sectors in the territory concerned. At the decision-making level the economic and social partners and associations must make up at least 50 % of the local partnership".*⁵⁰
- *"Medlemmerne af LAG skal være lokalt etableret".*⁵¹
- *"De amter og kommuner, på hvis område en lokal udviklingsplan skal gennemføres, skal være medlem af den lokale aktionsgruppe".*⁵²
- *"Gruppen skal være egnet til at fremme ligestilling. Der skal derfor være både mænd og kvinder blandt medlemmerne samt repræsentanter for ungdommen".*⁵³

Ovenstående krav vil som nævnt blive ledende for kapitlets opbygning. Men først vil udvælgelsesproceduren for aktionsgruppemedlemmerne blive præsenteret.

Udvælgelsesproceduren for de lokale aktionsgrupper

Der tegner sig i vedtægterne for de lokale aktionsgrupper et billede af, at medlemmerne af aktionsgrupperne er blevet *udpeget* til at besidde pladserne i aktionsgrupperne. Nedenstående tabel viser, hvad der i de lokale aktionsgruppers vedtægter står om udvælgelsesproceduren for aktionsgruppemedlemmerne. Det er enten organisationer (erhvervsorganisationer/foreninger) eller myndigheder (kommune/amt), som har udpeget medlemmerne. Det fremgår ligeledes, at aktionsgrupperne ifølge vedtægterne er sammensat ud fra den påkrævede trepartsmodel i et partnerskab mellem offentlige, private og frivillige repræsentanter. Den nærmere fordeling på de tre områder følger senere i dette kapitel.

⁵⁰ Commission Notice to the Member States of 14 April 2000, (2000/C /139/05), afsnit 12.

⁵¹ Det danske program for fællesskabsinitiativet LEADER+, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, 2. august 2001, afsnit 7.3.

⁵² Ibid.

⁵³ Ibid.

Tabel 2. Udvalgelsesproceduren for aktionsgruppemedlemmerne

LAG	Udvælgelsesproceduren ifølge vedtægter/forretningsordener
Sønderjylland	"Gruppens medlemmer er udpeget af kommunerne i området, således at gruppen repræsenterer alle væsentlige erhvervsmæssige interesser i området samt interesserede lokale foreninger og bevægelser..." ⁵⁴
Nordvestjysk Udviklingsnet	"Som medlemmer af den lokale aktionsgruppe udpeges fra offentlige myndigheder, erhvervslivet og foreningslivet 14 personer... Medlemmerne i den lokale aktionsgruppe udpeges af de 4 kommuner og amtet i samråd med de organisationer eller interessegrupper, som medlemmerne repræsenterer..." ⁵⁵
Limfjordsgruppen	"Limfjordsgruppens medlemmer udpeges af følgende organisationer og myndigheder, der udpeger 1 medlem hver, i alt 18 medlemmer..." ⁵⁶
Nordjylland Vest	"Institutionen ledes af en bestyrelse på 9 medlemmer. Bestyrelsen er identisk med aktionsgruppen for Nordjylland Vest. Aktionsgruppen, der repræsenterer brede kredse i erhvervs- og foreningslivet samt kommuner og amtet, er ved stiftelsen sammensat på følgende måde..." ⁵⁷
Vendsyssel	"LAG-gruppens medlemmer udpeges af lokale organisationer og myndigheder. Der udpeges 1 medlem fra hver af følgende lokale organisationer og myndigheder, i alt 17 medlemmer..." ⁵⁸
Kattegatgruppen	"Kattegatgruppen består af 31 medlemmer fordelt på 5 medlemmer fra hver af de 6 kommuner og 1 repræsentant fra Nordjyllands Amt. Nordjyllands Amt udpeger selv sit medlem af gruppen. De deltagende kommuners borgmestre er faste medlemmer af gruppen. De øvrige medlemmer fordeles for hver kommune således: 1 medlem af kommunalbestyrelsen, 3 medlemmer fra erhvervslivet, turisterhvervet, foreninger, organisationer, grupper og lignende i kommunen. De øvrige medlemmer udpeges af kommunerne efter indstilling fra de lokale organisationer og foreninger..." ⁵⁹
Vestsjælland	"Aktionsgruppens medlemmer udpeges regionalt af følgende organisationer, institutioner og myndigheder, der udpeger 1 medlem hver, i alt 12 medlemmer..." ⁶⁰
Falster, Møn og Sydsjælland	"LAG'en er dannet i henhold til en trepartsmodel, som opererer med: Myndighedsrepræsentation (4 udpegede), Erhvervsrepræsentation (4 udpegede), Interesseorganisationsrepræsentation (4 udpegede), 1 ungerepræsentant. Den maksimale størrelse for gruppen er fastsat til 15 medlemmer..." ⁶¹
Lolland	"LAG'en er dannet i henhold til en trepartsmodel, som opererer med: Myndighedsrepræsentation (4 udpegede), Erhvervsrepræsentation (4 udpegede), Interesseorganisationsrepræsentation (4 udpegede), 1 ungerepræsentant. Den maksimale størrelse for gruppen er fastsat til 15 medlemmer..." ⁶²
Bornholm	"Som medlemmer kan optages foreninger, organisationer og offentlige myndigheder, der ønsker at fremme foreningens formål. Optagelse af nye medlemmer sker på den årlige generalforsamling, efter indstilling fra bestyrelsen. ⁶³ Foreningen ledes af en bestyrelse med et medlem udpeget for hvert af aktionsgruppens medlem-

⁵⁴ Vedtægter for LEADER+ aktionsgruppen i Sønderjyllands Amt, § 2.

⁵⁵ Forretningsorden/vedtægter for den lokale aktionsgruppe Nordvestjysk Udviklingsnet, § 2.

⁵⁶ Vedtægter for LEADER+ aktionsgruppen Limfjordsgruppen, Viborg Amt, § 2, stk. 1.

⁵⁷ Vedtægter for den selvejende institution Nordjylland-Vest LEADER+ udviklingsnetværk, § 5 & 6.

⁵⁸ Vedtægter for LEADER+ aktionsgruppen Vendsyssel Nordjyllands Amt, § 2.

⁵⁹ Kattegatgruppens vedtægter, § 4.

⁶⁰ Vedtægter for LEADER+ aktionsgruppen i Vestsjællands Amt, § 2, stk. 1.

⁶¹ Forretningsorden for Den lokale aktionsgruppe (LAG) – Lolland LEADER+, § 2.

⁶² Forretningsorden for Den lokale aktionsgruppe (LAG) – Falster, Møn og Sydsjælland LEADER+, § 2.

⁶³ Vedtægter for den Lokale Aktions Gruppe på Bornholm, § 3.

⁶⁴ Ibid. § 6.

	<i>mer...</i> ⁶⁴
Ærø, Samsø, Læsø	<i>"LAG'ens medlemmer udpeges af følgende organisationer og myndigheder, der udpeger 1 medlem hver, i alt 11 medlemmer..."</i> ⁶⁵
De danske Småøer	<i>"Småøernes aktionsgruppe består af følgende repræsentanter fra organisationer og myndigheder, i alt 8 medlemmer..."</i> ⁶⁶ <i>Hvis medlemmerne af gruppen må stoppe at virke, så skal en ny repræsentant udpeges af den pågældendes organisation eller myndighed"</i> ⁶⁷

Koordinatorerne er blevet bedt om at svare på, hvorvidt der med aktionsgruppen er tale om en helt nysammensat gruppe. For de fleste aktionsgrupper er dette tilfældet. Der er dog en tendens til, at de offentlige repræsentanter har siddet eller sidder sammen i andre sammenhænge også. Flemming Trinskjær fra den lokale aktionsgruppe for Vendsyssel siger om dette, at: *"...den er nysammensat. Det eneste man kan sige, hvor man har kendt hinanden og siddet ved samme bord nogle gange, det er vores fire borgmestre. Vi har jo valgt at sige, at der skal være en politiker fra hver kommune, og det er så borgmestrene. Og de har jo selvfølgelig i andre sammenhænge rendt sammen og haft nogle ting. Men ellers er den helt nysammensat"*.⁶⁸ Flere steder gælder det dog, at aktionsgruppemedlemmerne er gengangere fra de arbejdsgrupper, der har været med til at udarbejde udviklingsplanerne.

Noget tyder på, at lokale forhold ikke har spillet særligt meget ind i valget af udvælgelsesprocedure alle steder, idet der tydeligvis kan identificeres identiske formuleringer om udvælgelsesproceduren i vedtægterne for i hvert fald 5 af grupperne.⁶⁹ Det drejer sig om formuleringer, der minder om Limfjordsgruppens, hvor der står: *"Limfjordsgruppens medlemmer udpeges af følgende organisationer og myndigheder, der udpeger 1 medlem hver, i alt 18 medlemmer..."*.⁷⁰ Som det vil fremgå i kapitlet om organiseringen skyldes dette efter sigende, at Limfjordsgruppens vedtægter er blevet genbrugt af en række af de øvrige aktionsgrupper.

Hvem der i første led har besluttet hvilke institutioner og myndigheder, der skulle udpege medlemmer til aktionsgrupperne, er mere uklart, og enkelte LEADER+ koordinatore er, til trods for deres nærhed til programmet, heller ikke helt klar over, hvordan det er foregået.

Koordinatoren for Nordjylland Vest, Søren Christensen, siger således følgende om, hvordan udvælgelsen af aktionsgruppen er sket: *"...så vidt jeg er orienteret, er det sket i et samspil mellem forskellige foreninger i kommunerne og med kommunerne som organisator sammen med amtet. Men det var som sagt inden, jeg blev involveret"*.⁷¹

Der tegner sig som nævnt nogle steder et billede af, at en del af de nuværende aktionsgruppemedlemmer har været med til at lave udviklingsplanerne, og derigennem er blevet udpeget, mens de andre steder først er blevet inddraget i LEADER+

⁶⁵ Vedtægter for Den lokale Aktionsgruppe (LAG) for Læsø, Samsø, Ærø LEADER+, § 2, stk. 1.

⁶⁶ Vedtægter for LEADER+ aktionsgruppen for de 27 småøer, § 2, stk. 1.

⁶⁷ Ibid. stk. 2.

⁶⁸ Interview med Flemming Trinskjær.

⁶⁹ Det drejer sig om aktionsgrupperne Limfjordsgruppen, Vendsyssel, Vestsjælland, Ærø, Samsø, Læsø og De Danske Småøer.

⁷⁰ Vedtægter for LEADER+ aktionsgruppen Limfjordsgruppen, Viborg Amt, § 2, stk. 1.

⁷¹ Interview med Søren Christensen.

arbejdet efter udarbejdelsen af udviklingsplanen. Det sidste er tilfældet for cirka 1/3 af de lokale aktionsgrupper, mens det gælder for resten, at dele af eller hele aktionsgruppen har medvirket til udarbejdelsen af den lokale udviklingsplan.

Maj-Britt Aslund, koordinator for de to aktionsgrupper Lolland og Falster, Møn og Sydsjælland, fortæller således om, hvordan sammensætningen af de lokale aktionsgrupper i hendes områder gik helt tilbage til udarbejdelsen af udviklingsplanen. Kommunerne og de store erhvervs- og interesseorganisationer fik mulighed for at stille med en repræsentant, men herudover blev der hentet folk fra såkaldte kontaktgrupper, som var dannet i forbindelse med udarbejdelsen af udviklingsplanerne. Hun siger om kontaktgruppen: *"Det var en stor gruppe af mennesker, et sammenrend af folk, vi kunne finde fra nær og fjern, som havde lyst til at være med til at formulere en udviklingsplan. Og de mennesker, som sad i den her kontaktgruppe, de fik også mulighed for at pege på nogen. Så det er sådan et stort sammenrend af folk, der har fået lov til at pege på hinanden, og det er mere eller mindre formelt. Det er sådan en samling af formelle og uformelle udpegninger"*.⁷²

Koordinator Anne Mette Wandsøe fra den lokale aktionsgruppe for Ærø, Samsø og Læsø fortæller ligeledes, at: *"...fra starten af, da vi lavede udviklingsplanen, der havde vi sådan set alle mulige lokale aktører med på banen. Og det er jo så faktisk nogle af de lokale aktører fra dengang, som efterfølgende så er kommet ind og er blevet aktionsgruppens medlemmer..."* Og hun siger videre, at: *"...dem der ligesom havde noget at komme med, dem har vi så også efterfølgende peget på og sat ind i aktionsgruppen"*.⁷³

Om udvælgelsen i Vestsjælland siger koordinator Karsten Lægdsmand: *"Det blev til i et relativt ustruktureret forløb i samtaler med såvel myndigheder som organisationer i regionen... Og blev derefter drøftet igennem i en ad hoc arbejdsgruppe, som jo skrev udviklingsplanen. Og så nåede vi frem til, at vi skulle have 12 medlemmer, som repræsenterede hver for sig både myndigheder og centrale aktører og organisationer og institutioner. Så det var processen i det"*.⁷⁴ Også her var det arbejdsgruppen, der mere eller mindre blev kørt videre i den lokale aktionsgruppe.⁷⁵

Ovenstående fire citater understøtter til en vis grad et af de kritikpunkter, der blev fremført i forrige kapitel om, at der med partnerskabsorganisering er tale om et skridt væk fra en repræsentativ organisationsform hen imod en netværksorganisering og dermed uklare repræsentations- og adgangsformer, som kan være svære at gennemskue for den enkelte borger. Der har været tale om udpegninger og ikke valg af aktionsgruppemedlemmerne. Ikke desto mindre er udpegningerne formaliseret i vedtægterne, hvilket efterfølgende har synliggjort beslutningsgangene for fremtidige valg en smule.

Hvordan den reelle sammensætning fordelt på sektorer, kommuner, køn og alder er endt ud, fremgår af det følgende afsnit.

⁷² Interview med Maj-Britt Aslund.

⁷³ Interview med Anne Mette Wandsøe.

⁷⁴ Interview med Karsten Lægdsmand.

⁷⁵ Ibid.

Sammensætningen af de lokale aktionsgrupper

Der er i alt 184 medlemmer af de 12 danske lokale aktionsgrupper, hvilket fremgår af nedenstående tabel 3. Det gennemsnitlige antal medlemmer af aktionsgrupperne er på 15,3. Kattegatgruppen har med 31 det højeste antal aktionsgruppemedlemmer, efterfulgt af Sønderjylland med 22 (24 ifølge vedtægterne). De mindste aktionsgrupper er De Danske Småøer med 8 medlemmer og Nordjylland Vest med 9 medlemmer.

Tabel 3. Antal medlemmer af de lokale aktionsgrupper samt medlemmernes fordeling på sektorer⁷⁶

LAG	Antal medlemmer ifølge vedtægterne	Aktuelt antal medlemmer ifølge medlemskema	Offentlige repræsentanter/ Public partners	%	Erhvervsrepræsentanter/ Economic partners	%	Repræsentanter for interesseorganisationer og foreninger/ Social partners and associations	%
Sønderjylland	24	22	10	45,5	5	22,7	7	31,8
Nordvestjysk Udviklingsnet	14	13	5	38,5	5	38,5	3	23,1
Limfjordsgruppen	18	18	9	50	2	11,1	7	38,9
Nordjylland Vest	9	9	2	22,2	3	33,3	4	44,4
Vendsyssel	17	17	6	35,3	5	29,4	6	35,3
Kattegatgruppen	31	31	10	32,3	4	12,9	17	54,8
Vestsjælland	12	12	3	25	2	16,7	7	58,3
Falster, Møn og Sydsjælland	Max. 15	13	4	30,8	5	38,5	4	30,8
Lolland	Max. 15	12	3	25	4	33,3	5	41,7
Bornholm	Ikke fastlagt i vedtægterne (18)	18	8	44,4	3	16,7	7	38,9
Ærø, Samsø, Læsø	11	11	5	45,5	3	27,3	3	27,3
De danske Småøer	8	8	3	37,5	2	25	3	37,5
I alt	192	184	68	37	43	23,4	73	39,7
Gennemsnit	16	15,3	5,7		3,6		6,1	

For 4 aktionsgrupper gælder det, at der er forskel på det antal medlemmer, der ifølge vedtægterne skal/kan være i grupperne og det reelle antal medlemmer.⁷⁷ Dette kunne tyde på, at der disse steder er problemer med at skaffe nye medlemmer af grupperne, hvis det da ikke blot er et tegn på, at der sker en løbende udskiftning i grupperne. Der er i interviewene blevet spurgt ind til dette, og der tegner sig et billede af, at nogle grupper har problemer med at finde nye medlemmer. Det gæl-

⁷⁶ Egne data hentet fra medlemskemaer og vedtægter.

⁷⁷ De to grupper Lolland og Falster, Møn og Sydsjælland har ikke en angivelse af et nøjagtigt antal aktionsgruppemedlemmer i deres vedtægter. Der står udelukkende, at der maksimalt må være 15 medlemmer i grupperne.

der hovedsageligt ungerepræsentanter. Om dette siger koordinator Karsten Jensen fra den sønderjyske lokale aktionsgruppe: *"Det der har været svært, det er unge. Der mangler vi sådan set i princippet jo en unge repræsentant i gruppen. Det er meget vanskeligt at få det. Fordi når vi alligevel har fået et par unge med, så er det fordi, vi går lidt på kompromis og siger, at den ene unge er 29 år, og er det så ung nok..."*⁷⁸ Hvis man sammenholder de 29 år, Karsten Jensen nævner, med tallene for aldersgennemsnit til slut i dette kapitel, så må 29 år siges at være meget ung i en dansk LEADER+ sammenhæng.

Koordinator Anne Mette Wandsø fra aktionsgruppen for Ærø, Samsø, Læsø kan ligeledes berette om problemer med at finde repræsentanter for ungdommen. Hun siger således: *"Altså vi har haft problemer med at finde nogle, der kunne repræsentere de unge, da det var et af kriterierne. Og det er et problem, fordi alle unge rejser fra øerne, når de når til noget, der ligner 10. klasse. Så vi havde ikke en ung, der kunne sidde der de næste 4 år og varetage nogen som helst unges interesser"*.⁷⁹ Og Maj-Britt Aslund, koordinator for de to grupper i Storstrøms Amt, udtaler om samme problemstilling: *"...vi har en del udskiftninger. Vi har vores ungerepræsentant, vi har nemlig valgt at arbejde med unge meget konkret, sådan at der skulle være en ung repræsentant i hver af grupperne, og de har simpelthen ikke deltaget. Så nu må vi forsøge at klare det på en anden måde. Konkret vil vi forsøge at få en nyudpegning, men ellers vil vi inddrage ungeaspektet simpelthen gennem nogle projekter og nogle informationsaktiviteter og sådan noget"*.⁸⁰

Andre grupper nævner, til trods for ikke at have nogen unge medlemmer, ingen problemer på dette område. Koordinator Karsten Lægdsmand fra den lokale aktionsgruppe i Vestsjælland svarer således følgende på spørgsmålet om, hvorvidt der har været problemer med at finde nogle, der ville indtræde i gruppen: *"Nej, folk stod mere eller mindre i kø for at være med"*.⁸¹ På samme spørgsmål svarer koordinator Søren Christensen fra Nordjylland Vest: *"Mig bekendt ikke. Efterfølgende, da man har fundet ud af, hvad det handler om, så tror jeg da nok, der er flere andre, som gerne ville have været med, og også herunder politikere"*.⁸²

Det generelle billede er således, at koordinatorene ikke har oplevet afgørende problemer med at få pladserne i aktionsgrupperne besat udover de ovennævnte problemer med repræsentationen af de unge.

Alle lokale aktionsgrupper lever op til kravet om, at offentlige myndigheder højest må udgøre 50 % af grupperne, hvilket fremgår af tabel 3. De offentlige repræsentanter (68 i alt) udgør således samlet set 37 % af grupperne. Limfjordsgruppen har den højeste andel af offentlige repræsentanter med de maksimale 50 % efterfulgt af den lokale aktionsgruppe for Sønderjylland med en andel på 45,5 %. Den laveste andel af offentlige repræsentanter ses hos Nordjylland Vest med 22,2 % og Vestsjælland og Lolland med hver 25 % offentlige repræsentanter. Det gennem-

⁷⁸ Interview med Karsten Jensen.

⁷⁹ Interview med Anne Mette Wandsø.

⁸⁰ Interview med Maj-Britt Aslund.

⁸¹ Interview med Karsten Lægdsmand.

⁸² Interview med Søren Christensen.

snitlige antal offentlige repræsentanter pr. gruppe er på 5,7 medlem. Samlet set udgør de ikke-offentlige repræsentanter 63,1 % af grupperne.

Hvad angår andelen af repræsentanter for de to øvrige områder, private og frivillige repræsentanter, gælder det, at der samlet set er en andel på 23,4 % private repræsentanter i grupperne (43 i alt) og en andel på 39,7 % interesse- og foreningsrepræsentanter (73 i alt). Det gennemsnitlige antal repræsentanter i aktionsgrupperne for henholdsvis det private og det frivillige område er på henholdsvis 3,6 og 6,1.

På spørgsmålet om hvilken betydning det har for arbejdet i aktionsgruppen, at de offentlige repræsentanter højest må udgøre 50 % af gruppen, svarer en del af koordinatorerne, at det er medvirkende til, at møderne bliver anderledes, end de ellers ville have været. Koordinator Karsten Jensen fra den sønderjyske lokale aktionsgruppe udtaler følgende: *"...det har stor betydning, at der er private i gruppen, på den måde at diskussionerne bliver anderledes, end de ellers ville have været, hvis det bare var offentlige repræsentanter. De stiller nogle helt andre spørgsmål, og har nogle helt andre interesser i at deltage i det, så diskussionen bliver meget mere livlig. Og nogen gange bliver der stillet spørgsmål, som man ikke ville have hørt ellers. Så på den måde er det en stor gevinst. En meget stor gevinst".*⁸³ Karsten Jensen nævner desuden, at: *"Faktisk er det sådan, at de private godt kan være vagthunde i forhold til de offentlige. At de råber vagt i gevær, hvis der er for meget, for mange ansøgninger for eksempel fra dem, som sidder i gruppen. Så råber de vagt i gevær. Det vil de ikke. Det synes de ikke så godt om".*⁸⁴

Et par koordinators giver udtryk for, at kommunerne har haft en smule svært ved at takle, at de lokale aktionsgrupper ligger udenfor kommunalt regi. Søren Christensen, koordinator for den lokale aktionsgruppe Nordjylland Vest siger om dette: *"...der er kommuner, der har haft svært ved at forstå, at det ikke er de kommunale myndigheder, der træffer beslutning her. Og der har ind imellem været nogle bemærkninger i den retning. Men der har vi så kunnet henvise til, at aktionsgruppen har kompetencen til de her ting. Og der har vi så måttet meddele kommunerne, at deres indflydelse primært ligger i, at de afgør, hvorvidt de vil give kommunal medfinansiering eller ej. Og det vil sige, at projekter, som skal have kommunal medfinansiering, der har kommunerne jo en afgørende indflydelse. Men de har selvfølgelig ingen indflydelse på projekter, der foregår i deres kommuner, hvor der ikke er kommunal medfinansiering".*⁸⁵ I den vestsjællandske lokale aktionsgruppes område har kommunerne øjensynlig gennemgået en modningsproces før til sidst helt at slippe tøjlernes. Om dette siger koordinator Karsten Lægdsmand: *"Og de tog jo så også skridtet videre, hvilket jeg jo også mener, det var lidt af en pædagogisk proces at skabe forståelse for, at kommuner og amt med den finansiering, der skulle fremskaffes, skulle lægge det sammen i en pulje, der blev stillet til rådighed for LAG gruppen. Det gik de jo så med til. Så på den måde, det tog lidt tid og sådan noget, men det var den arbejdsindsats værd, fordi nu sidder LAG gruppen ikke alene og tager stilling til projekterne, men de fordeler jo også de regionale midler..."*⁸⁶

⁸³ Interview med Karsten Jensen.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Interview med Søren Christensen.

⁸⁶ Interview med Karsten Lægdsmand.

Den fastsatte grænse på maksimalt 50 % offentlig repræsentation har altså ført med sig, at kommunerne har trukket sig bagud, og det reelt er de private/frivillige, der er kommet på banen. Hvis kravet ikke havde været så markant, kunne der således have været risikeret mere offentlig dominans. Der er dog i øjeblikket en lignende tendens til, at kommunerne danner landdistriktsråd rundt om i landet, hvor frivillige kommer på banen sideløbende med kommunerne, så det, at kommunerne trækker sig bagud, ses altså også på andre områder.

Det hedder sig, at medlemmerne af de lokale aktionsgrupper skal være lokalt etableret. Der er ikke nogen nærmere forklaring på, hvad der ligger i betegnelsen lokalt etableret, men den umiddelbare betydning må være, at aktionsgruppemedlemmerne skal være bosiddende i LEADER+ området. Kattegatgruppen har i gruppens vedtægter udvidet dette på følgende måde: *"Medlemmer kan være fysiske eller juridiske personer der bor eller arbejder i området"*.⁸⁷ Med denne definition kan alle de lokale aktionsgrupper ifølge adresseoplysningerne i medlemsskemaet leve op til, at medlemmerne er lokalt etableret. Hvis der derimod tages udgangspunkt i, at medlemmerne skal bo i LEADER+ området, er det udelukkende Bornholm, der kan leve op til det. De øvrige grupper har alle sammen inddraget personer udefra.

Kravet om, at de amter og kommuner, på hvis område en lokal udviklingsplan skal gennemføres, skal være medlem af den lokale aktionsgruppe, er blevet tolket forskelligt i de forskellige områder af Danmark. Dette fremgår af tabel 4. For en række aktionsgrupper, Nordvestjysk Udviklingsnet, Limfjordsgruppen, Vendsyssel, Kattegatgruppen, Bornholm og Ærø, Samsø, Læsø gælder det, at man har valgt at have en repræsentant for hver af de deltagende kommuner i aktionsgruppen. I andre aktionsgrupper, Sønderjylland, Nordjylland Vest, Vestsjælland, Falster Møn og Sydsjælland og Lolland har man ikke fulgt kravet så nøje. I disse grupper er antallet af kommuner, der er direkte repræsenteret, således langt under det antal kommuner, der er dækket af udviklingsplanen. I en del af tilfældene repræsenterer de kommunale repræsentanter dog kommunerne samlet. Man kan sige, at kravet om amternes og kommunernes deltagelse i aktionsgrupperne kan gå imod det første krav om højst 50 % offentlige repræsentanter, hvis ikke den lokale aktionsgruppe skal være meget stor, idet inddragelse af hver ny offentlig repræsentant nødvendiggør inddragelsen af nye private/frivillige repræsentanter.

Hvad angår den amtslige repræsentation, ses det af tabellen, at der er amtslig repræsentation i alle grupperne (ja, et medlem går endda igen i to grupper!).⁸⁸ Situationen for De Danske Småøer er naturligvis uden for orden både med hensyn til kommuner og amter, da gruppen geografisk set er spredt ud over hele landet.

⁸⁷ Kattegatgruppens vedtægter, § 4.

⁸⁸ Det fremgår af medlemsskemaerne for Kattegatgruppen og Nordjylland Vest, at den amtslige repræsentant sidder i begge de lokale aktionsgrupper.

Tabel 4. Kommuner og amters tilstedeværelse i aktionsgrupperne ⁸⁹

LAG	Antal kommuner, der er dækket af udviklingsplanen	Antal kommuner, der er medlem af den lokale aktionsgruppe	Amtslig repræsentation i den lokale aktionsgruppe
Sønderjylland	8	4	Ja
Nordvestjysk Udviklingsnet	4	4	Ja
Limfjordsgruppen	8	8	Ja
Nordjylland Vest	7	1	Ja
Vendsyssel	4	4	Ja
Kattegatgruppen	6	6	Ja
Vestsjælland	7	2	Ja
Falster, Møn og Sydsjælland	7	3	Ja
Lolland	8	2	Ja
Bornholm	5 ⁹⁰	5	Ja
Ærø, Samsø, Læsø	4	4	Ja
De danske Småøer	Ikke relevant at opgøre	Ikke relevant at opgøre	Ikke relevant at opgøre

I det danske program for LEADER+ er det beskrevet, at aktionsgrupperne skal være egnede til at fremme ligestilling. Nærmere bestemt er der stillet krav om, at der skal være både mænd og kvinder blandt medlemmerne samt repræsentanter for ungdommen. Der er derimod ikke fastlagt minimumsgrænser for antallet af kvinder eller unge. Set i forhold til at kvinder og unge i Kommissionens meddelelse til medlemsstaterne er udpeget som særlige målgrupper for LEADER+, må tilstedeværelsen af disse to grupper i aktionsgrupperne siges at være bemærkelsesværdig lav. Andelen af kvinder er således gennemsnitligt på 25,2 % med den højeste andel i Sønderjylland på 50 % og den laveste andel i Limfjordsgruppen med blot 11,1 %. Hele 8 aktionsgrupper har en andel af kvindelige medlemmer, der ligger under 25 %.

Med hensyn til tilstedeværelsen af unge er denne også meget lav. Gennemsnitsalderen for alle aktionsgruppemedlemmerne ligger på 51 år. Det laveste aldersgennemsnit findes hos Nordjylland Vest med 48 år og det højeste findes hos Limfjordsgruppen med 55 år. Det samlede antal medlemmer under 31 år er kun på 9, og de udgør således blot 4,9 % af aktionsgruppemedlemmerne.

Man kan spørge, om det overhovedet har nogen betydning, at andelen af kvinder og unge er så lav, som det er tilfældet i størsteparten af de danske lokale aktionsgrupper. Da LEADER+ imidlertid er et program, der lægger vægt på et bottom up princip om, at det er de implicerede parter, altså folk i landdistrikterne, der sammen skal være med til at varetage deres områdes interesser, må betydningen dog siges at være stor. Hvis en 60 årig, der eksempelvis aldrig har sendt en SMS eller brugt ICQ, sættes til at varetage unges interesser, og en mand sættes til at varetage kvinders interesser, så er det ikke længere de berørte parter, der selv deltager. ⁹¹ Og

⁸⁹ Egne data hentet fra medlemsskemaer og vedtægter.

⁹⁰ Antal kommuner, der er dækket af udviklingsplanen, er ændret pr. 01.01.03, da de 5 kommuner er blevet slået sammen til en regionskommune.

⁹¹ SMS (Short Message Service) er en tekstbesked, der blandt andet kan sendes til og fra en mobiltelefon. ICQ (I Seek You) er betegnelsen på et meget populært chatprogram.

selve ideen med etableringen af lokale aktionsgrupper er jo netop, at det er de, der er berørt, der skal varetage egne interesser i fællesskab med andre. Hvis ikke kvinder skal repræsenteres af kvinder og unge af unge, så er det svært at finde argumenter for selve konstruktionen af de lokale aktionsgrupper. For i så fald kunne kommunerne jo bare have repræsenteret de private og de frivillige partnere!

Tabel 5. Aktionsgruppemedlemmernes fordeling på køn og alder⁹²

LAG	Aktuelt antal medlemmer ifølge medlemskemaer	Antal kvinder	%	Aldersgennemsnit	Antal medlemmer under 31 år
Sønderjylland	22	11	50	48,1	2
Nordvestjysk Udviklingsnet	12	4	33,3	51,4	1
Limfjordsgruppen	18	2	11,1	55	0
Nordjylland Vest	9	2	22,2	48	0
Vendsyssel	17	3	17,6	50,2	1
Kattegatgruppen	31	7	22,6	52 ⁹³	2
Vestsjælland	12	3	25	54,4	0
Falster, Møn og Sydsjælland	13	5	38,5	-- ⁹⁴	min. 1
Lolland	12	3	25	-- ⁹⁵	0
Bornholm	18	3	16,7	49,4 ⁹⁶	1
Ærø, Samsø, Læsø	11	3	27,3	50,6	0
De danske Småøer	8	1	12,5	51	1
I alt	184	47			9
Gennemsnit	15,3	3,9	25,2	51	0,75

Sammenfatning

I det ovenstående er udvælgelsesproceduren for aktionsgruppemedlemmerne gennemgået, efterfulgt af en beskrivelse af sammensætningen af de lokale aktionsgrupper. Det skal understreges, at det ikke er dette projekts opgave at kontrollere udvælgelsesproceduren eller sammensætningen af aktionsgrupperne, men derimod at medvirke til synliggørelsen af de valg, der er truffet lokalt i denne forbindelse. Der tegner sig et billede af, at aktionsgruppemedlemmerne er blevet udpeget af henholdsvis myndigheder eller organisationer i overensstemmelse med de retningslinier, der fra centralt hold har været nedsat om dette. Der er udpeget mellem 8 og 31 medlemmer i de forskellige aktionsgrupper, og det er sket ud fra den påkrævede trepartsmodel i et partnerskab mellem offentlige, private og frivillige partnere, hvor de offentlige partnere højest må udgøre 50 %. Andelen af offentlige repræsentanter varierer fra 22,2 % hos Nordjylland Vest til 50 % i Limfjordsgruppen,

⁹² Egne data hentet fra medlemskemaer.

⁹³ En af ungerepræsentanterne er skønsmæssigt sat til at være 18 år ud fra en oplysning om, at vedkommende er gymnasieelev.

⁹⁴ Der er ikke udregnet aldersgennemsnit for den lokale aktionsgruppe for Lolland, da oplysningerne i medlemskemaet var mangelfulde. Dette skyldes til dels, at en del af medlemmerne i gruppen var under udskiftning i foråret 2003.

⁹⁵ Der er ikke udregnet aldersgennemsnit for den lokale aktionsgruppe for Falster, Møn og Sydsjælland, da oplysningerne i medlemskemaet var mangelfulde. Dette skyldes til dels, at en del af medlemmerne i gruppen var under udskiftning i foråret 2003.

⁹⁶ Gennemsnitsalderen for aktionsgruppemedlemmerne på Bornholm er udregnet ud fra cirkatal efter skøn fra koordinator Hans Jørgen Jensen.

og alle kommuner er således repræsenteret i Limfjordsgruppens område, mens der er en fælles repræsentant for kommunerne i aktionsgruppen Nordjylland Vest. Netop dette giver den afgørende forskel i gruppernes størrelse. Samlet set udgør de private og de frivillige partnere 63,1 % af grupperne. Størsteparten af aktionsgruppemedlemmerne lever op til kravet om at være lokalt etablerede, enkelte bor dog ikke i de nævnte områder, men er derimod etablerede i området som følge af at være amtslig repræsentant eller lignende. Når fokus flyttes til repræsentationen af kvinder og unge i aktionsgrupperne, ses det, at denne er meget lav. Der synes således at være basis for ved fremtidige udskiftninger at forsøge at øge repræsentationen af både kvinder og unge i grupperne, ligesom der er mulighed for bedre at leve op til kravet om, at aktionsgruppemedlemmerne skal være lokalt etableret.

4. Lokale aktionsgrupper – Organisering

Indledning

Efter at have behandlet udvælgelsesproceduren for aktionsgruppemedlemmerne og sammensætningen af de 12 danske lokale aktionsgrupper, vil dette kapitel belyse de lokale aktionsgruppers organisering, nærmere bestemt de lokale aktionsgruppers juridiske struktur, herunder sekretariaternes placering og oprettelsen af underudvalg i aktionsgrupperne. Ligesom i det forrige kapitel vil udgangspunktet blive taget i de krav og retningslinier, der er nedsat for aktionsgrupperne.

Krav og retningslinier for de lokale aktionsgruppers organisering

Overordnet set er det meningen, at organiseringen i lokale aktionsgrupper skal medføre de i kapitel 2 nævnte fordele som eksempelvis at skabe lokal enighed, fremme opbygningen af lokale strategier, lette samordnet handling, mægtiggøre deltagerne, fremme indførelsen af nye metoder samt styrke lokal identitet og konkurrenceevne.⁹⁷ For at dette skal ske, er det nødvendigt, at ideen med lokale aktionsgrupper tages alvorligt, det vil sige, at der så at sige tages hensyn til denne i organiseringen af gruppen. Der er med de lokale aktionsgrupper ikke tale om nye, overordnede kommunalbestyrelser eller forlængelser af amterne. Der er derimod tale om helt nye, tværgående organiseringer dækkende fra 4 til 8 kommuner eller eksempelvis de 27 små øer.

Følgende krav og retningslinier for de lokale aktionsgruppers organisering er de væsentligste:⁹⁸

Medlemmerne af de lokale aktionsgrupper:

- *”...skal vælge en administrativ og finansiel leder, der er i stand til at forvalte offentlige tilskud, og denne leder skal sørge for, at partnerskabet fungerer, eller”*
- *”...være sammensluttet i en retligt anerkendt fælles struktur, hvis vedtægter garanterer, at partnerskabet fungerer og er i stand til at forvalte offentlige tilskud”.*⁹⁹

Gruppernes juridiske struktur

Som det fremgår af ovenstående retningslinier skal aktionsgrupperne enten vælge en administrativ og finansiel leder, som skal sørge for, at gruppen fungerer eller selv etablere sig som en funktionsdygtig retligt anerkendt struktur, der er i stand til at forvalte offentlige tilskud.

De lokale aktionsgruppers juridiske struktur er fastlagt i gruppernes vedtægter/forretningsordner. Der har, som det allerede blev nævnt i forrige kapitel, været et udpræget samarbejde mellem aktionsgrupperne på tidspunktet for fastlæggelsen af vedtægterne. Og det synes således som om, at op til 9 grupper har taget udgangspunkt i det samme sæt af vedtægter, som efter sigende skulle være udarbejdet

⁹⁷ Westholm, Erik: “Exploring the Role of Rural Partnerships”, side 13, hentet fra Westholm, Erik, Malcolm Moseley og Niklas Stenlås: ”Local Partnerships and Rural Development in Europe”, Dalarnas Forskningsråd, 1999.

⁹⁸ De øvrige krav og retningslinier for de lokale aktionsgruppers organisering blev fremstillet i kapitel 2.

⁹⁹ Meddelelse fra Kommissionen til medlemsstaterne af 14. april 2000 (2000/C 139/05), afsnit 12.

i Limfjordsgruppen. Koordinator Karsten Lægdsmand fortæller følgende om, hvordan man i Vestsjælland efter henvisning fra Anders Årup fra Direktoratet for FødevareErhverv endte ud med at tage udgangspunkt i Limfjordsgruppens vedtægter, dog med visse tilføjelser: *"Jeg var faktisk en tur hen over Anders Årup i sin tid for at spørge, har I lavet et udkast til standardvedtægter, så vi da ved, hvad I har af krav og synspunkter. Det havde de ikke. Men så var han så venlig at vise mig videre til Viborg, som var hurtigt ude med deres vedtægter. Og så fik jeg en kopi af deres vedtægter. Og så gik vi ellers i gang i LAG gruppen. Det, som var væsentligt i LAG gruppen, det var, at man fik skrevet ind i vedtægterne... at udover de der standarder, som vi jo i realiteten kopierede fra Viborg, også fik skrevet ind i vedtægterne, at LAG gruppen er en juridisk enhed"*.¹⁰⁰

At den lokale aktionsgruppe er at betragte som en juridisk enhed, er således også tydeligst fremhævet hos den vestsjællandske lokale aktionsgruppe. I denne gruppes vedtægter står direkte, at: *"Aktionsgruppen er en selvstændig juridisk person"*.¹⁰¹ Ellers er den vestsjællandske aktionsgruppes vedtægter som nævnt stort set identiske med 8 andre aktionsgruppers vedtægter. Det drejer sig selvfølgelig først og fremmest om Limfjordsgruppens, men herudover også om vedtægterne for De Danske Småøer, Sønderjylland, Nordvestjysk Udviklingsnet, Lolland, Falster, Møn og Sydsjælland, Vendsyssel samt Læsø, Samsø, Ærø. For alle disse grupper gælder det, at der i vedtægterne står, at de lokale aktionsgrupper er ansvarlige for gennemførelsen af LEADER+ programmet i det aktuelle område i overensstemmelse med gældende love.¹⁰²

Af ovennævnte 9 aktionsgrupper adskiller 3 grupper sig fra de andre ved at have indskrevet i vedtægterne, at amtet er administrativ og finansiel leder af gruppen. Det står således i forretningsordenen/vedtægterne for Nordvestjysk Udviklingsnet, at: *"Ringkøbing Amt har det retlige og finansielle ansvar for de dispositioner, som den lokale aktionsgruppe og sekretariatet foretager sig"*.¹⁰³ Og for de to grupper i Storstrøms Amt, Lolland samt Falster, Møn og Sydsjælland, står der i forretningsordenen, at: *"Storstrøms Amt varetager sekretariatsfunktion og øvrige administrative funktioner for LAG'en. Storstrøms Amt fungerer i den sammenhæng som finansiel og administrativ leder med ansvar for LAG'ens funktion i henhold til vejledningen for LEADER+, december 2001"*.¹⁰⁴

Man kunne få opfattelse af, at det i nogle tilfælde er amtet, der er ansvarlig for den lokale aktionsgruppes dispositioner. Dette må imidlertid aldrig være tilfældet. Det egentlige ansvar ligger hos den lokale aktionsgruppe. Hvem den lokale aktionsgruppe har valgt til at stå for de mere administrative opgaver kan veksle, men ansvaret for den lokale aktionsgruppes dispositioner skulle ikke kunne være andres end den lokale aktionsgruppes eget. Og den lokale aktionsgruppe skal kunne skille sig af med den instans, den har valgt til at stå for det administrative.

¹⁰⁰ Interview med Karsten Lægdsmand.

¹⁰¹ Vedtægter for LEADER+ aktionsgruppen i Vestsjællands Amt, § 1.

¹⁰² Et eksempel på dette kan ses i Vedtægter for LEADER+ aktionsgruppen i Sønderjyllands Amt, § 3.

¹⁰³ Forretningsorden/vedtægter for den lokale aktionsgruppe Nordvestjysk Udviklingsnet, § 6, stk. 2.

¹⁰⁴ Forretningsorden for Den lokale aktionsgruppe (LAG) – Lolland LEADER+, § 6 og Forretningsorden for Den lokale aktionsgruppe (LAG) – Falster, Møn og Sydsjælland LEADER+, § 6.

Den lokale aktionsgruppe for Bornholm og Kattegatgruppen er ligesom de ovenstående organiseret som foreninger. For disse to grupper gælder det imidlertid, at grupperne mere selvstændigt har udarbejdet vedtægter. Dette ses blandt andet ved, at de to grupper har nedskrevet, at der skal holdes generalforsamling i foreningen. I vedtægterne for den bornholmske lokale aktionsgruppe står således, at: *"Generalforsamlingen er i alle foreningens anliggender højeste myndighed"*.¹⁰⁵ Og noget lignende skrives i vedtægterne for Kattegatgruppen, hvor den nærmere formulering er: *"Generalforsamlingen er Kattegatgruppens højest besluttende organ"*.¹⁰⁶ For den bornholmske aktionsgruppe er det desuden foreninger/institutioner, der optages som medlemmer og en repræsentant fra hver forening, der danner bestyrelsen, det vil sige den lokale aktionsgruppe.

Den lokale aktionsgruppe Nordjylland Vest skiller sig ud fra de andre, idet man her har organiseret sig ved at etablere en selvejende institution.

Samlet set har størsteparten af aktionsgrupperne valgt at organisere sig som en retligt anerkendt fælles struktur i form af en forening eller en selvejende institution. For Nordvestjysk Udviklingsnet og de to grupper i Storstrøms Amt gælder det, at de mere eller mindre har spillet på to heste. De skriver både, at den lokale aktionsgruppe er ansvarlig, og at grupperne har valgt en administrativ og finansiel leder, som skal sørge for, at aktionsgruppen fungerer. Det vigtige i denne sammenhæng er, at det egentlige ansvar altid ligger hos den lokale aktionsgruppe, og at de opgaver, amterne udfører, bliver udført på de lokale aktionsgruppers betingelser.¹⁰⁷

Det fremgår tydeligt af aktionsgruppernes vedtægter, at der er tale om tidsbegrænsede organiseringer. For 9 grupper er det således direkte indskrevet i vedtægterne, at aktionsgruppen: *"...virker for perioden 2001-2006"*. Hvordan gruppens aktiviteter rent praktisk afvikles efter denne periode, står der intet om. Det er således kun de lokale aktionsgrupper for Bornholm, Nordjylland Vest og til dels Kattegatgruppen, der ikke virker for en afgrænset periode. For Kattegatgruppens vedkommende hedder det godt nok, at det er: *"... gruppens formål at støtte udviklingsprojekter i perioden 2001-2006 i overensstemmelse med udviklingsplanen..."*. Men der står ikke noget om, at aktiviteterne ophører i 2006. Kattegatgruppen er som nævnt ligesom aktionsgruppen for Bornholm meget tydeligt organiseret som en forening med en generalforsamling som øverste myndighed. For den bornholmske aktionsgruppe står der om opløsning af gruppen, at det kræver: *"2/3 majoritet af samtlige medlemmer"*. Aktionsgruppen Nordjylland Vest er ifølge vedtægterne ligesom Bornholm ikke tidsbegrænset overhovedet.

At aktionsgruppernes virkeperiode for størsteparten af grupperne er tidsbegrænset sætter visse grænser for rækkevidden af de initiativer, aktionsgrupperne vil/kan engagere sig i. Om ikke andet så signalerer det i hvert fald, at grupperne er etableret primært med LEADER+ støtten for øje. Det optimale ville være, at udviklings-

¹⁰⁵ Vedtægter for den Lokale Aktions Gruppe på Bornholm, § 18.

¹⁰⁶ Kattegatgruppens vedtægter, § 7.

¹⁰⁷ I udviklingsplanen for den sønderjyske lokale aktionsgruppe står der ligeledes, at amtet har en administrativ og finansiel rolle, men dette er ikke gentaget i gruppens vedtægter.

initiativerne blev langsigtede og fortsatte udover LEADER+ programperioden, selvom støtten forsvandt. Specielt i Nordjylland Vest synes der at skabes basis for dette, idet aktionsgruppens opgaver er meget brede og er med til at skabe strukturer, som fremtidig udvikling kan bygges på.

Placering af sekretariaterne

De lokale aktionsgrupper har valgt at placere deres sekretariater en række forskellige steder. For de fire aktionsgrupper, Nordvestjysk Udviklingsnet, Lolland, Falster, Møn og Sydsjælland samt Limfjordsgruppen er sekretariatet ifølge vedtægterne blevet placeret i amterne, det vil sige i henholdsvis Ringkøbing, Storstrøms og Viborg Amt. For sidstnævnte aktionsgruppe gælder dog, at den fysiske placering er udenfor amtet i Agro Business Park i Foulum.

Tabel 6. LEADER+ sekretariaternes placering

LAG	I hvilken institution er sekretariatet placeret?	Er sekretariatet beliggende i LEADER+ området?
Sønderjylland	Vestsønderjyllands Erhvervsknudepunkt/-Tinglev Kommune	Ja
Nordvestjysk Udviklingsnet	Ringkøbing Amt	Nej
Limfjordsgruppen	Viborg Amt/Agro Business Park	Ja
Nordjylland Vest	Rørbæk Center for Social og Kulturel udvikling	Ja
Vendsyssel	Vendsyssel Udviklingsråd	Nej
Kattegatgruppen	Hadsund Kommune	Ja
Vestsjælland	Odsherred Turistråd (tidligere i Udviklingscenter Odsherred)	Ja
Falster, Møn og Sydsjælland	Storstrøms Amt	Nej
Lolland	Storstrøms Amt	Nej
Bornholm	Landbrugets Rådgivningscenter	Ja
Ærø, Samsø, Læsø	Ærø Erhvervskontor	Ja
De danske Småøer	Sammenslutningen af Danske Småøer	Ja

Placeringen i amterne bliver på nogle områder fremhævet som en fordel i det daglige arbejde. Koordinator Peter Donslund fra Nordvestjysk Udviklingsnet siger følgende om organiseringen af gruppen, herunder placeringen af den lokale aktionsgruppes sekretariat i Ringkøbing Amt: *"Jamen, vi har valgt, at den skulle være tilknyttet Ringkøbing Amts regionale udviklingsenhed. Det har vi gjort dels fordi, at Ringkøbing Amt er de eneste af, ja sådan set den eneste partner med i den lokale aktionsgruppe, som ikke repræsenterer kun en del af området, eller kun en branche, kan man sige. Det er den bredest mulige fundering af gruppen. Og det er derfor, vi har valgt Ringkøbing Amt, både til at have formandskabet og til at have sekretariatet. Plus det at amtets regionale udviklingsenhed også er ansvarlig for andre landdistriktstiltag og EU programmer, både art. 33, Mål 2 og så videre. Og så synes vi, at hvis vi lægger sekretariatet for det her på det samme sted, og med den samme chef, så må der opstå nogle synergieffekter. Og også noget viden om, hvad andre programmer kan støtte, så man også kan rådgive på den rigtige måde".*¹⁰⁸ Nogle af de samme synspunkter på en amtslig placering af sekretariatet nævner Magnus Jørgensen fra Limfjordsgruppen. Maj-Britt Aslund fra de to grupper Lolland og Falster, Møn og Sydsjælland næv-

¹⁰⁸ Interview med Peter Donslund.

ner imidlertid både fordele og ulemper ved placeringen af sekretariatet i et amt. Hun siger: *"Ulempen er jo, at der er nogle strukturer, som man arbejder efter i et amt. Og de er jo meget trukket ned over hovedet også i denne her sekretariatsopgave. Man løfter opgaven på en bestemt måde. Så kan man så diskutere, om det er den mest hensigtsmæssige eller ej. Men der er meget plejer over det. Til gengæld er der jo også en form, som er kendt, og som letter mange problemer"*.¹⁰⁹ Videre nævner hun ligesom Peter Donslund som fordel, at: *"...man kan også sende potentielle ansøgere det rette sted hen, hvis det viser sig, at deres projekt handler om noget, der kan støttes et andet sted"*.¹¹⁰

De to aktionsgrupper Sønderjylland og Kattegatgruppen har deres sekretariater placeret i en kommune. Det sønderjyske sekretariat er således fysisk placeret i Tinglev Kommune (sekretariatsfunktionen varetages ifølge vedtægterne af Vestsønderjyllands Erhvervsknudepunkt), mens Kattegatgruppens er placeret i Hadsund Kommune. Karsten Jensen siger om fordelene ved placeringen i Tinglev og altså i det sønderjyske LEADER+ område: *"Fysisk er der den fordel, at det er i området. Altså at kontoret ligger i LEADER området i modsætning til tidligere. Det gør det mere synligt. Det er jo den fordel, der er"*.¹¹¹ Han siger videre om selve placeringen i en kommune, at: *"...den verden, der er på et rådhus, er meget forskellig fra det, der sker i selve LEADER programmet"*.¹¹² Om placeringen af sekretariatet for Kattegatgruppen i Hadsund Kommune siger Lotte Holt Worup, at: *"Fordelene det er nok, at vi er tæt på formanden. Ulempen det er nok, det er det der med timerne. At vi både skal have tid til at lave vores sædvanlige arbejde, og vi skal have tid til at køre under LEADER. Og der kan man så sige, at ulempen er jo så nok også, at vi har ikke så meget tid... Vi er nødt til at sige fra, sortere lidt fra, fordi der ikke er tid til det. Det er jo nok en ulempe"*.¹¹³ De fleste steder er der med koordinatorstillingen tale om noget nær en fuldtidsstilling. Det kan således opfattes som et problem, hvis LEADER+ arbejdet, for den der arbejder med det til dagligt, skal varetages som en ting blandt mange andre.

De øvrige grupper har sekretariaterne placeret som følger: Den lokale aktionsgruppe for De Danske Småøer i Sammenslutningen af Danske Småøer, den lokale aktionsgruppe for Vestsjælland i Odsherred Turistråd (tidligere Udviklingscenter Odsherred), aktionsgruppen Nordjylland Vest i Rørbæk Center for social og kulturel udvikling, den lokale aktionsgruppe for Vendsyssel i Vendsyssel Udviklingsråd og aktionsgruppen for de tre øer Læsø, Samsø og Ærø i Ærø Erhvervskontor (dog således at Samsø Landboforening og Læsø Kommune varetager delelementer af sekretariatsfunktionen). Sekretariatet for den bornholmske lokale aktionsgruppe er placeret hos Landbrugets Rådgivningscenter.

Om fordelene ved placeringen af sekretariatet for Nordjylland Vest i Rørbæk Center for social og kulturel udvikling siger koordinator Søren Christensen: *"...der er meget store fordele, fordi man udnytter den knowhow og den ekspertise, vi har med*

¹⁰⁹ Interview med Maj-Britt Aslund.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Interview med Karsten Jensen.

¹¹² Ibid.

¹¹³ Interview med Lotte Holt Worup.

*hensyn til projektudvikling og rådgivning overfor projekter”.*¹¹⁴ Og koordinator Flemming Trinskjær nævner også fordele ved placeringen af den lokale gruppe for Vendsyssels sekretariat i Vendsyssel Udviklingsråd: *”Der er nogle fordele. Det er der bestemt. Altså for det første rent socialt, men altså også fordi vi arbejder sammen. Og mit det er sådan en enmandshær, og da kan jeg da godt have brug for lidt sparring engang imellem med vores direktør i Vendsyssel Udviklingsråd, som jeg kan trække en lille smule på og omvendt. Der er bestemt et fint fællesskab, som jeg betragter som en stor fordel. Samtidig med at Vendsyssel Udviklingsråd repræsenterer jo alle 9 kommuner, og jeg repræsenterer kun de 4. Og der er tiltag ved LEADER, som jeg gerne vil brede ud til de andre kommuner. Så jeg synes, der er store fordele...”*¹¹⁵

Formanden og de øvrige LAG medlemmers rolle

Der tegner sig et billede af, at formandens rolle i de lokale aktionsgrupper hovedsageligt består i at sætte dagsordenen og indkalde til møder, herunder være mødeleder samt skrive indstillinger under. Desuden er formanden sparringspartner i forhold til koordinatorene. Hvis formanden er forhindret i at deltage i aktionsgruppens møder, træder næstformanden til. Herudover vejer formandens stemme mange steder tungest, ligesom formanden visse steder har ekstra beføjelser, hvis han bliver bemyndiget til det af gruppen. Det står således eksempelvis i vedtægterne for aktionsgruppen for småøerne, at: *”Formanden, eller i dennes fravær, næstformanden kan på gruppens vegne afgøre sager, der ikke tåler opsættelse. Gruppen skal straks pr. mail orienteres om sådanne”*.¹¹⁶ I samme vedtægter står der dog også, at: *”Aktionsgruppen kan bemyndige enkeltmedlemmer af gruppen til at træffe afgørelser på gruppens vegne”*.¹¹⁷ Det sidstnævnte er ikke tilfældet for andre aktionsgrupper. I en stor del af gruppernes vedtægter står der derimod, at gruppen kan bemyndige sekretariatet til at afgøre sager på gruppens vegne.¹¹⁸

En enkelt koordinator, Flemming Trinskjær fra den lokale aktionsgruppe for Vendsyssel, giver udtryk for, at han gerne så, at posten som formand gik på skift. Han siger: *”...det var en ting, jeg gerne ville have lavet lidt anderledes i vedtægterne i dag. Vi har ikke skrevet noget om valget til formand og næstformand og sådan nogle ting. Der er ikke noget med, at man skal gå af. Det blev valgt ved det første konstituerende møde, vi havde. Det kunne jeg godt forestille mig gik lidt på skift, for det bliver sådan lidt rutine... I dag ville jeg have lavet vedtægterne sådan, at der skulle have været et valg en gang om året. Og så havde man på demokratisk vis skiftet til at tage en tårn”*.¹¹⁹ Et eksempel på, at formandsposten går på skift, ses hos aktionsgruppen for Ærø, Samsø, Læsø, hvor øerne på skift kommer til at sidde på formandsposten gennem perioden. Posten bliver dog fastholdt hos en af de offentlige repræsentanter.¹²⁰

¹¹⁴ Interview med Søren Christensen.

¹¹⁵ Interview med Flemming Trinskjær.

¹¹⁶ Vedtægter for LEADER+ aktionsgruppen for de 27 småøer, § 5, stk. 1.

¹¹⁷ Ibid. stk. 2.

¹¹⁸ Et eksempel på dette kan ses i Vedtægter for LEADER+ aktionsgruppen i Sønderjyllands Amt, § 5.

¹¹⁹ Interview med Flemming Trinskjær.

¹²⁰ Interview med Anne Mette Wandsøe.

På spørgsmålet om, hvorvidt de øvrige aktionsgruppemedlemmer har fået tildelt bestemte ansvarsområder, svarer størsteparten af koordinatorene, at det ikke er tilfældet. Magnus Jørgensen fra Limfjordsgruppen siger således følgende om dette: *"Nej, det har de ikke. Gruppen fungerer som et hele. Og alle beslutninger træffes som en hovedregel på møderne"*.¹²¹ En enkelt koordinator, Flemming Trinskjær fra den lokale aktionsgruppe for Vendsyssel, svarer dog: *"Ja, det har de i forbindelse med vores projekter. Der er der altså en knyttet til hvert projekt fra LAG gruppen. Som er kontaktleddet til den arbejdsgruppe, som står bag det projekt, der bliver bevilget penge til. Og som egentlig er den, der er bindeleddet mellem LAG gruppen og projektet. Der sætter vi altid en person på fra LAG gruppen"*.¹²² Han fortsætter: *"Altså det er selvfølgelig en, som repræsenterer et sted eller en interesse, som matcher med det projekt, der er. Altså, hvis det er i Mosbjerg, så er det naturligt, at det er en fra den egn, en der har indsigt i det projekt, der kører rent fagligt, og en der indholdsmæssigt vil prøve at matche det en lille smule"*.¹²³ I en række lokale aktionsgrupper er der desuden oprettet underudvalg, som til en vis grad kan sammenlignes med en tildeling af ansvarsområder, dog ligesom i tilfældet med den lokale aktionsgruppe for Vendsyssel ikke i forbindelse med beslutningstagningen, men derimod i forbindelse med den daglige opgavefordeling.

Etableringen af underudvalg

For en række aktionsgrupper gælder det således, at de ifølge deres vedtægter etablerer forskellige former for underudvalg til aktionsgruppen. Disse underudvalg har en række formål. De har også forskellige medlemmer og består således enten af folk fra aktionsgruppen eller folk udenfor aktionsgruppen.

Sønderjylland og Vestsjælland er eksempler på grupper, der internt i aktionsgruppen har etableret underudvalg. For Sønderjylland gælder det, at der er etableret en administrativ gruppe, og for Vestsjælland drejer det sig om et forretningsudvalg. I vedtægterne for den sønderjyske aktionsgruppe står der følgende om den administrative gruppe: *"Med henblik på at sikre en effektiv og god gennemførelse af LEADER+ programmet samt kontakt til offentlige myndigheder, organisationer, foreninger og andre parter nedsættes en administrativ gruppe, som skal bistå LEADER-kontoret i den daglige gennemførelse af programmet, prioritering af kontorets opgaver samt spørgsmål af principiel karakter. Den administrative gruppe sammensættes af, idet alle udpegede medlemmer skal være medlem af LAG, 1 kommunal repræsentant fra hhv. Midtsønderjylland og Vestsønderjylland, 1 amtslig repræsentant, 2 af de øvrige medlemmer i LAG, som ikke repræsenterer offentlige parter, 1 repræsentant fra Vestsønderjyllands Erhvervsknudepunkt og 1 fra Midtsønderjyllands Udviklingscenter"*.¹²⁴ I vedtægterne for aktionsgruppen for Vestsjælland står der blandt andet om gruppens forretningsudvalg, at: *"Aktionsgruppens formand, 1. næstformand og 2. næstformand danner et forretningsudvalg med aktionsgruppens formand som formand for udvalget"*.¹²⁵

¹²¹ Interview med Magnus Jørgensen.

¹²² Interview med Flemming Trinskjær.

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Vedtægter for LEADER+ aktionsgruppen i Sønderjyllands Amt, § 7.

¹²⁵ Vedtægter for LEADER+ aktionsgruppen i Vestsjyllands Amt, § 2, stk. 4.

Nordjylland Vest og Kattegatgruppen er eksempler på, at der etableres udvalg udenfor den lokale aktionsgruppe. I vedtægterne for den selvejende institution Nordjylland Vest står der således: *"Aktionsgruppen er ansvarlig for etablering af en netværksgruppe bestående af repræsentanter for stedlige foreninger og organisationer m.fl."*¹²⁶ Og der skrives videre: *"For at sikre kontakten mellem aktionsgruppen og de kommunale myndigheder har kommunerne givet tilslutning til at etablere en kommunegruppe bestående af én repræsentant fra hver kommune med direkte reference til sin egen kommunes byråd"*.¹²⁷ Begge grupper inviteres fra tid til anden til møder med aktionsgruppen.¹²⁸ For Kattegatgruppen gælder, at gruppen: *"...udpeger medlemmer af 4 permanente projektgrupper vedrørende styrkelse af sociale netværk, udvikling og etablering af aktivitets- og samlingssteder, IT og turisme. Kattegatgruppen kan løbende nedsætte projektgrupper om andre specielle opgaver og projekter"*.¹²⁹

Oplysningerne i interviewene vidner ligeledes om, at flere andre grupper arbejder med en slags underudvalg eller projektgrupper, som de også kaldes. Koordinator Peter Donslund fortæller om, hvordan dette giver sig til udtryk hos Nordvestjysk Udviklingsnet: *"Ja, vi laver jo altså nogle projektudviklingsgrupper. Dem har vi etableret to af indtil videre. Og der spørger vi så i aktionsgruppen, hvem er interesseret i at deltage i sådan et projektudvalg. Det er egentlig de, der har lyst til at deltage, der deltager. Og så samler vi så også nogle andre udefra til at indgå i de her projektudvalg/arbejdsgrupper, eller hvad man nu kalder det"*.¹³⁰ På Bornholm etablerer aktionsgruppen fyrtårnsgrupper inden for de i gruppen prioriterede områder, foreløbig udelukkende indenfor kunsthåndværk, og her sidder også enkelte aktionsgruppemedlemmer med.¹³¹ Noget lignende overvejer man i grupperne i Storstrøms Amt indenfor eksempelvis temaet regional madkultur.¹³² I Sønderjylland sidder aktionsgruppemedlemmerne med i arbejdsgrupper, der fra starten har arbejdet med gruppens tre indsatsområder, ligesom man har etableret en PR gruppe.¹³³

Sammenfatning

Emnet for ovenstående gennemgang har været organiseringen af de lokale aktionsgrupper. Også på dette område eksisterer der nogle retningslinier, som blev præsenteret først i kapitlet. Størsteparten af aktionsgrupperne lever op til de etablerede retningslinier, og alle grupper har da også skullet have deres vedtægter godkendt i Direktoratet for FødevareErhverv. Rent formelt er 9 gruppers vedtægter meget identiske, idet grupperne har taget udgangspunkt i det samme sæt af vedtægter. At grupperne bruger de samme vedtægter, virker i modstrid med hensigten om at opbygge lokale strategier, styrke lokal identitet og så videre. Bornholm, Nordjylland Vest og Kattegatgruppen adskiller sig fra de øvrige. For Bornholm og Kattegatgruppens vedkommende ved selv at have udarbejdet vedtægter, og for Nordjylland Vests vedkommende ved at være organiseret som en selvejende institution med meget bredt definerede aktivitetsområder. Disse tre grupper er også de eneste, der ikke virker for en afgrænset periode.

¹²⁶ Vedtægter for den selvejende institution Nordjylland Vest, § 11.

¹²⁷ Ibid. § 12.

¹²⁸ Ibid. § 11 og 12.

¹²⁹ Kattegatgruppens vedtægter, § 5.

¹³⁰ Interview med Peter Donslund.

¹³¹ Interview med Hans Jørgen Jensen.

¹³² Interview med Maj-Britt Aslund.

¹³³ Interview med Karsten Jensen.

I vedtægterne for grupperne i Storstrøms Amt og Ringkøbing Amt synes den juridiske og ansvarsmæssige tilknytning til amterne at være så tæt, at de lokale aktionsgrupper nærmest fritages for ansvaret for deres dispositioner, hvilket reelt ikke må være tilfældet. Ellers er sekretariaterne placeret forskellige steder som i kommuner, erhvervskontorer, udviklingscentre og så videre. I alt 4 lokale aktionsgrupper har deres sekretariater placeret udenfor LEADER+ området.

Formændenes roller er hovedsageligt at være mødeleder, og de øvrige aktionsgruppemedlemmers rolle er ifølge vedtægterne forholdsvis begrænset. De deltager dog i nogle af de interne udvalg, som enkelte aktionsgrupper har etableret. Ellers er der i enkelte aktionsgrupper etableret eksterne underudvalg eller projektgrupper/netværksgrupper til at føre programmet frem/sparre på sidelinien. To grupper har nedsættelsen af projektgrupper indenfor bestemte emner som det centrale LEADER+ arbejde. Aktionsgruppemedlemmernes deltagelse i disse grupper er dog begrænset.

5. Lokale aktionsgrupper - Aktiviteter og aktivitetsniveau

Indledning

De to foregående kapitler har hovedsageligt berørt tiden inden igangsættelsen af projektaktivitet i de lokale aktionsgrupper, dog med enkelte afstikkere fremad. Formålet med dette kapitel er nu at belyse de aktiviteter og det aktivitetsniveau, de lokale aktionsgrupper har involveret sig i og lagt for dagen efter igangsættelsen af programmet lokalt. Kapitlet vil både behandle mødeaktiviteten i de enkelte grupper, projekterne, der er støttet i grupperne, og den informationsindsats der er gennemført i grupperne. Men først vil den formelle beskrivelse af aktiviteterne, som de er beskrevet i aktionsgruppernes vedtægter, blive fremlagt.

Udøver sin virksomhed i...

For 9 ud af 12 lokale aktionsgrupper står der i vedtægterne, at: *"Den lokale aktionsgruppe udøver sin virksomhed i møder"*.¹³⁴ Det gælder for aktionsgrupperne De Danske Småøer, Sønderjylland, Limfjordsgruppen, Vestsjælland, Nordvestjysk Udviklingsnet, Lolland, Falster, Møn og Sydsjælland, Vendsyssel og Ærø, Samsø, Læsø. Desuden står der følgende: *"I medfør af bekendtgørelsen afgiver den lokale aktionsgruppe bindende indstillinger om tilskud fra LEADER+ programmet"*.¹³⁵ Herudover skal aktionsgrupperne ifølge deres vedtægter udøve en vis informationsaktivitet. Det hedder sig således for stort set alle de 9 nævnte aktionsgrupper, at de: *"...arbejder for at udbrede kendskabet til støttemulighederne under LEADER+ programmet..."*.¹³⁶ Ligesom de: *"...informerer offentligheden om gruppens arbejde"*.¹³⁷ Også den bornholmske aktionsgruppes vedtægter fastslår, at aktionsgruppen er ansvarlig for indstillingen af LEADER+ ansøgninger til de ansvarlige danske myndigheder.¹³⁸ Her står imidlertid ikke noget om direkte informationsaktivitet fra aktionsgruppens side. For kattegatgruppen gælder, at det står skrevet, at: *"Kattegatgruppen træffer beslutning om udvælgelse af projekter der tildeles midler"*.¹³⁹ For Kattegatgruppen er informationsaktivitet ligeledes inkluderet, idet der står i vedtægterne, at: *"Kattegatgruppen skal yderligere arbejde for information om landdistriktsudvikling i almindelighed og give støtte til foreninger, virksomheder, netværk, enkeltpersoner, kooperativer og andre"*.¹⁴⁰

Det er interessant at se, hvordan mødeaktiviteten/behandlingen af ansøgninger har en underordnet placering i beskrivelsen af aktiviteterne i den lokale aktionsgruppe Nordjylland Vest. Her står følgende om gruppens aktiviteter: *"Institutionen udøver sin virksomhed ved at orientere lokalbefolkningen om støttemuligheder under EU's LEADER+ program, at bistå lokale ildsjæle med at udvikle, organisere og finde finansiering til projekter, der er i overensstemmelse med Udviklingsplan 2001-2006 for*

¹³⁴ Forretningsorden/vedtægter for den lokale aktionsgruppe Nordvestjysk Udviklingsnet, § 4.

¹³⁵ Ibid. § 3, stk. 2.

¹³⁶ Vedtægter for LEADER+ aktionsgruppen Limfjordsgruppen, Viborg Amt, § 3, stk. 4. Dette punkt er ikke nævnt i Forretningsorden/vedtægter for den lokale aktionsgruppe Nordvestjysk Udviklingsnet.

¹³⁷ Ibid. § 3, stk. 5. Dette punkt er ikke nævnt i Vedtægter for LEADER+ aktionsgruppen for de 27 småøer.

¹³⁸ Vedtægter for den Lokale Aktions Gruppe på Bornholm, § 11.

¹³⁹ Kattegatgruppens vedtægter, § 5.

¹⁴⁰ Ibid. § 2.

område Nordjylland Vest, og som opfylder reglerne for opnåelse af støtte fra LEADER+ programmet (administreret af Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri), at koordinere den samlede indsats i landsdelen, og tage selvstændige initiativer til projekter og processer. Institutionen modtager og behandler endvidere ansøgninger om LEADER+ støtte til lokale projekter og indstiller disse til godkendelse eller afslag til Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri”.¹⁴¹ Den lokale aktionsgruppe Nordjylland Vest skal således ifølge vedtægterne varetage en lang række udfarende, oplysende og rådgivende områder, som ikke umiddelbart er beskrevet i de øvrige gruppers vedtægter.

De lokale aktionsgruppers mødeaktivitet

Når nu det hedder sig, at de lokale aktionsgrupper *udøver deres virksomhed i møder*, er det relevant at rette fokus på aktionsgruppernes mødeaktivitet. Det er ligeledes relevant på grund af aktionsgruppernes meget centrale placering i LEADER+ programmet.

De lokale aktionsgrupper mødes med forskelligt interval. Ifølge koordinatorene for aktionsgrupperne er det laveste antal aktionsgruppemøder årligt på ca. 3 møder hos Kattegatgruppen, Læsø, Samsø, Ærø samt De Danske Småøer, mens det højeste er på ca. 12 møder pr. år hos Nordjylland Vest, eller: *”...principielt én gang om måneden”*, som koordinator Søren Christensen udtrykker det.¹⁴² Der er tale om meget store forskelle i mødehyppighed, hvilket afspejler forskellige måder at arbejde på i aktionsgrupperne. For Kattegatgruppens vedkommende kan den lidt lave mødehyppighed være begrundet i, at man der har nedsat projektgrupper, som tager sig af den løbende behandling af projektansøgninger, og disse grupper har indtil marts 2003 været samlet 2 gange.¹⁴³ For De Danske Småøers vedkommende kan det skyldes, at der løbende kommunikeres via elektronisk post og udsendes informationsbreve. Charlotte Hansen, koordinator for den lokale aktionsgruppe for De Danske Småøer, siger om dette: *”...det er ikke bare de tre møder. Når der er noget, så sender vi en e-mail rundt, eller spørger til det. Eller også det informationsbrev, vi laver indimellem, når der er nok til det”*.¹⁴⁴ Elektronisk post og informations/nyhedsbreve synes også at være flittigt benyttet i de øvrige aktionsgrupper. For den lokale aktionsgruppe for Ærø, Samsø og Læsø gælder, at man der er i gang med at anskaffe sig videokonferenceudstyr, som skal medvirke til at mindske den geografiske afstand mellem øerne.¹⁴⁵

¹⁴¹ Vedtægter for den selvejende institution Nordjylland Vest LEADER+ Udviklingsnetværk, § 3.

¹⁴² Interview med Søren Christensen.

¹⁴³ Interview med Lotte Holt Worup.

¹⁴⁴ Interview med Charlotte Hansen.

¹⁴⁵ Interview med Anne Mette Wandsøe.

Tabel 7. De lokale aktionsgruppers mødeaktivitet¹⁴⁶

LAG	Skønsmæssig mødehyppighed pr. år ifølge koordinatorene	Antal afholdte møder indtil marts 2003 ifølge koordinatorene
Sønderjylland	4	5
Nordvestjysk Udviklingsnet	5	5
Limfjordsgruppen	4	6
Nordjylland Vest	12	13
Vendsyssel	4	4
Kattegatgruppen	3	3
Vestsjælland	4	Ikke oplyst
Falster, Møn og Sydsjælland	4-6	8-9
Lolland	4-6	8-9
Bornholm	4	6
Ærø, Samsø, Læsø	3	2
De danske Småøer	3	3

En ting er mødehyppigheden, en anden er fremmødet på møderne. For at ideen med de lokale aktionsgrupper kan siges at fungere, må der udover en vis mødeaktivitet også skulle være et vist fremmøde til møderne. Fremmødet kan for de fleste aktionsgruppers vedkommende tjekkes ved en gennemgang af mødereferaterne. Det er dog ikke muligt at få et helt retvisende billede af fremmødet, da det er svært at læse ud af referaterne, hvem der er aktionsgruppemedlemmer, og hvem der er specielt indbudte, projektkonsulenter eller lignende. Desuden har enkelte lokale aktionsgrupper ikke mødedeltagerne opgjort i selve referatet. Der tegner sig imidlertid et billede af en vis mangel på deltagelse i aktionsgruppemøderne. Det er ikke usædvanligt at op til 1/3 af en aktionsgruppe er fraværende til et af gruppens møder. Lotte Holt Worup, koordinator for Kattegatgruppen, siger om dette: *"...det er da forskelligt hvor mange, der møder op...vi plejer at være omkring nogen og 20..."*¹⁴⁷ Og der er som nævnt 31 medlemmer af Kattegatgruppen. Koordinator Karsten Lægdsmand fra den vestsjællandske lokale aktionsgruppe siger om samme problematik, at: *"...jeg plejer at sige, at hvis vi får bare 10 medlemmer med fra LAG gruppen, så skal vi være glade. Der er altid nogen, der er forhindret"*¹⁴⁸ Der er som sagt 12 medlemmer af den lokale aktionsgruppe for Vestsjælland, og mødereferaterne vidner om, at det ikke særlig ofte er lykkedes at opnå et fremmøde på 10 medlemmer.¹⁴⁹ Hans Jørgen Jensen, koordinator for den lokale aktionsgruppe på Bornholm, giver også udtryk for mangel på deltagelse, men til dels også mangel på engagement fra nogle aktionsgruppemedlemmers side. Han siger følgende om, hvad han har forsøgt at gøre ved problemet: *"...jeg har bedt dem genoverveje..., om der var en anden fra deres bagland, som ville involvere sig noget mere..."* Han siger videre: *"...jeg kan ikke forstå, at nogle af de der institutioner, som ligesom har sagt ja til at gå ind, ikke kan forstå, at det er lidt sjovere at gå ind, hvis man selv også er med til at bidrage, men kun sidder der ligesom for, tror at man skal fordele nogle penge, for det er jo faktisk ikke det, det handler om. Det handler om at få en plan til at virke, og det handler om, at vi alle sammen bidrager til noget udvikling"*¹⁵⁰ Man kan selvfølgelig-

¹⁴⁶ Egne data ifølge interviews med koordinatorene.

¹⁴⁷ Interview med Lotte Holt Worup.

¹⁴⁸ Interview med Karsten Lægdsmand.

¹⁴⁹ Mødereferater for den lokale aktionsgruppe Vestsjælland.

¹⁵⁰ Interview med Hans Jørgen Jensen.

lig diskutere, hvorvidt det er afgørende for en aktionsgruppe, at den er fuldtallig, når der træffes beslutninger. Hvis den skal kunne fungere som en enhed, må alle medlemmernes deltagelse dog siges at have en vis betydning, som Hans Jørgen Jensen da også understreger det i citatet.

I slutningen af kapitel 2 blev det beskrevet, at det er vigtigt at sørge for, at der gøres noget aktivt for, at samarbejdet internt i et partnerskab fungerer. Af denne årsag er der i interviewene blevet spurgt ind til, hvad der rent praktisk er gjort for at sikre, at samarbejdet i aktionsgrupperne fungerer. Størsteparten af koordinato-
rerne svarer, at der ikke er gjort noget specielt på dette punkt. Karsten Jensen, koordinator for aktionsgruppen for Sønderjylland, siger således, i stil med hvad de øvrige koordinato-
rer siger, at man ikke har haft noget teambuilding inddraget i arbejdet.¹⁵¹ Han fortsætter: *"...grunden er jo også lidt, at de bruger faktisk meget tid på det her. De bruger meget tid på de møder der. Vores LAG møder, de har jo været op til 5 timer"*.¹⁵² Det generelle billede er således, at såkaldt teambuilding stort set ikke har været prioriteret i grupperne. Det tætteste, man kommer på sociale arrange-
menter, er forskellige former for aktivitet i forbindelse med LAG møderne, ek-
sempelvis indtagelse af mad, eller udlægning af møderne til de forskellige lokalom-
råder. Det er koordinator Peter Donslund fra Nordvestjysk Udviklingsnet, der i mest udstrakt grad giver udtryk for, at noget sådan finder sted. Han siger således om samarbejdet i den lokale aktionsgruppe Nordvestjysk Udviklingsnet: *"Jeg synes, det fungerer godt. Altså det, jeg synes, har været vigtigt, det er, at det hele tiden har været meget uformelt, og det har altid været noget med spisen, eller jamen også nogle oplevelser. Vi har været ude at køre VLTJ og været på fiskeriauktion, og næste gang skal vi ud og sejle med en skonnert, som også er hyret til det her projekt, vi skal have op at stå. Så de der ting der, det handler ikke kun om at have et hårdt møde. Det handler også om at have nogle diskussioner og have noget hyggeligt samvær i den lokale aktions-
gruppe. Så den er meget sammentømret, synes jeg"*.¹⁵³ Hans Jørgen Jensen fra den bornholmske aktionsgruppe nævner LAG stormødet på Nyborg Strand som et godt arrangement på det sociale plan.¹⁵⁴ Det er dog ifølge Hans Jørgen Jensen for-
skelligt, hvor meget aktionsgruppemedlemmerne går op i det sociale. Han siger: *"Man kan sige, der er nogle, der går mere op i det end andre. Og for eksempel stormø-
det der, med at vi tog til Nyborg, var jo vældig godt. Det var så 6 ud af 16 medlem-
mer, som meldte sig frivilligt, havde jeg nær sagt. Som selv havde lyst til at tage med. Og det er helt sikkert, de har fået en anden indstilling til det. Den tur var rigtig god. Vi har ikke haft seancer, hvor vi sådan har haft ryste sammen seancer, eller noget i den stil, fordi det er dem, der sidder der, simpelthen for forskellige til..."*¹⁵⁵

Medlemmerne af aktionsgrupperne er som nævnt repræsentanter for henholdsvis det offentlige område, det private område og det frivillige område. Ifølge det frem-
lagte idegrundlag skulle disse tre parter bidrage med noget forskelligt, når de ind-
går i partnerskaber som de lokale aktionsgrupper. Og der er således i interviewene

¹⁵¹ Interview med Karsten Jensen.

¹⁵² Ibid.

¹⁵³ Interview med Peter Donslund. VLTJ er en privatbane, der kører mellem Vemb og Thyborøn i Nordvestjysk Udviklingsnets område.

¹⁵⁴ Læs mere om LAG stormødet på Nyborg Strand på www.leaderplus.dk under hovedmenuen Nyheder og undermenuen Arrangementer.

¹⁵⁵ Interview med Hans Jørgen Jensen.

blevet spurgt til, hvad de forskellige partnere bidrager med i den lokale aktionsgruppes samlede arbejde. Fremmødeprocenterne vidner som nævnt om, at medlemmernes indsats og interesse ikke er lige stor, men de siger intet om, hvorvidt de engagerede kommer fra den ene eller den anden af de tre grupper.

Maj-Britt Aslund nævner tydelige forskelle i, hvad de forskellige partnere bidrager med. Hun siger således om de offentlige repræsentanters bidrag: *"Jamen, de bidrager, synes jeg, med konstruktivt overblik. Ro på, nu skal vi lige tage det ovenfra og ned. Meget konstruktive. De kan godt finde ud af at hæve sig op og se de lidt større sammenhænge"*.¹⁵⁶ Om de private og de frivillige partneres bidrag i aktionsgrupperne siger hun: *"Jamen altså erhvervsfolkene, som der er sådan lidt langt imellem, de synes, det er langhåret. De synes, det tager for lang tid, og der sker for lidt. De er lidt utålmodige. Ligesom de der ungerepræsentanter, det er bare for meget tid på snak. Og så er der interesserepræsentanterne, de, jamen de passer til fordommene. De er mere til at sidde og diskutere om det her nu også er godt. Og kan man nu også snakke om udvikling, og er det nu også lokalt nok. Og er det initieret af græsrodder nok til, at det er LEADER. Og er det grønt nok, altså bæredygtigt..."*.

En så udpræget forskel på partnerne i aktionsgrupperne giver de øvrige koordinatore ikke udtryk for. Som tidligere nævnt i kapitlet om aktionsgruppernes sammensætning nævner Karsten Jensen dog, at de private/frivillige partnere i aktionsgruppen til en vis grad fungerer som vagthunde overfor kommunerne. Altså lidt i stil med hvad der står om interesserepræsentanterne i Maj-Britt Aslunds citat. Men ellers synes der som sagt ikke at kunne spores væsentlige forskelle. Magnus Jørgensen siger som et eksempel på dette fra Limfjordsgruppen, at: *"...der er ligesom en forståelse af almenheden kan man sige, eller af de grundforhold, der ligger for LEADER projekter. At det skal opfylde LEADER vilkår og LEADER programmet. Det skal også opfylde aktionsplanen eller handlingsplanen, så det er der meget fælles forståelse for. Der er ikke nogen konflikter på den måde af nogen art, at de interesserede parter, de har særlige, eller insisteret på projekter, eller ikke kunnet gå ind på andre eller andet. Alle beslutninger om indstillinger har der været enighed om, og der har ikke været afstemninger"*.¹⁵⁷

Herudover synes forskellene også at afspejle sig i forhold til hvem, der er vant til forskellige former for bestyrelsesarbejde, og hvem der ikke er. Ligesom partnernes forskellige engagement efter sigende skulle være under indflydelse af de reducerede midler til programmets gennemførelse. Anne Mette Wandsøe siger således om de private engagement, at: *"...det er jo begrænset, hvad de private organisationers partnere kan bidrage med, når de ikke har nogen økonomi at stille med. Det er vel det, der er at sige om det. Og det har så fået den skævhed, at det bliver offentlige projekter, og det er så primært der, hvor kommunerne bestemmer, når det er dem, der betaler"*.¹⁵⁸ Til trods for de reducerede midler til private projekter skulle der dog ikke være noget i vejen for, at de private partnere kunne bidrage med *viden* i aktionsgruppens arbejde.

¹⁵⁶ Interview med Maj-Britt Aslund.

¹⁵⁷ Interview med Magnus Jørgensen.

¹⁵⁸ Interview med Anne Mette Wandsøe.

En stor del af det daglige LEADER+ arbejde er lagt ud til sekretariaterne og dermed til koordinatorene. Koordinatorerne er i interviewene blevet spurgt til, hvad der har været deres hovedaktiviteter/sekretariaternes hovedaktiviteter siden programmets start. Svarene viser tydeligt, at der er forskel på, hvor hurtigt aktionsgrupperne er kommet igennem den administrative og informationsmæssige opstart og i gang med arbejdet med at få projektansøgninger på banen. Maj-Britt Aslund siger således om de hidtidige hovedaktiviteter i sekretariatet for grupperne i Storstrøms Amt, at: *"Det har været at få de lokale aktionsgrupper til at køre. Det har været på det organisatoriske plan og noget med at få etableret nogle rutiner indtil videre. Jeg håber da på, at det bliver mere information og projektvejledning. Det er gudske-lov den vej, den retning, det går".*¹⁵⁹ Projektvejledning er netop, hvad Søren Christensen nævner som værende sine hovedaktiviteter som koordinator siden programmets start. Han siger: *"Det er der overhovedet ingen tvivl om: det er rådgivning overfor projekterne. Det foregår på den måde, at de, der har et projekt undervejs, ringer hertil. Det fremgår af vores informationspjece, at de kan gøre. Og så gør jeg altid det, at jeg kører ud direkte til projektet, fordi jeg synes, det er vigtigt både at se lokaliteten, men også at møde de mennesker, der skal bære et projekt igennem. Og det bliver som regel til op til adskillige møder, hvor vi diskuterer medfinansieringsmuligheder. Og jævnligt er det også min rolle at tage nogle drøftelser med kommunen om den kommunale medfinansiering".*¹⁶⁰ Som det senere vil fremgå, er der en vis overensstemmelse mellem de grupper, der er kommet hurtigt over den administrative/informationsmæssige opstart og de grupper, der har det højeste antal godkendte projekter.

Det er meningen, at udviklingsplanen skal være ledende for det lokale LEADER+ arbejde, og koordinatorene er blevet spurgt om, hvorvidt det er tilfældet, eller den blot er blevet lagt i skuffen, ligesom de er blevet bedt om at svare på, hvad der rent praktisk er gjort for at sikre, at aktionsgruppemedlemmerne arbejder efter den fastlagte plan. Der tegner sig et billede af, at den måde udviklingsplanerne bliver fulgt kan deles op i tre måder. For de fleste aktionsgrupper gælder det, at koordinatorene giver udtryk for, at planen bliver fulgt meget nøje. Søren Christensen siger således på spørgsmålet om, hvorvidt planen er gemt væk i en skuffe: *"Nej, de indsatsområder, der er anført deri, er direkte styrende for arbejdet. Desværre har ikke alle indsatsområder inden for det fælles niveau kunnet gennemføres, fordi bevillingen var meget mindre, end der var ansøgt. Men indenfor enkeltprojekter kører det helt stringent efter indsatsområder, som de er skitseret".*¹⁶¹

For den sønderjyske aktionsgruppe er der sket det, at udviklingsplanen er blevet omskrevet til en handlingsplan, som er nemmere for aktionsgruppemedlemmerne at forholde sig til. Om dette siger Karsten Jensen: *"...den leder arbejdet i den forstand, at vi jo har indsnævret den til en handlingsplan, som er meget mere konkret end udviklingsplanen er. Fordi udviklingsplanen, den er jo en tung og lang sag. Den kan man ikke forholde sig til. Det tror jeg ikke, man kan. Og det kan også være svært for mig. Derfor er det et meget godt redskab at have sådan en handlingsplan".*¹⁶² At der på denne måde udarbejdes en handlingsplan synes at være et positivt tiltag, da det

¹⁵⁹ Interview med Maj-Britt Aslund.

¹⁶⁰ Interview med Søren Christensen.

¹⁶¹ Ibid.

¹⁶² Interview med Karsten Jensen.

også kan være medvirkende til på en bedre måde løbende at evaluere, om de fastsatte mål nås.

To koordinatorene svarer, at udviklingsplanen mere eller mindre er lagt i skuffen. Det drejer sig om koordinatorene for Læsø, Samsø og Ærø samt de to grupper Lolland og Falster, Møn og Sydsjælland. Anne Mette Wandsøe siger således følgende om udviklingsplanen for Læsø, Samsø, Ærø: *"Udviklingsplanen den blev 'kasseret' (=lagt i skuffen) den dag, der ikke kom de penge, vi havde drømt om. Det må man jo ikke. Men vi havde regnet med 40 millioner, og vi får 8, tror jeg nok...så der var mange af de der projekter, vi fra starten af, altså alt det der, der handlede om udvikling af fødevarerprodukter, som skulle være foregået i privat regi. Det fortonede sig fuldstændigt. Også noget produktudvikling i mindre virksomheder fortonede sig fuldstændigt. Så udviklingsplanen er nu snævret ind til at være nogle få ting, som der så er blinkende lygter på. Den samlede udviklingsplan er mere det, vi godt kunne have tænkt os, end det er vores arbejdsredskab".*¹⁶³ For de to aktionsgrupper i Storstrøms Amts vedkommende skyldes det manglende fokus på selve udviklingsplanen i det daglige arbejde snarere udviklingsplanens bredde, der ifølge Maj-Britt Aslund gør, at man nærmest skal gøre sig umage med at finde et projekt, der ikke falder ind under planen.¹⁶⁴

På spørgsmålet om, hvad der rent praktisk er gjort for at sikre, at alle i gruppen arbejder efter udviklingsplanens mål, svarer koordinatorene, at dette lettes i kraft af, at der i mange tilfælde er en vis overensstemmelse mellem aktionsgruppemedlemmerne og de der deltog i udarbejdelsen af udviklingsplanerne, sådan som det også oprindeligt har været tiltænkt. Ellers nævner koordinatorene, at man har brugt nogle enkelte konkrete og ikke særligt omfattende tiltag til at sætte fokus på planen. Det drejer sig om afholdelse af oplæg om dens tilblivelse, den allerede nævnte konkretisering af udviklingsplanen til en handlingsplan, gruppearbejde og diskussioner om planens indhold, diskussion ved et årligt seminar, afholdelse af så mange møder i opstartsfasen, at planen naturligt kom ind under huden på aktionsgruppemedlemmerne og så videre. Det er dog ikke i alle grupper, at der er gjort noget konkret, hvilket måske kan være medvirkende årsag til, at en del af projektaktiviteten falder uden for udviklingsplanernes temavalg.

Projektaktiviteten i de lokale aktionsgrupper

Det er ikke muligt ud fra de indsamlede projektoplysninger at sige noget om kvaliteten af projektindholdet, idet projekterne endnu ikke har været i gang længe nok til, at resultaterne/effekten kan vurderes. Det ligger derfor uden for denne opgaves rammer at sige noget om den øgede værdiskabelse i form af eksempelvis antal arbejdspladser eller øget socialt fællesskab, hvorfor følgende gennemgang vil blive holdt på et forholdsvist overordnet niveau.

Der er stor forskel på hvor mange projekter, der er givet tilsagn til i de enkelte grupper. Af tabel 8 fremgår det, at det laveste antal tilsagn ses hos de to lokale aktionsgrupper Falster, Møn og Sydsjælland og De Danske Småøer, som hver har 1 projekt, der har fået tilsagn. De øvrige grupper med et lavt antal tilsagn er Nordvestjysk Udviklingsnet og Ærø, Samsø, Læsø med hver 2 samt Vendsyssel,

¹⁶³ Interview med Anne Mette Wandsøe.

¹⁶⁴ Interview med Maj-Britt Aslund.

Lolland og Bornholm med hver 4 projekter. Det højeste antal tilsagn ses hos Limfjordsgruppen med 16 projekter, tæt forfulgt af Nordjylland Vest med 14, Vestsjælland med 14, Sønderjylland med 12 og Kattegatgruppen med 10 projekter. Da der løbende er ansøgningsfrister i de lokale aktionsgrupper, kommer der hele tiden nye projekter til. Disse nye projekter vil eventuelt kunne ændre billedet af antallet af gennemførte projekter.

Tabel 8. De lokale aktionsgruppers projektaktivitet¹⁶⁵

LAG	Antal støttede projekter marts 2003 ifølge projektskema	Temaer som projekterne dækker ifølge projektskema	Tydeligt valgt og fremhævet tema ifølge udviklingsplanen	Tema, der ifølge udviklingsplanen inddrages underordnet
Sønderjylland	12	1/ 4/ 3/ 3/ 2/ 2/ 1/ 2/ 4/ 3/ 2/ 4	3	Tema 1, 2 og 4 inddrages
Nordvestjysk Udviklingsnet	2	3/ 4	1	
Limfjordsgruppen	16	2 3/ 1 2/ 2 3/ 1 4/ 1 2 4/ 2 3/ 1 2 3 4/ 2 3 4/ 1 3 4/ 2/ 2 3/ 2 3 4/ 2 3/ 1 3 4/ 2/ 2 3 4	4	Tema 1, 2, og 3 inddrages
Nordjylland Vest	14	2/ 3/ 2/ 2/ 2/ 2/ 3/ 2/ 2/ 3/ 2/ 1/ 2/ 3	4 og 2	
Vendsyssel	4	2/ 2 4/ 2 4/ 2	2	
Kattegatgruppen	10	2 3/ 3/ 2/ 2/ 3/ 2/ 2/ 2/ 4/ 2	2	
Vestsjælland	14	2/ 1/ 3/ 2/ 3/ 1/ 3/ 2/ 3/ 3/ 3/ 2/ 1/ 2	2	Tema. 1, 3 og 4 inddrages
Falster, Møn og Sydsjælland	1	2 3	4	
Lolland	4	2 3/ 4/ 4/ 1 2 3 4	4	
Bornholm	4 (+2 sekretariatsprojekter)	1/ 1/ 1/ 1	2	Tema 1 og 3 inddrages
Ærø, Samsø, Læsø	2	1 3/ 1 2 3 4	4	
De danske Småøer	1	4	4	Tema 4 og 2 inddrages
I alt	84			

De lokale aktionsgrupper har kunnet vælge at lave deres udviklingsplan indenfor et eller flere af følgende 4 temaer:

1. Anvendelse af know-how og nye teknologier for at gøre landdistrikternes produkter og tjenesteydelser mere konkurrencedygtige og miljøvenlige
2. Forbedring af livskvaliteten i landdistrikterne
3. Bæredygtig anvendelse af naturlige og kulturelle ressourcer

¹⁶⁵ Egne data efter oplysninger i projektskemaer. Desuden oplysninger fra de lokale aktionsgruppers udviklingsplaner.

4. Profilering af lokale produkter ved gennem kollektive tiltag at lette adgangen til markederne for mindre produktionsvirksomheder¹⁶⁶

Det er ikke helt entydigt hvilke temaer, aktionsgrupperne har valgt i deres udviklingsplaner, og udover det valgte tema, inddrager en række aktionsgrupper også underordnede temaer. Hvilke temaer, grupperne har valgt, fremgår ligeledes af tabel 8, der netop også viser, at en række aktionsgrupper har en meget bred tilgang i deres temavalg. Efter opgørelsen i tabellen har 2 aktionsgrupper således valgt tema 1 *Anvendelse af know-how og nye teknologier for at gøre landdistrikternes produkter og tjenesteydelser mere konkurrencedygtige og miljøvenlige*, 5 aktionsgrupper har valgt tema 2 *Forbedring af livskvaliteten i landdistrikterne*, 1 gruppe har valgt tema 3 *Bæredygtig anvendelse af naturlige og kulturelle ressourcer* og 5 grupper har valgt tema 4 *Profilering af lokale produkter ved gennem kollektive tiltag at lette adgangen til markederne for mindre produktionsvirksomheder*. Kun 1 gruppe har tydeligt fremhævet og valgt 2 temaer. Hvis de underordnede valg tælles med, er det 6 grupper, som har valgt flere temaer.

Interessant er det imidlertid, at projekterne sjældent kan siges at falde ind under de tydeligt valgte og fremhævede temaer. I så fald skulle eksempelvis hovedparten af Limfjordsgruppens projekter falde under tema 4, og det er kun tilfældet for halvdelen af aktionsgruppens projekter. Og Nordvestjysk Udviklingsnets projekter skulle være under tema 1, og det er ikke tilfældet for nogen af de to gennemførte projekter. Når koordinatorene udtaler, at man arbejder efter udviklingsplanen, er det altså ikke på den måde, at temavalgene korresponderer med projekterne.

Hvad det mere præcist er for nogle projekter, der har fået støtte, eksempelvis hvad angår størrelse og indhold, vil kort blive behandlet herunder.

Med hensyn til projekternes størrelse er det i tabel 9 opgjort, hvor mange projekter, der har opnået LEADER+ støtte på henholdsvis under og over 100.000 kroner. Det fremgår af figuren, at der er tale om en nogenlunde ligelig fordeling på de to beløbsrammer, således at 39 af de støttede projekter har opnået under 100.000 kroner i støtte fra LEADER+, mens 45 projekter har opnået over 100.000 kroner. En nærmere gennemgang af fordelingen af projekterne på de enkelte aktionsgrupper viser, at eksempelvis den lokale aktionsgruppe for Sønderjylland hovedsageligt har bevilliget støtte på over 100.000 kroner, mens eksempelvis Limfjordsgruppen og Kattegatgruppen har en overvægt af projekter med under 100.000 i LEADER+ tilskud.

Den gennemsnitlige LEADER+ støtte, der er bevilliget, er på 279.205 kroner. Fire aktionsgrupper har gennemsnitsbevillinger, der er højere end dette beløb. Det gælder Bornholm med 771.500 kroner, Nordvestjysk Udviklingsnet med 566.000 kroner, Ærø, Samsø, Læsø med 500.000 kroner og Nordjylland Vest med 370.196 kroner. Her bør der rettes opmærksomhed på det meget lave antal projekter, som gennemsnittet er udregnet på for en del af grupperne.

¹⁶⁶ Meddelelse fra Kommissionen til medlemsstaterne af 14. april 2000 (2000/C 139/05), afsnit 14.

Tabel 9. Størrelsen af LEADER+ bevillingerne

LAG	Antal projekter med LEADER+ tilskud til og med 100.000 kroner	Antal projekter med LEADER+ tilskud over 100.000 kroner	Gennemsnitsbevilling	Samlet LEADER+ støtte bevilliget
Sønderjylland	1	11	267.691	3.212.292
Nordvestjysk Udviklingsnet	0	2	566.000	1.132.000
Limfjordsgruppen	10	6	101.594	1.625.504
Nordjylland Vest	6	8	370.196	5.182.744
Vendsyssel	3	1	134.761	539.044
Kattegatgruppen	7	3	110.160	1.101.600
Vestsjælland	7	7	220.057	3.080.798
Falster, Møn og Sydsjælland	0	1	239.000	239.000
Lolland	4	0	53.250	213.000
Bornholm	0	4	771.500	3.086.000
Ærø, Samsø, Læsø	0	2	500.000	1.000.000
De danske Småøer	1	0	16.250	16.250
I alt	39	45	279.205	19.428.232

Indholdet i projekterne er, som det fremgik af det brede temavalg, meget forskelligt. Nedenfor er alle projekttitler fremstillet opgjort på hver enkelt lokale aktionsgruppe. Umiddelbart kan det være svært at se nogle mønstre i projektoversigten, som den fremgår af tabellen. Det er i hvert fald ikke muligt at bestemme hvilket tema, der arbejdes ud efter i aktionsgrupperne ud fra projektoversigten. Et forsøg på en emneopdeling kunne være at sige, at der er sociale og kulturelle projekter, erhvervsudviklingsprojekter, anlægsprojekter, byfornyelsesprojekter, IT projekter, turismeprojekter og fødevareprojekter. Desuden kan enkelte projekter udskilles som værende procesprojekter.

Tabel 10. Foreløbig projektaktivitet under LEADER+¹⁶⁷

Sønderjylland
Ethanol projekt
Etablering af transnationalt netværk for fødevarer, produktion og afsætning
Forundersøgelse for udvidelse af faciliteter ved Cafeteria Slusen Højer
Naturlægemedler i landbruget
Døstrup Aktivitets- og kulturhus
Etablering af cykel-/gangsti fra Bredebro til Sdr. Villum
Oplevelsespark Ravstedhus
Helhedsorienteret byfornyelse i Bylderup Bov
Vadehavsmenuer
Event Projekt Sydvest
Landdistriktsråd i Midtlandet
Kunst og Kunsthåndværk langs Vadehavet
Nordvestjysk Udviklingsnet
Mærk Vinden
Udvikling af fødevareerhverv i landdistrikterne
Limfjordsgruppen
Teaterprojekt i Tjele Kommune
IT-café i Aalestrup Kommune

¹⁶⁷ Egne data efter oplysninger i projektskemaer.

Oplevelse – Trivsel – Fællesskab i Vammen området Profilering af Sydthy Kommunes Turismeprodukt på internettet Gang i hjulene og lys i vinduerne i Karby Flytbare faciliteter til opstart af aktiviteter i landdistrikterne på Mors Sejluddannelse ved Limfjorden Nye faciliteter i Assels – Sillerslev Forædling af ærter og havre Multimedieværksted i Sundby Mors Aktuel natur- og kulturformidling i Dover Plantage Skovlegeplads og naturformidling i Doverodde Kulturhistoriske aktiviteter med ny teknologi Bæredygtig turisme i Salling EDB-stue/mediecenter i Låstrup Nye faciliteter med relation til friluftsliv m.v. på Sydvestmors
Nordjylland Vest Borger- og kulturhus i Nørager Publikationer om Himmerland Ny udstillingshal til museum Musisk hus i Aars Lokalt værested i Sebber Skov- og naturlegeplads i Løgstør Kampagnen ”Midtfjord – et attraktivt bosted og turistmål” Historisk børneskov ved Nibe Multicenter i tilknytning til Vilsted-Vindblæs skole Maritimt center i Rønbjerg Multihus i Skovsgaard Gårdmejeri for fåreprodukter Nye modeller for bo- og levemiljøer Nye modeller for natur- og kulturformidling i det åbne rum
Vendsyssel Projekt ”Rum i hverdagen” Projekt ”Løkken Miniby” Projekt ”Åben Bunkere” Projekt ”Leg i alle aldre”
Kattegatgruppen Middelalderdage på Voergård Slot Opera i Bakkerne Kulturkøbmanden Byforsømmelse i Astrup By Turisme i udvikling Digitalt foreningsliv og virtuelle møderum Arden Bytorv Huggehus med åbent værksted Etablering af kontorfællesskab Fællesskab og samvær, udbygning af borgerhus i Stæe
Vestsjælland Ideudviklingsværksteder til fremme af nye ideer og udvikling af nye fællesskaber Redningssystem for enkeltpersoner fra høje bygninger Stisystem i Bjergsted Kommune Livskvalitet i foreningslivet Koordineret udvikling af overnatningspladser og stisystemer i LEADER+ området Bæredygtig oparbejdning af shredder metal og andet metalaffald Mosen ved skolen. Skolen ved mosen Nyhedsportal for Odsherred Bæredygtig turisme for en destination Langhus fra Borneo Publikumsfaciliteter i Vestsjællands Kulturfabrik Lokale, innovative kommunikationscentre i Odsherred Bæredygtig udvinding af cypresolie til kosmetikproduktion

Idéseminar om udvikling og fornyelse i regionens landdistrikter
Falster, Møn og Sydsjælland Svend Gønge Lunden
Lolland Praktisk markedsundersøgelse Rødby Bio Landbrugsmarked Det Virtuelle Væksthus Kulturudvikling og lokal identitet
Bornholm Netværksfacilitet i regionalt erhvervshus (Møbelfabrikken Nexø) Netværkskoordinator Portal og netværk Digital formidling
Ærø, Samsø, Læsø Vedvarende energiprojekt Ø-analyse
De Danske Småøer Landbrugsseminar med fokus på kvalitetsfødevarer

Hvis man sammenholder de to aktionsgrupper Limfjordsgruppen og Nordjylland Vest med hinanden, så virker projekterne i Nordjylland Vest tungere end projekterne hos Limfjordsgruppen. Der er således en forholdsvis stor mængde projekter, der vedrører anlægsaktivitet hos Nordjylland Vest, eksempelvis *Borger- og kulturhus i Nørager*, *Musisk hus i Aars*, *Multihus i Skovsgaard* og *Multicenter i tilknytning til Vilsted-Vindblæs skole*. Af projekttitlerne og projektbeskrivelserne ses det, at der ikke er et eneste af denne type projekter hos Limfjordsgruppen. I Limfjordsgruppen er fokus mere på oprettelse af mindre omfattende faciliteter som eksempelvis *IT-café i Aalestrup Kommune*, *Nye faciliteter i Assels-Illerslev*, *EDB – stue/mediecenter i Låstrup* samt *Nye faciliteter med relation til friluftsliv m.v. på Sydvestmors*. Dette understøttes da også af, at bevillingerne fra Nordjylland Vest, som det fremgik tidligere, er gennemsnitligt cirka 270.000 kr. højere end hos Limfjordsgruppen.

Ellers synes der som nævnt at være en meget stor alsidighed i projekternes indhold og titler, hvilket er medvirkende til, at det ikke forekommer hensigtsmæssigt at sammenligne projekterne direkte med hinanden. *Langhus fra Borneo* er således ikke sammenligneligt med *Helhedsorienteret byfornyelse i Bylderup Bov*, *Profilering af Sydthy Kommunes turismeprodukt på internettet*, *Mærk Vinden* eller andre projekter. Der synes dog at være en overvægt af sociale og kulturelle projekter.

Der er ikke mange procesprojekter at finde i oversigten, det vil sige projekter, der eksempelvis prioriterer diskussionen af et lokalområdes fremtid, mere end en egentlig konkret aktivitet eller installation. Dette må opfattes som bekymrende, da formålet med LEADER+ jo som nævnt netop er: "...at tilskynde de interesserede parter i landdistrikterne til at se på, hvilket potentiale deres område har på længere sigt".¹⁶⁸ Et projekt, *Idéudviklingsværksteder til fremme af nye ideer og udvikling af nye fællesskaber*, synes dog at leve op til betegnelsen procesprojekt. Og de øvrige projekter kan muligvis være resultatet af en lignende proces. Det er blot ikke denne del af aktiviteten, der er givet støtte til.

¹⁶⁸ Meddelelse fra Kommissionen til medlemsstaterne af 14. april 2000 (2000/C 139/05), afsnit 8.

Der er ikke noget i projekttitlerne og de bagvedliggende beskrivelser, der vidner om, at den manglende deltagelse af kvinder og unge i aktionsgrupperne opvejes af en mere markant projektaktivitet for denne målgruppe. Dette til trods for, at kvinder og unge som sagt er udnævnt til særlige målgrupper for initiativet.

Der er ingen tvivl om, at den manglende offentlige medfinansiering fra statens side har haft en betydning for aktiviteterne og aktivitetsniveauet i aktionsgrupperne. Og også for nogle aktionsgrupper har været en del af årsagen til, at der ikke er igangsat særlig mange projekter. Det er imidlertid ikke alle aktionsgrupper, der har ladet sig begrænse af dette. Typen af projekterne kan dog sandsynligvis være blevet en anden, end den ville have været ved en større statslig medfinansiering.

Koordinatorerne er blevet bedt om at svare på, i hvilken udstrækning projekterne bliver udvalgt bottom up eller top down. Der er ikke nogen koordinators, der svarer, at det er foregået top down, men der er tydeligvis forskel på, hvad der forstås med bottom up i de forskellige aktionsgrupper. Det mest almindelige svar er dog, at koordinatoren begrundet det, at det er foregået gennem en bottom up proces ved, at det er lokale projektmagere, der har udarbejdet projektansøgninger ud fra egne lokalt opståede ideer. Og ideerne er altså i disse tilfælde ikke opstået gennem den lokale aktionsgruppe. Koordinator Karsten Jensen fortæller, hvordan det i Sønderjylland er folk derude, der henvender sig med projektideer, og initiativet således er lokalt. Han siger om dette: *"... vi har ikke været ude for som LAG og spørge, om der er nogen, der vil lave et projekt, fordi vi synes, det kunne være sjovt, på den måde. Hvis det er top down? Hvis det er det, du mener? Det har vi ikke gjort..."*¹⁶⁹ Det samme siger Karsten Lægdsmand fra den vestsjællandske lokale aktionsgruppe i det følgende: *"...jeg mener sådan set, at vi lever op til bottom up princippet forstået på den måde, at vi er inde i et samspil med potentielle ansøgere løbende i forbindelse med forløbet. Men jeg har ingen problemer med, gør heller ikke noget særligt ud af at lægge projektideer ud, uanset at man somme tider kunne være fristet til det. Men det har jeg bevidst holdt mig fra. Og det har heller ikke været noget problem, for som sagt, der er mere end nok af projekter"*¹⁷⁰ På samme måde fortæller Søren Christensen, at projekterne i den lokale aktionsgruppe Nordjylland Vest hovedsageligt kommer nedefra med undtagelse af enkelte kommunale projekter. Han siger: *"Ja stort set alle enkeltprojekter starter alle sammen nedefra. Afgjort. Der er ikke noget, der starter oppefra. Det er udelukkende bottom up. Altså der kan selvfølgelig være en enkelt kommune, der er initiativtager til et projekt. Så er det måske oppefra, men det er det mindste af dem. Lad os se, 14 projekter har fået bevilling i det år der, og jeg tror, et par stykker af dem er kommunale"*¹⁷¹ Anne Mette Wandsøe fra den lokale aktionsgruppe for Ærø, Samsø, Læsø fortæller, hvordan projektudvælgelsen er blevet mere top down styret, end det oprindeligt var planlagt. Hun siger: *"Altså, vi må jo nok sige, at da vi lavede udviklingsplanen, der gjorde vi meget ud af, at det var bottom up. Da det så blev reducerede penge, og det udelukkende blev de her kommunale ting, så er det top down, men uddelegeret til græsrodsbevægelser, så vi ligesom siger, det er VE organisationerne på de tre øer, som så efterfølgende inden for nogle budgetrammer kan lave nogle aktiviteter. Så vi giver dem en rammebevilling, og så er*

¹⁶⁹ Interview med Karsten Jensen.

¹⁷⁰ Interview med Karsten Lægdsmand.

¹⁷¹ Interview med Søren Christensen.

det jo i og for sig dem, bottom up, igen. Men det er sådan meget frem og tilbage omkring det. Men altså fokuseret på det offentlige".¹⁷²

To lokale aktionsgrupper adskiller sig markant i måden at gennemføre projekter på, idet de netop gør det, som Karsten Jensen og Karsten Lægdsmand ovenfor beskrev som noget, de ikke praktiserer, nemlig selv at udarbejde projekter. Dette skyldes, at man hos Nordvestjysk Udviklingsnet og i den bornholmske lokale aktionsgruppe har valgt at gå meget bevidst efter at få gennemført tværgående projekter. Det tværgående/integrerede blev i afgrænsningen af problemfeltet nævnt som et af LEADER+ nøglebegreberne på linie med bottom up. Peter Donslund siger om den tværgående tilgang, at: *"...i forhold til, nu har jeg tidligere stået for vores art. 33 også. I forhold til det, vi har søgt der, eller de ansøgninger, vi har fået ind der, som jo meget har været sådan nogle borgerforeningsprojekter, der fungerer det her noget anderledes. Vi siger, det skal være noget tværgående. Og det er også det, vi har fundet ud af fra de tidligere programmer, altså LEADER II, mål 5b og sådan noget, at de tværgående projekter, de opstår ikke af sig selv. Vi må hjælpe dem på vej. Og så laver vi de her projektudviklingsgrupper"*.¹⁷³ Hvor en stor del af de andre, lokale aktionsgrupper har mange såkaldte borgerforeningsprojekter, har man ikke fokus på denne type projekter i de to her nævnte grupper. Og man har heller ikke gjort noget særskilt for at informere om mulighederne overfor denne målgruppe.

Forholdet mellem det tværgående og bottom up har været genstand for en diskussion i den lokale aktionsgruppe Nordvestjysk Udviklingsnet efter LAG stormødet på Nyborg Strand i december 2002, hvor nøglebegreberne var emnet for en café-debat. Peter Donslund siger om dette: *"...det havde vi temmelig meget diskussion af sidste gang, fordi nogle af os havde jo været på Nyborg Strand, og kunne fortælle om, hvordan andre gjorde, og hvordan vi selv gjorde og så videre. Og diskussionen af, at det er jo også fint, at der er nogle projekter, som har udelukkende en hel lokal forankring, som ikke er tværgående. Det var der først og fremmest én, der mente, at det skulle man lægge lidt mere vægt på, at støtte sådan nogle ting. Og andre, eller de fleste, de mente, at vi skulle fortsætte på den måde, vi har valgt... men ikke noget med at vi skal være for styrende... Når der kommer folk med henvendelser og gode ideer til projekter og så videre, så skal vi egentlig prøve at opfange de ideer og så sammen med de folk prøve at lave nogen, få nogle projektgrupper op at stå. Sådan at det ikke er den lokale aktionsgruppe der, den skal ikke styre for meget. Den skal sådan holde tingene inde på sporet, altså gerne være initiativtager, men initiativet må gerne komme fra andre. Vi vil bare gerne sikre, at der er sådan en bredde på projekterne"*.¹⁷⁴ Spørgsmålet er, om det er muligt på samme tid at sikre det tværgående element og bottom up elementet i projekterne, eller om de to nøglebegreber trækker i hver sin retning. Umiddelbart kan det synes som om, at det tværgående spærrer for en virkelig bottom up proces hos eksempelvis Nordvestjysk Udviklingsnet. Men det kan samtidig synes som om, at bottom up tilgangen kan være hindrende for det tværgående element i flere andre aktionsgruppers projekter. Hans Jørgen Jensen fra den lokale aktionsgruppe Bornholm føjer et tidsperspektiv til debatten og fortæller om, hvordan bottom up var mest fremherskende i starten af processen. Han siger: *"Jeg synes, det har været både og, fordi det har været bottom up i sin oprindelse, hvor man ligesom fastsatte de*

¹⁷² Interview med Anne Mette Wandsøe. VE står for Vedvarende Energi.

¹⁷³ Interview med Peter Donslund.

¹⁷⁴ Ibid.

her temaområder, som er tre ud af fem ikke. Der havde vi bottom up processen. Dernæst så er det jo indføjet i udviklingsplanen, som vi så forfølger. Og den bliver jo så forfulgt fra sekretariatet og fra bestyrelsens side....”¹⁷⁵

De lokale aktionsgruppers informationsindsats/debatskabende indsats

Det er koordinatorene/sekretariaterne, der står for det daglige arbejde med LEADER+ programmet i de 12 udpegede områder i Danmark. Og det er derfor forholdsvist begrænset, hvad medlemmerne af de lokale aktionsgrupper bliver involveret i udover fordelingen af projektmidler. I en del af de lokale aktionsgrupper gælder det dog, at medlemmerne har været med til at afvikle informationskampanjer og har deltaget i de afholdte informationsmøder. Årsagen til dette har ifølge koordinatorene været, at aktionsgruppemedlemmerne er kendte ansigter i deres respektive lokalområder, og de hjælper derfor koordinatorene med at trække folk af huse og med at sælge budskabet. Enkelte steder er aktionsgruppemedlemmerne også involveret i projektgrupper, enten fordi de, som det er tilfældet med eksempelvis Nordvestjysk Udviklingsnet, har været med til at formulere projekter, eller fordi de er blevet valgt som den lokale aktionsgruppes kontaktperson i forhold til et projekt, hvilket som nævnt er gængs praksis i den lokale aktionsgruppe for Vendsyssel. Og i Nordjylland Vest er aktionsgruppemedlemmerne inddraget i formidlingen af et større, tværgående projekt vedrørende udviklingen af en landdistriktspolitik i de 7 berørte kommuner. Når det i vedtægterne står, at de lokale aktionsgrupper udfører deres virksomhed i møder, er det altså meget i overensstemmelse med den reelle LEADER+ aktivitet. Det er ikke overvældende meget, aktionsgruppemedlemmerne involveres i udover det, der foregår på møderne i de lokale aktionsgrupper.

Lokalbefolkningen inddrages heller ikke overvældende meget udover den egentlige projektaktivitet og den informationsaktivitet i form af eksempelvis møder, der har været. Cirka halvdelen af koordinatorene nævner dog eksempler på dette. For en række grupper gælder, at interesserede forholdsvist uformelt kan komme med i forskellige netværk. I den sønderjyske aktionsgruppe inddrages lokalbefolkningen ved, at der afholdes debatmøder/minikonferencer om relevante emner, således blev der i efteråret 2001 afholdt en eftermiddagskonference om landsbyråd.¹⁷⁶ I den vestsjællandske aktionsgruppe tilbydes såkaldte ideudviklingsværksteder. Om disse siger Karsten Lægdsmand: *”Vi siger jo altså, hvis I kan garantere, der er minimum 8 personer i jeres lokalsamfund, der kan sætte en lørdag af, og I skaffer lokalerne, I skaffer fortæringen, I skaffer udstyret, og det er jo primært papir og spritpenne. Så sørger vi for, at der kommer en dygtig tovholder, og at tovholderen samler op bagefter i form af en rapport af forløbet. Det er jo et tilbud, som LAG gruppen giver, og det er jo kørt som et særskilt LEADER projekt, giver til typisk grupper ude i landsbyerne, som går og snakker om, jamen skulle vi ikke gøre noget”*.¹⁷⁷ Han nævner videre fordelene ved udviklingsværkstederne: *”...idéudviklingsværkstederne har jo to meget store kvaliteter. Det ene, det er selvfølgelig processen, hvor man først åbner med ideen og så samler. Så strammer man til i en prioritering, og måske laver man yderligere sådan et forløb i løbet af dagen. Og så når man jo frem til slut i den åbne proces, at man står med et eller et par projektideer, som man kan gå videre med. Men det skaber jo også et fælles-*

¹⁷⁵ Interview med Hans Jørgen Jensen.

¹⁷⁶ Interview med Karsten Jensen.

¹⁷⁷ Interview med Karsten Lægdsmand.

*skab, processen skaber et fællesskab, hvis det laves rigtigt. Og processen skaber energi og entusiasme”.*¹⁷⁸

Koordinatorerne Magnus Jørgensen, Flemming Trinskjær og Søren Christensen nævner ligeledes områder, hvor folk inddrages udover projektaktiviteten. Magnus Jørgensen fortæller således følgende om, hvordan man inddrager folk, der ikke er direkte involverede i projekterne: *”...vi har flere projekter sådan set, som drives som eksempelp projekter i lokalbyområdet. Og så kører man så en information, og kommunen holder møde bagefter, sådan at man inddrager hele kommunens befolkning i projektet og driver erfaringen videre. Nogle gange også flere kommuner, hvor der er flere kommuner sammen om projektet. Så der er ligesom en god involvering af befolkningen”.*¹⁷⁹ Og Flemming Trinskjær fortæller også om inddragelsen af den øvrige lokalbefolkning, at: *”Det gør man meget. Det har jeg lagt vægt på. Hvis det skal være forankret. Hvis ejerskabet skal være der, så er det ikke nok, der kommer en bestyrelse for en idrætsforening. Så skal borgerne være med. Det skal være en repræsentativ gruppe for området eller byen, sådan at man kan se, det er det, man vil. Det er ikke bare en enkeltstående gruppe, der har et specielt formål, der kommer og søger. Det skal være et samfund eller en repræsentativ gruppe, som har en idé, som man kan udfolde. Og det vil sige, vi bruger meget tid på orienteringsmøder, både store og små. Vi nedsætter arbejdsgrupper valgt på tværs af foreningslivet og de forskellige interessegrupper, der kan være i vores kommuner. Vi bruger meget tid på offentlige møder. Det er jeg ved at have en køreplan til...”*¹⁸⁰ I Søren Christensens tilfælde sker inddragelsen af lokalbefolkningen gennem det førnævnte større tværgående projekt vedrørende skabelsen af en landdistriktspolitik for de 7 kommuner, der er dækket af Nordjylland Vest. Her inddrages landdistrikternes borgere først i en fastlæggelse af visionerne for deres lokal-samfund, hvorefter kommunerne fastlægger en overordnet landdistriktspolitik. Dette synes netop at være et tværgående projekt med bottom up gennemførelse jævnfør det tidligere debatterede, idet Søren Christensen lægger vægt på, at tingene starter nedefra, således at borgerne kommer på banen først, og kommunen derefter fastlægger sin landdistriktspolitik.¹⁸¹

Koordinatorerne er blevet spurgt om, hvad der er blevet gjort for at informere om eller skabe debat om LEADER+ i de lokale aktionsgruppers områder. Det gælder generelt, at der ikke er gjort noget for at skabe debat om LEADER+ i sig selv. Som Anne Mette Wandsøe udtrykker det: *”...vi har ikke gået ud og sagt en hel masse om LEADER+”.* Fokus har i stedet været på de projektmuligheder, som programmet medfører.

Der er fra de fleste lokale aktionsgrupper gennemført informationskampagner om mulighederne under LEADER+. Karsten Jensen fortæller, hvad informationen har bestået af i den sønderjyske aktionsgruppes område: *”Jamen, så er der jo så dels de der borgermøder, og der har været henvendelser til kommunerne og erhvervsråd og folkeoplysningsudvalg, og jeg har været ude og fortælle om det de steder. Så har der været en del pressedækning. Både i skreven presse og i radio, faktisk meget. Og så, ja så er der hjemmesiden selvfølgelig, der bliver også informeret. Og der er lavet skriftligt*

¹⁷⁸ Ibid.

¹⁷⁹ Interview med Magnus Jørgensen.

¹⁸⁰ Interview med Flemming Trinskjær.

¹⁸¹ Interview med Søren Christensen.

informationsmateriale".¹⁸² I Kattegatgruppens område har der ligeledes været ført en bred informationsindsats i kraft af, at alle foreninger har fået tilsendt invitationer til informationsmøderne.¹⁸³ Og Karsten Lægdsmand fortæller i interviewet om, at han har haft 350 henvendelser om programmet, hvilket må anses som et tegn på, at informationen er nået ud i det vestsjællandske område.¹⁸⁴

Enkelte lokale aktionsgrupper mangler i marts 2003 stadig at gennemføre informationskampagner om programmets muligheder. Eksempelvis står de to grupper i Storstrøms Amt overfor at skulle i gang med dette.¹⁸⁵

En række koordinatorene nævner, at den lokale aktionsgruppe, til trods for eventuelle gennemførte informationskampagner, stadig ikke rigtig er kendt ude i lokalområderne udover på kommunalbestyrelsesniveauet. Hvis man gik ud og spurgte til programmet ude i eksempelvis borgerforeningerne, ville man her således ikke kende til den lokale aktionsgruppe. Dette skyldes i Nordvestjysk Udviklingsnets tilfælde, at man ikke har valgt en strategi om at blive kendt fra starten, men derimod ønsker at blive kendt på den lokale aktionsgruppes egne projekter, og jo slet ikke satser på eksempelvis borgerforeningsprojekter. Anne Mette Wandsøe nævner som en anden årsag, at man i den lokale aktionsgruppe for Ærø, Samsø, Læsø mere eller mindre har indstillet informationsindsatsen. Hun siger: *"...det er ikke ude sådan tit og ofte, for der er ikke noget at komme efter"*.¹⁸⁶ Igen er det den manglende økonomi, der henvises til. Flemming Trinskjær siger om aktionsgruppens position i Vendsyssel: *"...jeg synes, den står lidt for svagt, det er helt sikkert, at den gør. Det har nok en eller anden psykologisk virkning, den er der, men jeg synes dens betydning for projekterne, den er meget lille i vores sammenhæng"*.¹⁸⁷ Dette hænger sammen med den meget lave inddragelse af aktionsgruppemedlemmerne udover den faste mødeaktivitet.

At aktionsgruppen udøver sin virksomhed i møder synes således i mange tilfælde at skulle tages bogstaveligt. Men det begrænser samtidig den rolle, som aktionsgrupperne også er tiltænkt, som udfarende og dagsordensættende og reelle aktører i den lokale udvikling. Hvis man ikke mærker til deres eksistens, kan de siges bare at være et udvalg blandt mange andre, udover det faktum at de selvfølgelig arbejder efter en udviklingsplan og repræsenterer flere sektorer.

Sammenfatning

De lokale aktionsgruppers aktiviteter og aktivitetsniveau er nu blevet fremlagt. Ifølge aktionsgruppernes vedtægter udøver grupperne hovedsageligt deres virksomhed i møder, dog suppleret med informationsaktivitet om LEADER+ programmet og gruppernes arbejde. Nordjylland Vest er den aktionsgruppe, der ifølge vedtægterne varetager den bredeste mængde opgaver. Der er meget stor forskel på, hvor ofte de lokale aktionsgrupper afholder møder, det varierer således skønsmæssigt fra 3 til 12 møder pr. år. Det reelle antal afholdte møder frem til udgan-

¹⁸² Interview med Karsten Jensen.

¹⁸³ Interview med Lotte Holt Worup.

¹⁸⁴ Interview med Karsten Lægdsmand.

¹⁸⁵ Interview med Maj-Britt Aslund.

¹⁸⁶ Interview med Anne Mette Wandsøe.

¹⁸⁷ Interview med Flemming Trinskjær.

gen af marts 2003 varierer fra 2 til 13 møder. Der synes ikke at være noget særligt godt fremmøde til møderne, idet der i nogle aktionsgrupper er op til 1/3 fraværende medlemmer hver gang. Med hensyn til samarbejdet internt i aktionsgrupperne er der ikke gjort noget særligt for at få dette til at fungere udover forskellige former for projektbesøg i forbindelse med møderne. Der kan ikke spores nogen afgørende forskelle mellem de offentlige, de private og de frivillige partnere i aktionsgrupperne. De offentlige partnere er dog i mange tilfælde mere vant med bestyrelseslignende arbejde og har på den måde en fordel, mens de frivillige til en vis grad fungerer som garant for, at græsrodstilgangen bibeholdes. For nogle lokale aktionsgrupper gælder, at de først er ved at være færdige med den administrative opstart af programmet i marts 2003, mens andre aktionsgrupper er langt fremme med projektaktiviteter. Der tegner sig et billede af, at den lokale udviklingsplan ikke følges lige nøje i alle grupper. Dels på grund af de reducerede midler og dels på grund af, at den er så bred, at det nærmest ikke er muligt at fastlægge projekter udenfor dens virkeområde. For størsteparten af grupperne udtaler koordinatorene dog, at de følger planen nøje.

Der er i alt bevilliget støtte til 84 projekter med en fordeling på 1 projekt som det laveste og 16 projekter som det højeste. Projekterne falder i meget lille grad ind under de temaer, som aktionsgrupperne har valgt for deres udviklingsplaner. Størrelsesmæssigt kan det siges, at 39 projekter har opnået støtte på op til 100.000 kroner, mens 45 projekter har opnået støtte på over 100.000 kroner. Gennemsnitsbevillingen fra LEADER+ til et projekt er på cirka 280.000 kroner. Der er en meget stor alsidighed i projekternes indhold, og det er således ikke særligt relevant at sammenligne projekterne med hinanden. Det kan dog fastslås, at der ikke er mange procesprojekter, ligesom projekter specielt rettet mod de udpegede målgrupper, kvinder og unge ikke ses i stort tal. Der kan identificeres forskelle i den måde, hvorpå projekter bliver til. I størsteparten af de lokale aktionsgrupper foregår det ved, at lokale projektmagere indsender ansøgninger til aktionsgruppen. Enkelte steder er det dog de lokale aktionsgrupper selv, der er projektmageren, begrundet med at der på denne måde sikres en mere tværgående tilgang.

Det er forholdsvist begrænset, hvad aktionsgruppemedlemmerne involveres i udover fordelingen af projektmidler på møderne. Når der i vedtægterne står, at de også indrages i informationsaktivitet, har dette altså ikke noget vidtrækkende omfang. Lokalbefolkningen inddrages heller ikke overvældende meget udover projektaktiviteten, cirka halvdelen af koordinatorene kan dog nævne eksempler på, at dette finder sted. At aktionsgruppen udøver sin virksomhed i møder synes således som nævnt i mange tilfælde at skulle tages bogstaveligt. Og der er af den grund god basis for en yderligere inddragelse af aktionsgruppemedlemmerne i det fremtidige LEADER+ arbejde.

6. Lokale aktionsgrupper – Styrker og svagheder

Indledning

De lokale aktionsgruppers sammensætning, organisering, aktiviteter og aktivitetsniveau, som disse områder er beskrevet i den indsamlede empiri, er nu blevet fremlagt. Hensigten med dette kapitel er at gennemgå hvilke styrker og svagheder, der på det generelle plan kan fremhæves om den måde, de lokale aktionsgrupper er valgt organiseret og sammensat. Kapitlet vil lede op til projektets konklusion, hvor en række anbefalinger til aktionsgruppernes fremtidige virke vil blive fremsat.

Udgangspunktet for kapitlet vil blive taget i de styrker og svagheder ved partnerskabsorganisering, som blev fremlagt i kapitel 2, Lokale aktionsgrupper – krav og idégrundlag. Af styrker/fordele ved partnerskabsorganisering blev her nævnt, at partnerskaber er med til at skabe enighed lokalt, at de fremmer opbygningen af lokale strategier, at de giver adgang til forskellige færdigheder/mægtiggør, at de fremhæver fornyelse/indførelse af nye metoder samt at de styrker lokal identitet og konkurrenceevne. Og af svagheder/ulemper ved partnerskabsorganisering blev nævnt, at partnerskaberne ofte etableres som led i en kvalificering til støttemidler, at de ikke løser større problemer og konflikter, at de mangler lokal demokratisk ansvarlighed, og at de forværrer koordinationsproblemer. Desuden vil enkelte andre områder blive berørt, blandt andet den tidligere nævnte nødvendighed af sammenholdningen af begrebet lokale aktionsgrupper til en dansk virkelighed.

Etablering som led i kvalificering til støttemidler

At de danske lokale aktionsgrupper er etableret som led i en kvalificering til støttemidler, er der ingen tvivl om, og det er vel også meget naturligt. Aktionsgrupperne ville således ikke være opstået, hvis det ikke havde været for LEADER+ programmet. Det ville være højest usandsynligt, at der pludselig opstod 12 tværgående organiseringer rundt om i Danmark. At de lokale aktionsgrupper ifølge deres vedtægter næsten alle sammen er tidsbegrænsede, må dog siges at være en svaghed, da det begrænser rækkevidden af de udviklingsinitiativer, aktionsgrupperne kan involvere sig i. Desuden ville ubestemte tidsgrænser vidne om, at aktionsgrupperne involverer sig mere bredt og eventuelt også ud over LEADER+ aktiviteterne, da disse jo ikke vil kunne vare evigt. Når en koordinator giver udtryk for markant reduceret aktivitetsniveau på grund af reduceret tilskud, er det således en klar indikation af, at aktionsgrupperne ikke er opstået ud af ingenting, men derimod med støtten for øje. Og det understreger problemerne med partnerskabets overlevelse i en situation med manglende finansiering. Der er imidlertid med LEADER+ tale om et fællesskabsinitiativ, der skal bringe nye vinkler, herunder organiseringsformer, ind i landdistriktsudviklingen. I denne sammenhæng er det ikke udelukkende en svaghed, at aktionsgrupperne er opstået på grund af støttemidlerne. Disse har jo reelt været forudsætningen for, at organiseringsformen/partnerskaber så velvilligt er blevet introduceret i de 12 LEADER+ områder i Danmark.

Løser ikke større problemer og konflikter

At partnerskaber under LEADER+ ikke løser større problemer og konflikter som eksempelvis fordelingsmæssige spørgsmål, synes at være en lidt uberettiget kritik af LEADER+ initiativet mere end en egentlig svaghed. Fællesskabsinitiativerne skal

jo ikke løse de overordnede økonomiske problemer i første omgang, men derimod afprøve metoder/strategier, som senere kan få mere vidtrækkende udstrækning. Et kig hen over de lokale aktionsgruppers projektaktivitet giver samme indtryk. Etablering af en cykelsti, et teaterprojekt eller et projekt omkring byforskønnelse er ikke det, der vil kunne løse økonomiske fordelingsspørgsmål. Som led i en samlet udviklingsplan kunne dette dog have været tilfældet, men som det fremgår i kapitlet om aktiviteter og aktivitetsniveau holder projektaktiviteten sig ikke inden for udviklingsplanens tema, men spreder sig derimod over et bredere område. I den sammenhæng er det svært at se strategien bag, og når der til en vis grad er tale om spredt fægtning, kan større problemer og konflikter ikke forventes løst. Spørgsmålet er, om en proces som den i Nordjylland Vest om at lave en landdistriktspolitik kan være med til at rette op på den lidt for spredte tilgang. Udviklingsplanerne blev jo lavet med det samme formål for øje.

Mangler lokal demokratisk ansvarlighed

Netværksorganisering i stedet for en repræsentativ organiseringsform blev i kapitel 2 kritiseret for en vis mangel på gennemsækelighed og for dermed at være en uklar repræsentationsform. Med de lokale aktionsgrupper i Danmark viser dette sig også at være tilfældet. Det er uklart hvem, der har valgt hvilke myndigheder, organisationer og foreninger, der er repræsenteret i de enkelte lokale aktionsgrupper. Og det er uklart hvordan, de valgte myndigheder, organisationer og foreninger har udpeget aktionsgruppemedlemmerne. En udenforstående vil således ikke uden videre kunne gennemskue hvordan, de i alt cirka 184 aktionsgruppemedlemmer er endt på pladserne. Dette er i skarp modstrid med eksempelvis proceduren i valg til kommunalbestyrelser, hvor alt foregår efter helt formaliserede regler. Her opstilles kandidaterne af partierne ved opstillingsmøder, hvorefter borgerne kan gå til valg og sætte deres kryds ved den kandidat, de ønsker at støtte. Vejen fra borger til aktionsgruppemedlem kan slet ikke opgøres på denne måde. Der er imidlertid ingen tvivl om, at de medlemmer, som ikke traditionelt har direkte indflydelse på beslutningssammenhænge politisk (det vil sige de private og de frivillige partnere), i kraft af deres deltagelse i de lokale aktionsgrupper er i en situation præget af mægtiggørelse/empowerment med øgede muligheder for at handle aktivt og øve indflydelse på udviklingen af deres lokalområde. Det kræver imidlertid deltagelse, og lav deltagelse er således i modstrid med mægtiggørelse. Aktionsgruppemedlemmerne er altså blevet udstyret med muligheden for mægtiggørelse, uden at de alle udnytter denne fuldt ud. Der er dog et potentiale at bygge videre på.

Forværrer koordinationsproblemer

Dette kritikpunkt lagde vægt på nødvendigheden af at sikre, at samarbejdet internt i aktionsgrupperne fungerer. Et godt samarbejde/miljø i aktionsgruppen er en forudsætning for, at aktionsgruppen står stærkt udadtil. Der er i de danske lokale aktionsgrupper ikke gjort særlig meget ud af at teambylde grupperne, hovedsageligt fordi mødeaktiviteten i aktionsgrupperne i forvejen tager en del tid. Enkelte koordinatorek nævner dog, at dette kunne være en god idé. Og enkelte koordinatorek nævner da også, at der praktiseres en smule social sammenkomst på forskellige former for udflugter/ekskursioner i forbindelse med aktionsgruppemøderne.

Der synes ikke at være problemer med koordination i forhold til øvrige organisationer i områderne. Det er hovedsageligt kommunalbestyrelser og landsbysammenslutninger/landdistriktsråd, der her er relevante. Der synes snarere at opleves et vist afhængighedsforhold mellem kommunalbestyrelser, landdistriktsråd og lokale aktionsgrupper, og en fælles forståelse for, at samarbejde er nødvendigt for at opnå de mest optimale resultater. Bestræbelsen på at skabe hele, bæredygtige lokalsamfund fra eksempelvis de lokale aktionsgruppers og landdistriktsrådenes side koordineres dog ikke i alle tilfælde med kommunernes indsats, som i øjeblikket eksempelvis fokuseres meget på skolelukninger eller fjernelse af klassetrin fra landsbyskolerne, noget der dog ikke har været fokuseret på i dette projekt.

Skaber enighed og fremmer opbygningen af lokale strategier

En styrke ved partnerskabsorganisering skulle efter sigende være, at organiseringsformen er medvirkende til at skabe enighed og fremme opbygningen af lokale strategier. Lokale aktionsgrupper skulle virke som en metode til at skabe konsensus mellem forskellige partnere, der ikke tidligere arbejdede sammen, eller ikke tidligere arbejdede efter fælles strategier. Flere koordinatore giver udtryk for, at dette er tilfældet, og at aktionsgruppemedlemmerne har forståelse for almenheden i indsatsen. Der har således ikke været afgørende konflikter de forskellige partnere imellem, ligesom de offentlige, de private og de frivillige partnere ikke beskrives som værende afgørende forskellige. Det er i udviklingsplanen, at de valgte fælles indsatsområder og fælles målsætninger kommer til udtryk, og udviklingsplanen er således den valgte lokale strategi. Udviklingsplanerne følges i de fleste lokale aktionsgrupper ifølge koordinatorene. Det kan dog opfattes som et problem, at de projekter, der støttes i grupperne, sjældent falder ind under udviklingsplanernes temaer, da dette ikke vidner om, at udviklingsplanen har en helt så central plads, som den er tiltænkt.

Giver adgang til forskellige færdigheder

At medlemmerne i partnerskabet kommer fra henholdsvis myndigheder, private og frivillige organisationer har i sig selv åbnet op for, at folk med forskellige færdigheder får adgang til at deltage i beslutningsprocesserne i de lokale aktionsgrupper. Som det blev beskrevet i kapitlet vedørende aktiviteter og aktivitetsniveau, fremhævede enkelte koordinatore afvigelser mellem de forskellige medlemsgrupperings tilgang til arbejdet i aktionsgrupperne. Den mest markante forskel var, at de offentlige partnere er mere vant til bestyrelsesarbejde og mødeaktivitet end de øvrige partnere, mens specielt de frivillige partnere møder arbejdet fordomsfrit. Der synes dog at være grupper, hvis færdigheder ikke er repræsenteret i grupperne, nemlig kvindernes og de unges. Da disse grupper netop er specielt udpegede målgrupper for LEADER+ initiativet, og der ikke kan spores nogen speciel fokusering på grupperne i projektaktiviteten, kan det fastslås, at de to gruppers færdigheder mangler en ligelig repræsentation i aktionsgrupperne.

Fremmer fornyelse/indførelse af nye metoder

Den lokale aktionsgruppe er i sig selv et fornyende tiltag eller en ny metode i de fleste lokale aktionsgruppers områder til at fremme landdistriktsudviklingen. Der er således tale om en fornyelse rent organisatorisk, hvilket også kan være medvirkende årsag til, at de lokale aktionsgrupper ikke alle steder er kommet lige hurtigt fra start. Der har ikke bare været tale om etableringen af et gængs udvalg til forde-

ling af støttemidler, men derimod om en mere vidtgående organiseringsform, og dette tager helt naturligt et stykke tid at få indkørt. Det kræver imidlertid også mødeaktivitet, for at grupperne bliver samkørt, og mødeaktiviteten synes i nogle grupper at være lige lav nok til, at der kan siges at være tale om en egentlig sammenkørt enhed, men dette kan jo ændre sig, når der kommer lidt mere fart på projektaktiviteten. Et kig henover projekterne vidner om meget forskelligartede aktiviteter, hvor nyhedsværdien ikke i alle tilfælde kan siges at have været prioriteret højest. I så fald må det i hvert fald for en del af projekterne dreje sig om, at nyhedsværdien i projekterne har været vurderet i et forholdsvis lokalt perspektiv, og der har således ikke været tale om en generel nyhedsværdi. Nogle projekter har dog også et tydeligt fokus på fornyelse.

Styrker lokal identitet og konkurrenceevne

At de lokale aktionsgrupper som en form for partnerskabsorganisering skulle styrke den lokale identitet og konkurrenceevne må vurderes på et lidt længere sigte end det forholdsvis korte tidsrum, der er forløbet siden programmets start. På sigt kunne dette således godt tænkes at ske i nogle aktionsgrupper, men ikke alle er på vej til dette i øjeblikket. Aktiviteten er simpelthen for lav i nogle grupper til, at dette vil blive tilfældet. En egentlig styrkelse af den lokale identitet og konkurrenceevne kræver da også både markedsføring indadtil og udadtil. Indadtil, så lokalbefolkningen udenfor aktionsgrupperne og projektgrupperne bliver på de aktiviteter, der gennemføres, hvilket kunne medvirke til styrkelsen af den lokale identitet. Og udadtil, så de lokale aktionsgruppers områder bedre kan klare sig i konkurrencen om eksempelvis erhverv og bosætning med andre områder i Danmark. Det bliver spændende at se, om det er bottom up strategien, som eksempelvis fremhæves af Nordjylland Vest og størsteparten af de øvrige aktionsgrupper, eller den tværgående strategi, som blandt andet fremhæves af Nordvestjysk Udviklingsnet, der bedst på sigt vil styrke lokal identitet og konkurrenceevne. Eller om begge strategier kan føre dette med sig.

Manglende fokus på procesprojekter

Udover ovennævnte styrker og svagheder, som alle var kommentarer på det tidligere fremstillede i idégrundlaget i kapitel 2, skal enkelte andre områder her fremhæves. Det må således ses som en svaghed for programmets gennemførelse i Danmark, at der er et manglende fokus på egentlige procesprojekter. I kapitel 1 blev det beskrevet, at det er hensigten med LEADER+ at: *"...tilskynde de interesserede parter i landdistrikterne til at se på, hvilket potentiale deres område har på længere sigt".*¹⁸⁸ Citatet understreger vigtigheden af, at processen og debatten om de forskellige lokalområders fremtid prioriteres, eller at egentlige procesprojekter støttes. En gennemgang af de støttede projekter i projektoversigten i kapitel 5 giver ikke indtryk af, at der er mange af sådanne projekter. Etablering af *Landdistriktsråd i Midtlandet* og *Ideudviklingsværksteder til fremme af nye ideer og udvikling af nye fællesskaber* i Vestsjælland er dog eksempler på denne type projekter. Her består selve projektet i, at folk bringes sammen for i større eller mindre grad at sætte udviklingen af deres lokalsamfund til debat. Først herefter vil egentlig, konkret projektaktivitet opstå. Det er ikke til at vide, om en sådan proces er gået forud for de øvrige mere konkrete projekter. Flere koordinatorene lægger dog vægt på, at dette finder sted forud for projekterne for at sikre projekternes bæredygtighed, herunder

¹⁸⁸ Meddelelse fra Kommissionen til medlemsstaterne af 14. april 2000 (2000/C 139/05), afsnit 8.

for at sikre den nødvendige opbakning i lokalsamfundet. Øget fokus på debatten og processen som genstand for LEADER+ støtten ville imidlertid kunne medvirke til at sikre styrkelsen af de berørte lokalområder på længere sigt, som det netop understreges fra Kommissionens side.

Som det blev fremhævet i kapitel 5 er medlemmerne af de lokale aktionsgrupper ikke i særlig udpræget grad med ”ude i marken”, hvor den egentlige projektaktivitet finder sted. Den lokale aktionsgruppes rolle var emnet for et bord under en cafédebat på et møde for de lokale aktionsgruppers medlemmer sidste år på Hotel Nyborg Strand, og i referatet for debatten kan læses, at de lokale aktionsgrupper netop bør have en meget udadvendt rolle. Der skrives følgende om dette: *”LAG'en skal også behandle ansøgninger om tilskud, men det er sekundært i forhold til den udfarende og procesfremmende rolle”*.¹⁸⁹ Som det blev vist i forrige kapitel var den aktuelle situation i en del af de lokale aktionsgrupper netop det omvendte af, hvad der skrives i citatet. Medlemmerne er i hovedparten af aktionsgrupperne ikke i særlig stor grad at finde i den udfarende og procesfremmende rolle. Dette overlades i høj grad til koordinаторerne, mens det som tidligere fremhævet gælder, at de lokale aktionsgrupper udøver deres virksomhed i møder. Der er således et godt stykke vej endnu, før medlemmerne af de danske lokale aktionsgrupper kan kaldes egentligt udfarende og procesfremmende. Men der skulle ikke være noget i vejen for, at de kunne vælge at blive dette.

LEADER+ som et laboratorium for udvikling og afprøvning af bæredygtige tiltag

På samme tid som det er hensigten med LEADER+ at tilskynde de interesserede parter til at tage stilling til deres fremtid, har programmet som nævnt ligeledes til formål at: *”...fungere som laboratorium for udvikling og afprøvning af nye integrerede bæredygtige tiltag, der skal påvirke og/eller forbedre EF's politik for udvikling af landdistrikterne”*.¹⁹⁰ Citatet understreger LEADER+' karakter af fællesskabsinitiativ til udvikling og afprøvning af forskellige landdistrikts tiltag. Og i denne sammenhæng kommer de mange forskelligartede projektaktiviteter til deres ret. Der er dog for nogle af projekterne tale om projekter, der allerede er udviklet og afprøvet andre steder, det er eksempelvis tilfældet for nogle af anlægsprojekterne. For at tiltagene virkeligt skal blive bæredygtige på sigt, kunne der eksempelvis ønskes et mere udpræget fokus på et egentligt erhvervselement, da det er spørgsmålet om de sociale og kulturelle projekter vil kunne stå alene på sigt.

Partnerskab som idegrundlag i en dansk sammenhæng

Som beskrevet i afslutningen på kapitel 2 Krav og Idegrundlag, er det relevant at vurdere betydningen af introduktionen af lokale aktionsgrupper i en dansk sammenhæng. Aktionsgrupperne er jo blevet introduceret i alle EU landene til trods for landenes forskellige administrative strukturer. Derfor er det afsluttende spørgsmål at stille i dette kapitel, hvilke styrker og svagheder den danske administrative struktur har haft på aktionsgruppernes ageren.

¹⁸⁹ Donslund, Peter: ”Partnerskab og LAG”, referat fra cafédebat på LAG-stormødet, den 6-7. december 2002, <http://websrv5.sdu.dk/leaderplus/log/billeder/4peterd.pdf>.

¹⁹⁰ Meddelelse fra Kommissionen til medlemsstaterne af 14. april 2000 (2000/C 139/05), afsnit 8.

Danmark er som nævnt en decentraliseret enhedsstat med brede kommunale kompetenceområder. Samtidig er her en stærk organisering af befolkningen på det lokale niveau, ikke mindst i landdistrikterne. At introducere en aktionsgruppe i en sådan virkelighed, hvor der i forvejen er en række aktører til stede, giver både muligheder og begrænsninger. Muligheder i og med, at der i forvejen er folk/institutioner, der interesserer sig for området. Og begrænsninger i kraft af, at man kan sige, at "arenaen er fyldt op".

Netop fordi "arenaen er fyldt op", kan det være en svaghed, at det er svært at fastslå, hvad den lokale aktionsgruppes rolle er i forhold til amter og kommuner. De lokale aktionsgrupper er skabt af EU, og dette kan medføre uklarheder i relationerne mellem en lokal aktionsgruppe og det decentrale system i Danmark. Som det kort blev nævnt i kapitel 2, er der i en evaluering af territoriale beskæftigelsespagter i EU netop rettet opmærksomhed mod det faktum, at det har stor betydning hvor mange aktører, der allerede er på et område inden oprettelsen af et partnerskab. Det fremhæves, at det lokale rum kan være for overfyldt til, at et partnerskab fungerer optimalt. Hvis der slet ingen aktører er på det lokale område, er der imidlertid heller ikke et godt klima for oprettelse af partnerskaber. For at partnerskabet skal fungere optimalt, skal der ifølge evalueringen være et såkaldt modtageligt rum.¹⁹¹

I evalueringen af de territoriale beskæftigelsespagter er Danmark et af de lande, der scorer lavest i sin succes med gennemførelsen af pagterne.¹⁹² Dette skulle efter sigende netop skyldes, at den danske lokale arena har været for overfyldt. Om dette ligeledes vil blive tilfældet med de lokale aktionsgrupper, kan der ikke siges noget sikkert om på nuværende tidspunkt, da programmet endnu ikke har løbet særlig længe. Det er dog et problem, at der ikke synes at være nogen særlig udpræget afklaring af de lokale aktionsgruppers ansvarsområder lokalt. De skal fungere sideløbende med eksempelvis kommunerne, amterne og de lokale landsbysammenlutninger. En mere tydelig afklaring af de lokale aktionsgruppers ansvarsområder kunne således tænkes at gøre det lokale rum i Danmark mere modtageligt og medvirke til, at aktionsgrupperne kom til at stå stærkere i både borgernes og lokalpolitikernes/lokalforvaltningernes bevidsthed. Uden dette er der en risiko for, at de offentlige aktører hovedsageligt interesserer sig for partnerskabet i kraft af, at det er en måde at få finansieret nogle projekter på, som man ellers selv skulle have gennemført.

¹⁹¹ ECOTEC Research & Consulting Limited: "Thematic Evaluation of the Territorial Employment Pacts", Priestley House, 2000, side 46.

¹⁹² ECOTEC Research & Consulting Limited: "Thematic Evaluation of the Territorial Employment Pacts", Priestley House, 2000, side 51.

7. Lokale aktionsgrupper – Opsummerende konklusion og anbefalinger

Indledning

Formålet med dette projekt har været at undersøge hvilke styrker og svagheder for gennemførelsen af LEADER+ programmet, der kan identificeres i sammensætningen og organiseringen af samt aktiviteterne og aktivitetsniveauet for de 12 danske lokale aktionsgrupper. Hensigten her er kort opsummerende at konkludere på dette samt at komme med nogle anbefalinger til, hvordan gode erfaringer fra de lokale aktionsgrupper kan overføres til andre landdistrikter/videreføres, og hvordan dårlige erfaringer kan udbedres.

Svagheder for gennemførelsen af LEADER+ programmet - Opsummering

Gennem projektet er en række svagheder for gennemførelsen af LEADER+ programmet blevet berørt. Det drejer sig om følgende:

Vedrørende de lokale aktionsgruppers sammensætning

- Der er en vis uklarhed om udvælgelsesproceduren for medlemmerne af aktionsgrupperne, hvilket medfører, at det kan være svært for udenforstående at gennemskue, hvordan de udpegede medlemmer er endt på posterne.
- Der er et meget lavt antal kvinder i de fleste aktionsgrupper og et meget lavt antal unge i alle aktionsgrupperne.
- Nogle af aktionsgruppemedlemmerne er ikke lokalt etableret, det vil sige, de er ikke bosiddende i LEADER+ området.

Vedrørende de lokale aktionsgruppers organisering

- At en stor del af de lokale aktionsgrupper har meget ens vedtægter vidner ikke om lokal egenart.
- Nogle aktionsgrupper er meget tæt knyttet til den amtslige administration.
- Der er for størsteparten af aktionsgrupperne tale om tidsbegrænsede organisationer, som udløber sammen med programmet, hvilket ikke vidner om engagement i aktiviteter med et længere tidsperspektiv
- Der sker blot en begrænset uddeling af specifikke ansvarsområder på aktionsgruppemedlemmerne
- For en trediedel af grupperne gælder, at sekretariaterne er placeret uden for LEADER+ området

Vedrørende de lokale aktionsgruppers aktiviteter og aktivitetsniveau

- Det gælder for en stor del af aktionsgrupperne, at de udøver deres virksomhed i møder, og aktionsgruppemedlemmerne således ikke deltager meget udover mødeaktiviteten
- Nogle aktionsgrupper har en meget lav mødeaktivitet
- Nogle aktionsgrupper har et meget lavt fremmøde til møderne
- Der gøres ikke noget direkte for samarbejdet i grupperne/teambuilding
- Nogle aktionsgrupper er ikke nået meget længere end den administrative opstart
- Der er stor forskel på antal gennemførte projekter i aktionsgrupperne

- Projekterne falder ofte udenfor temaerne i udviklingsplanen
- Der er ikke mange procesprojekter, hvor lokalbefolkningen eksempelvis sættes til at diskutere mulighederne for deres område på længere sigt
- Enkelte aktionsgrupper prioriterer det tværgående element så meget, at det kan diskuteres, hvorvidt bottom up tilgangen går tabt

Styrker for gennemførelsen af LEADER+ programmet – Opsummering

En række styrker for gennemførelsen af LEADER+ programmet er ligeledes blevet berørt. Det drejer sig om følgende:

Vedrørende de lokale aktionsgruppers sammensætning

- Der er en god fordeling af medlemmerne på sektorer uden offentlig dominans, så det reelt er de private/frivillige partnere, der er kommet på banen
- For cirka 2/3 af aktionsgrupperne gælder, at medlemmerne (eller nogle af medlemmerne) har været med til at udarbejde udviklingsplanen

Vedrørende de lokale aktionsgruppers organisering

- En lille andel af de lokale aktionsgrupper har udarbejdet individuelle vedtægter, hvilket vidner om egenart og lokal indflydelse
- En enkelt af de lokale aktionsgrupper, der er organiseret som en forening, har fastslået i vedtægterne, at aktionsgruppen er en selvstændig juridisk person
- For tre grupper gælder, at der ikke er tale om tidsbegrænsede organiseringer, hvilket giver indtryk af, at initiativerne er af mere vedvarende karakter, end hvis det havde været begrænset til LEADER+ perioden
- I enkelte aktionsgrupper går formandsposten på skift mellem medlemmerne/områderne, hvilket spreder ansvaret ud på flere medlemmer
- Sekretariaterne synes at være placeret der, hvor det lokalt er anset som mest passende
- Der er etableret projektgrupper/netværksgrupper/eksterne underudvalg i en række aktionsgrupper

Vedrørende de lokale aktionsgruppers aktiviteter og aktivitetsniveau

- Aktionsgruppernes arbejde er defineret i gruppens vedtægter og består ifølge disse både af at afgive bindende indstillinger om tilskud fra LEADER+ programmet, arbejde for at udbrede kendskabet til støttemulighederne under LEADER+ programmet samt informere offentligheden om gruppens arbejde
- Mødeaktiviteten/behandlingen af ansøgninger har en underordnet placering i beskrivelsen af aktiviteterne i den lokale aktionsgruppe Nordjylland Vest
- Den lokale aktionsgruppe Nordjylland Vest skal ifølge vedtægterne varetage en lang række udfarende og oplysende aktiviteter
- Der er en forståelse af almenheden blandt aktionsgruppemedlemmerne og altså ikke nogen udpræget sektoropdelt interessekamp
- Nogle grupper er kommet langt i arbejdet og har fået mange projekter igangsat
- Udviklingsplanen følges ifølge koordinatorene nogenlunde tæt, enkelte steder ved at den er omskrevet til en handlingsplan
- Enkelte procesprojekter kan fremhæves, eksempelvis *Idéudviklingsværksteder til fremme af nye ideer og udvikling af nye fællesskaber* i Vestsjælland

- Der tages i de fleste lokale aktionsgrupper i høj grad hensyn til bottom up perspektivet, således at det er lokalbefolkningens projektideer, der gennemføres
- Der er blevet gennemført informationskampagner i næsten alle LEADER+ områderne og aktionsgruppemedlemmerne inddrages i afviklingen af informationsmøder
- I Nordjylland Vest er aktionsgruppemedlemmerne involveret i formidlingen af et større tværgående projekt vedrørende udviklingen af en landdistriktspolitik i de 7 berørte kommuner
- I den lokale aktionsgruppe for Vendsyssel bliver aktionsgruppemedlemmerne tilknyttet et projekt som kontaktperson

Anbefalinger

Ovenstående styrker og svagheder knyttet til de lokale aktionsgrupper er for en stor dels vedkommende påvirkelige. Afslutningsvis skal der her således gives fem anbefalinger til det videre arbejde i de lokale aktionsgrupper:

1. Det anbefales, at der ved fremtidige udpegninger af aktionsgruppemedlemmer gøres en ekstra indsats for at forbedre repræsentationen af kvinder og unge, og at der i mere udpræget grad tages højde for, at medlemmerne skal være bosiddende i LEADER+ området
2. Det anbefales, at der i de berørte lokale aktionsgrupper tages en diskussion af gruppernes sekretariatsfunktion, således at de lokale aktionsgrupper reelt vil virke som enheder med selvstændige kompetencer og ikke bare som et udvalg eller et appendiks til noget andet, det være sig et amt eller en kommune
3. Det anbefales, at der satses mere på procesprojekter i stil med projektet om idéudviklingsværksteder, da sådanne projekter vil kunne medvirke til en reel afklaring af, hvad der lokalt er af ønsker/muligheder for den fremtidige udvikling. Herefter kan egentlig konkret projektaktivitet finde sted
4. Det anbefales, at de lokale aktionsgruppers udfarende funktion styrkes, således at medlemmerne af de lokale aktionsgrupper involveres i andet end ren og skær mødeaktivitet vedrørende beslutninger om indstillinger af projekter. Lokalbefolkningen i LEADER+ området må gerne vide, hvem deres lokale aktionsgruppemedlem er, og altså ikke udelukkende have kendskab til koordinatoren, som jo blot er en person ansat af aktionsgruppen
5. Det anbefales, at der fokuseres på betydningen af indstillingen hos medlemmerne af de lokale aktionsgrupper. Det er afgørende for gruppernes virke, at medlemmerne reelt yder et aktivt bidrag til arbejdet. Hvis aktionsgrupperne skal kunne kopieres andre steder, er det vigtigt, at det er medlemmerne og ikke blot koordinatorene eller andre konsulenter, der bidrager

Litteraturliste

- Bang**, Henrik P., Allan Dreyer Hansen og Jens Hoff: "Demokrati fra neden – Casestudier fra en dansk kommune", Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2000.
- Bozeman**, Barry: "All Organizations are Public. Bridging Public and Private Organizational Theories". Jossey-Bass Management Series, 1987.
- Byaverksamhet i Finland**: "Den finländska landsbygdens utvecklingsorganisationer (de lokala aktionsgrupperna)", april 2003.
- Cherrett**, Trevor: "A Research Agenda for Partnerships", side 116-117, hentet fra Westholm, Erik, Malcolm Moseley og Niklas Stenlås: "Local Partnerships and Rural Development in Europe", Dalarnas Forskningsråd, 1999.
- Det danske program** for fællesskabsinitiativet LEADER+, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, 2. august 2001.
- DFFE**: Programtillæg for LEADER+", DFFE, december 2001.
- Donslund**, Peter: "Partnerskab og LAG", referat fra cafédebat på LAG-stormødet, den 6-7. december 2002, <http://websrv5.sdu.dk/leaderplus/log/billeder/4peterd.pdf>.
- ECOTEC Research & Consulting Limited**: "Thematic Evaluation of the Territorial Employment Pacts", Priestley House, 2000.
- Fischler**, Franz: "LEADER and the European model", www.rural-europe.acidl.be/dossier_p/en/preface.htm.
- Friedmann**, John: "Empowerment. The Politics of Alternative Development", Blackwell 1992.
- Geddes**, Michael: "Local partnerships: A Successful Strategy for Social Cohesion?", European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 1998.
- Kommissionen**: "Commission Notice to the Member States of 14 April 2000, (2000/C /139/05).
- Kommissionen**: "Meddelelse fra Kommissionen til medlemsstaterne af 14. april 2000 (2000/C 139/05).
- Kvale**, Steinar: "Interview – En introduktion til det kvalitative forskningsinterview", Hans Reitzels Forlag, 2001.
- Lidegaard**, Mads-Emil: "Fransk dilemma", Weekendavisen Udland, 16.- 24. april 2003.
- OECD**: "Partnerships for Rural Development", OECD, 1990.
- Skærbæk Avis – By & Land**, nr.5 – 12. årgang, tirsdag den 28. januar 2003, side 7.
- Torpe**, Lars: "Foreninger og demokrati", hentet fra Andersen, Jørgen Goul: Hvad folket magter. Demokrati, magt og afmagt", Jurist- og økonomforbundets forlag 2000.
- Westholm**, Erik, Malcolm Moseley og Niklas Stenlås: "Local Partnerships and Rural Development in Europe", Dalarnas Forskningsråd, 1999.

Spørgeguide

Sammensætningen og organiseringen af samt aktiviteter og aktivitetsniveau for de danske lokale aktionsgrupper

Spørgsmål til koordinatoren for: _____

Sammensætningen

1. Hvilke personer/institutioner har udvalgt den lokale aktionsgruppes medlemmer?

2. Efter hvilke lokale kriterier er de udvalgt?

3. Er der med aktionsgruppen tale om en helt nysammensat gruppe? Ja ☐ Nej ☐

Hvis nej, hvor mange medlemmer er gengangere fra andre sideløbende eller tidligere partnerskaber?

4. Har der været problemer med at finde folk, der ville indtræde som medlemmer af aktionsgruppen? Ja ☐ Nej ☐

Hvis ja, hvori bestod problemet?

5. Giver det daglige arbejde i aktionsgruppen indtryk af, at partnerskabet er udgjort af de enkelte individer eller af de bagvedliggende socioøkonomiske sektorer, som partnerne forventes at repræsentere? Begrund svaret.

6. Hvilken betydning har det for arbejdet i den lokale aktionsgruppe, at de offentlige repræsentanter højst udgør 50 % af aktionsgruppen?

Organiseringen

7. Hvilken organisering af gruppen er valgt og hvorfor?

8. Beskriv aktionsgruppens juridiske struktur?

9. Hvem har lederskabet/formandskabet i den lokale aktionsgruppe?

10. Hvilken funktion tildeles lederen/formanden?

11. Har andre af aktionsgruppens medlemmer fået tildelt bestemte ansvarsområder? Ja ☐ Nej ☐

Hvis ja, beskriv ansvarsområderne.

12. Er der etableret udvalg af den lokale aktionsgruppe, der tager sig af sektorielle spørgsmål eller bredere politiske spørgsmål? Ja ☐ Nej ☐

Hvis ja, beskriv hvilke udvalg, der er tale om?

13. Hvor har den lokale aktionsgruppes sekretariat til huse, og hvad er fordele og ulemper ved denne placering?

14. Hvilke sekretariatsmedarbejdere er tilknyttet?

15. Hvordan forløber beslutningsprocessen i den lokale aktionsgruppe?

16. Hvordan vil du beskrive den lokale aktionsgruppes position i det regionale udviklingslandskab?

17. Hvilke styrker og svagheder ved den valgte organisering kan fremhæves?

Aktiviteter og aktivitetsniveau

18. Hvad har været dine hovedaktiviteter som koordinator/sekretariatets hovedaktiviteter siden programmets start?

19. Leder udviklingsplanen virkeligt den lokale aktionsgruppes arbejde eller er den blot lagt i skuffen?

Ja ☐ Nej ☐

Hvis ja, beskriv hvordan. Hvis nej, Beskriv hvorfor det ikke er tilfældet.

20. Hvad er der rent praktisk gjort for at sikre, at alle partnere i den lokale aktionsgruppe arbejder efter udviklingsplanens mål?

21. Hvad er der rent praktisk gjort for at sikre, at samarbejdet i aktionsgruppen fungerer?

22. Hvad bidrager de forskellige partnere (offentlige, økonomiske, sociale) med i den lokale aktionsgruppes samlede arbejde?

23. Hvor ofte afholdes der møder i den lokale aktionsgruppe?

24. Hvor mange møder er afholdt til dato?

25. Hvad bliver aktionsgruppens medlemmer involveret i udover fordelingen af projektmidler?

26. I hvilken udstrækning bliver projekterne udvalgt bottom up eller top down? Begrund svaret.

27. I hvilken udstrækning inddrages lokalbefolkningen ud over projektaktiviteten?

28. Hvad er der gjort for at informere om/skabe debat om LEADER+ i den lokale aktionsgruppes område?

Tak for din besvarelse!

Center for Forskning og Udvikling i Landdistrikter (CFUL) udgiver løbende arbejdsrapporter.

Tidligere udgivelser:

- Hanne W. Tanvig, ed. (2002). *Rurality, Rural Policy and Politics in a Nordic-Scottish Perspective*. Working Paper 1/02, CFUL, Esbjerg
- Marianne Bay Nielsen og Annette Aagaard Thuesen (2002). *Foreningslivets betydning i en landkommune – Helle Kommune*. Arbejdsrapport 2/02, CFUL, Esbjerg
- Britt Schak Hansen (2003). *Når et lokalsamfund vil noget mere – en undersøgelse af iværksætterpotentialer i Åle og Linnerup sogne*. Arbejdsrapport 3/03, CFUL, Esbjerg
- Hanne Wittorff Tanvig (2003). *Myten om de mange iværksættere i landdistrikter*. Arbejdsrapport 4/03, CFUL, Esbjerg
- Gunnar L. H. Svendsen (2003). *Vi hilser da på hinanden... De nye tilflyttere i Ravnsborg Kommune: Problemer og muligheder*. Arbejdsrapport 5/03, CFUL, Esbjerg
- Pia Heike Johansen (2003). *Erhvervsudvikling, lokal viden og lokale naturressourcer i landdistrikter. Et casestudie af tanginnovationsprojekt*. Arbejdsrapport 6/03, CFUL, Esbjerg